

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 07991

DOS LIED FUN HAYAVATHA

Henry Wadsworth Longfellow

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דאס ליעד פון

הייאזאטהא

פון

הענרי וואדווארטה לאנגפעללא

איבערזעצט פון ענגליש

פון

י ה ו א ש

1910

ארויסגעגעבען פון

פערלאג „יהואש“

ניו יארק

THE SONG OF HIAWATHA

BY

HENRY WADSWORTH LONGFELLOW.

Translated into Yiddish

BY

YEHOASH

YFHOASH PUBLICATION SOCIETY

85 CANAL STREET.

NEW YORK

1910

Copyright, 1910, by S. Bloomgarden

אינהאלט-פערצייכנים.

וועגען דעם ווערטא פון איבערזעצונגען פון דר. זשימלאָווסקי iii.
אינדיאנישע נעמען און ווערטער xxv.

דאס ליעד פון הייאואאטהא.

3	פראָלאָג
9	I די שלום לולקע
17	II די פיער ווינטען
32	III הייאואאטהא'ס קינדהייט
44	IV הייאואאטהא און מאָדושיקוויים
59	V הייאואאטהא'ס פאסטען
73	VI הייאואאטהא'ס חברים
82	VII הייאואאטהא'ס וואַסער-רייזע
89	VIII הייאואאטהא'ס פיש-פאנגען
101	IX הייאואאטהא און פערל-פעדער
116	X הייאואאטהא'ס חתן-שאפט
130	XI הייאואאטהא'ס חתונה
142	XII דער זותן פון אבענד-שמערען

160 דאָס בענשען פון די קוקרוזע-פעלדער	XIII
172 בילדער - שריפט	XIV
182 היאואטטהא'ם קלאַג	XV
193 פאָ - פאָק - קיוויס	XVI
206 דאָס געיעג אויף פאָ-פאָק-קיוויס	XVII
224 קוואסינד'ס טויט	XVIII
230 די רותות	XIX
241 דער הונגער	XX
250 דעם ווייסען מענשענ'ס פוס	XXI.
261 היאואטטהא'ם אפשייד	XXII

וועגען דעם ווערטה פון איבערזעצונגען

פון

ד.ר. ח. זשימלאווסקי

1.

די אידישע קריטיק, וואָס האָט שוין אזעלכע ערנסטע פּערטרעטער, ווי בעל־מחשבות, ש. נוגער, בעל־דמיון און אנדערע, בעהאנדעלט נאָך דערווילע די איבערזעצונגען, ווי שטיעף־קינדער פון דער אידישער ליטעראַטור. דער אידישער ביכער־מאַרק איז אין דער לעצטער צייט בערייכערט געוואָרען מיט אייניגע ווערטפּולע ווערק פון דעם אייראָפּעאישען שאַפּען, וואָס שטעהען, לויט זייער טאַלאַנט, געוויס ניט ניעדריגער, עהדער אונזערע היימישע פּראָדוקטען, און פון דעסוועגען האָט דאָס ניט גערייצט די לוסט פון אונזערע קריטיקער אָבצושטעלען זיך אויף זיי.

פיהלען אונזערע קריטיקער, אז זייערע קרעפטען זענען אָבגעמאַסטען און קלעקען נאָר פאַר דעם אנאַליז פון אונזער אייגענער אַרעמקייט? געוויס ניט. ווער עס דענקט זיך

אריין אין די בעסערע קריטישע ארבייטען פון א בעל-מחשבות,
אָדר א ש. ניגער, מוז מודה זיין, אז זיי וואָלטען געהאט צו
זאָגען אן אייגען וואָרט אפילו וועגען א שעקספיר און א
געטהע. איך גלויב, אז די אמת'ע קאָריפעען פון דער אַל-
וועלטליכער ליטעראַטור וואָלטען זיי אדרבה געגעבען א סך א
בעסערע געלעגנהייט פאנאנדערצואוויקלען דעם קריטישען
טאלאנט, עהדער די דערווייל נאָך זעהר ענגע וועלט פון דעם
ריין אידישען שאַפען. זיי שליעסען זיך אָדער איין אין אונ-
זערע ענגע פיער ווינקעלעך, ניט דערפאר ווייל די פליגלען
זענען צו קורץ און קאָנען זיי ניט אויפהויבען צו א גרע-
סערער הויך, נאָר ווייל די פיער ווינקעלעך זענען אונזע-
רע, ווייל אין זיי דריקט זיך אויס די אייגענע אידישע אינ-
דיווידואַליטעט, ווייל די ליבע צו דעם אייגענעם פאָלק
נעהמט די אויבערהאנד איבער דער ליבע צו דער קונסט
בכלל.

עס פערשטעהט זיך, אז מיר האָבען קיין רעכט ניט צו
מאכען זיי א פאָרוואָרף אין דעם פרט. דאָס איז אן אונ-
פערמיידליכע פסיכאָלאָגיע פון א דור, וואָס דאַרף אויס-
שטעהן א האַרטען קאמפף פאר דאָס רעכט צו פיהרען אן
אייגענעם לעבען, צו „פערפיהרען זיך“ אויף אן אייגענער
קולטורעל בעלהבת'ישקייט. דעם פארמער, וואָס דרינגט צום
ערסטען מאָל אריין אין א ווילדערניש, איז דאָס אומגעהו-
בעלטע קלעצער-הויז, געבויט פון אייגענע הענד, א סך
טהייערער, עהדער פרעמדע מאַרמאָרנע פאָלאַצען. פאר דער
מוטער איז יעדעס שכל'דיגע וואָרט פונ'ם קינד א סך טיע-
פער, עהדער די גאנצע ווייזהייט פון א שלמה'המלך, — און
זי איז נוטה צו דערבליקען אין איהם גאונות דאָרטען,
וואו דער זייטיגער מענש בעמערקט בלויז סימפּטאָמען

פון א גאנץ געוועהנליכער ענטוויקלונג. די אידישע שרייבער פונ'ם איצטיגען דור איז אָבער שווער, כמעט אונ- מעגליך צו שטעלען זיך אויף דעם שטאַנדפונקט פון זייטיגע מענשען. ניט נאָר פערבלענדט אונז די נאַטירליכע, „מוטער- ליעבע“. פון איהר כשוף וואָלטען מיר זיך געקאָנט בעפרייען, ווי עס בעפרייט זיך יעדער אינטעליגענטער מענש, ווען ער וויל, אָדער מוז אַ בליק טהאָן מיט ניכטערע אויגען אויף די מעלות און חסרונות פון זיין אייגען בלוט־און־פלייש. אונז פערבלענדט דער קאַמפף מיט דעם אונגערעכטען שונא. די אויסגערעכענטע שנאה צו דער אידישער ליטעראטור און איהרע טרענער, די ראַפינירטע לוסט צו מאַכען „תחת הרב“ אַלץ, וואָס איז בעשאַפען געוואָרען אין איהר, רופט פסיכאָ- לאָגיש אין אונז ארויס אַן איבערשעצונג פון איהר ווערט. אונזער ליעבע איז שוין ניט קיין נאַטירליכע, נאָר אַ גערייצי- טע, אַ נערוועזע, אַ פערבלענדטע. מיר קאָנען ניט האַבען קיין אויג אויף די חסרונות און דעם ריכטיגען וואוקס פון דער אידישער ליטעראטור, ווייל דער געגנער ציעהט זי אראָב ביז צו דער „שאל תחתיח“. איהר וואוקס ווערט דעריבער פסי- כאָלאָגיש אין אונז אויסגעמאַסטען ניט לויט איהר אייגענער, ווירקליכער גרויס, נאָר נאָך דער לענג פון דער שטריק, מיט וועלכע מיר דאַרפען זי וויעדער ארויפציעהען צו דער ליכטיגע זוהן. איך רעד דאָ ניט וועגען יענער פערביסענער, גרינדאון־גאַל שפייענדער פאָלעמיק, וואָס האָט זיך אין דער לעצטער צייט ארויסגעריסען פון דער פען פון אַ בעדייטענדען העברעאישען שריפט־שטעלער, וואָס טהוט אונז דעם כבוד, פון צייט צו צייט „אראָבצוניעדערען“ אין אונזער אָרעם שטיבעל פון זיין אַלימפישער הויך. די דאָזיגע פאָלעמיק האָט ארויסגעפלאַצט ערשט ניט לאַנג, און ניט זי האָט גע-

קאנט האָבען אַ וועלכע עס איז ווירקונג אויף אונזער ביז-
איצטיגער אידישער קריטיק. אָבער די דאָזיגע פּאָלעמיק איז
ניט מעהר ווי אַ סימפּטאָם, פּון אַ טיעפער שטימונג,
וואָס הערשט שוין פּון לאַנג אָן אין דער „אידיש“־פּיינדליכער
אינטעליגענץ — דאָס איז דער אייטער פּון אַ וואונד, וואָס
איז אָנגעשוואָלען ביסלעכווייז פּון לאַנג אָן, פּון זינט די אי-
דישע שפּראַך האָט שטאַלץ אויפגעהויבען די פּאָרדערונג צו
ווערן גלייכערעכטיגט מיט דער „האַררינטע“ (העברעאיש),
אָדער גאָר אין גאַנצען פּערנעהמען איהר פּלאַץ. די אַט-
מאַספּערע פּון שנאה און קנאה האָט תּמיד אַרומגערינגעלט
דאָס וואַסען פּון דער אידישער ליטעראַטור: די שנאה פּון
דעם אַסימיליאַטאָר און די שנאה פּון דעם ציוניסט, — זיי
ביידע האָבען אונז געשטערט צו זיין אויסגעווענטער אין
אונזער קריטישע אַבשעצונגען; זיי ביידע האָבען דורך דעם
קאָנטראַסט אַרויסגערופען התּפּעלות'ען דאָרטען, וואו אַ בע-
שיידענערער לשון וואָלט געווען אַ גרעסערע ציער פאַר דעם
אַמת.

די זעלביגע פּסיכאָלאָגיע פּון גערייצטער, נערוועזער און
אַ ביסעל פּער־בלענדטער איבערגעבענקייט צו דעם אייגענעם
שאַפען אין אידיש האָט געמוזט זיך אָברופּען אויף דעם
מעמד פּון אונזער איבערזעצונגס־ליטעראַטור, אויף די אַב-
שאַצונג פּון איהר ווערט און בעדייטונג. איך קען אַ סך
מענשען, ביי וועמען די בעסטע איבערזעצונג פּון אַזאַ ווערק,
לאָמיר זאָגען, ווי געטהע'ס „פּויסט“, וואָלט אַרויסגערופען אַ
סך וועניגער התּלחבות, עהדער אַ נייע גוטע סקיצע פּון פּרץ
אָדער שלום אש'ן. איך מוז מודה זיין, אַז איך האָב אַליין
דורכגעמאַכט אַזאַ פּסיכישע פּעריאָדע (אייצטער ליגענט זי
שוין ווייט הינטער מיר) און מיר דוכט, עס איז שוין צייט

זיך אַבצוגעבען א ניכטערען דין וחשבון וועגען איהר פריני-
ציפיעלער בערעכטיגונג. איך וויל די פראגע אוועקשטעלען
אזוי שארף, ווי נאָר מעגליך: וואָס זאָל מיך מעהר פרעהען,
— א גוטע, אמת קינסטלערישע אידישע איבערזעצונג פון
געטהע'ס „פויסט“ אָדער די געזאמעלטע שריפטען פון... לאָד-
מיר ארויסלאָזען די נעמען?

איך ווייס, אז די פראגע איז אווענגעשטעלט געוואָרען
איינזייטיג, תלמודיש, און קלינגט א ביסעל מיט „נפל
מן הגג“. אָבער דער איינזייטיג-פּלפּול'יסטישער „נפל
מן הגג“ איז אלע מאָל די ריכטיגע מעטהאָדע דאָרטען, וואו דער
פאל מוז כירורגיש ארויסגעשניטען ווערן פון אלע איינצעלנע
מיטערשיינונגען, וואָס פערטונקלען זיין ריכטיגען „תוך“.

ובכן, נאָך אַ מאָל: זאָל זיין, אז דער מלאך גבריאֵל
קומט צו מיר און זאָגט בזה הלשון: „איך האָב אין דער
איצטיגער צייט נאָר איין־איינציגען שפראַך־טאַלאַנט. ווילסטו,
וועט ער איהם אין גאנצען אוועגלעגען אויף די איבערזעצונג
פון „פויסט“ און דאָס וועט שוין איין מאָל זיין אַן איבערזע-
צונג! אָבער אויב דו ווילסט, וועט ער שרייבען אייגענע
סקיצען, און דראַמען און מיר וועלען דערלעבען צו די „גע-
זאמעלטע שריפטען“ פון... לאָמיר ארויסלאָזען דעם נאָמען.
ווי דו וועסט זאָגען, אזוי וועט עס זיין.“

וואָס זאָל זיין מיין ענטפער?

אָט דאָס דארפען מיר איצט בעטראַכטען, און איך רע-
כען, אז אַ פאָרוואָרט צו אַ גוטען אייראָפּעאישען ווערק איז
דער פאסערדער פלאץ דערצו.

אלע מאָל, ווען אן אונטערדריקט פאָלק וואַכט אויף פון זיין היסטאָרישען שלאָף און נעהמט זיך בויען אן אייגענע קולטור אין א שפראַך, וואָס פלעגט נאָר גערעדט ווערן פון דעם נייערע יגען המון, זעהט די יונגע נאַציאָנאַלע פראַגערע-סיווע אינטעלליגענץ צו פערענטפערן זיך פאר דעם פראַגערע-סיווען געדאַנק און בעווייזען מיט אותות ומופתים, אז זי האָט א רעכט, "צו מאַכען שבת פאר זיך."

עס קאָן זיין, אז דאָס זוכען "היתירים" פאר א זעלבסט-שטענדיגע נאַציאָנאַלע ענטוויקלונג איז אין גאַנצען אן איבע-ריגע זאַך. א פאָלק איז א זעלבסט-צוועק. פונקט ווי אן איינצעל-מענש. אָבער אויך דער איינצעל-מענש פערטראַכט זיך א מאָל וועגען דעם זין פון דעם לעבען און קומט אָפט-מאָל צו דעם רעזולטאַט, אז "טוב לו לאדם שלא נברא משנברא": בעסער גאָר ניט געבאָרען ווערען אויף דער וועלט. פאר וואָס זאָל דיזעלביגע פראגע פון אָפטימיזם און פעסימיזם נישט טאָהרען אריבערגעטראָגען ווערען אויך אויף דאָס לעבען פון פעלקער? מיילא, א פאָלק, וואָס לעבט שוין זיין אייגענעם קולטורעלען לעבען, איז אויף איהם קיין שאלות ניטאָ. אָבער א פאָלק, וואָס דארף מיט אזוי פיעל אָנשטרענג-גונגען וויעדער-בעלעבען זיינע כחות, נישיים טאָהר מען גאָר ניט א טראַכט טהאָן וועגען דעם זיין פון די נייע איבעריגע אָנשטרענגונגען, פון דעם נייען קאמפף און די נייע אָפפער, וואָס ווערען געפאָדערט פון יעדעם איינצעלנעם? דער-מאָהנט מען זיך אָן דעם גאַנצען פעקעל צרות, וואָס די מענש-הייט איז אויסגעשטאַנען א דאַנק דעם פאַקט, וואָס זי איז צוריסען אין איינצעלנע פעלקער, וועט אונז גאָר ניט זיי קיין

וואונדער, וואָס די פּראָגרעסיווע נאַציאָנאַלע אינטעלליגענץ
פיהלט זיך פערפליכטעט — ארויסצונעהמען א „הכשר“ ביי
דעם פּראָגרעסיווען געדאַנק אויף אַן אייגענע נאַציאָנאַל-קול-
טורעלע עקזיסטענץ.

איך ווייס, אז דאָס זוכען גופא פון דעם היכשר איז
שוין א סימן פון אַן אַנגעוואַקסענע לעבענס-ענערגיע, פון אַ
דערוואַכטען ווילען צו אַן אייגענעם זיין; אז „דער ערשטער
בעוועגער“ איז דאָ ווי אומערום דער געפיהל און אז די לאַגיק
פון דעם הכשר איז מעהר ניט ווי די פאָרם, אין וועלכע דער
געדאַנק ווערט צוגעפאַסט צו דעם געפיהל און האַרמאָניש
צונויפגעשטימט מיט איהם. אָבער אזוי איז שוין די טבע פון
דעם מענשליכען שכל. דער שכל וויל זיך אויסגעבען פאַר
דעם בעל-הבית און איינשמעסען, אז די געפיהלען זיינען אַ
רעזולטאַט פון זיין שכל'דיגער אַרבייט און ניט אומגעקעהרט;
אז ער איז נישט מעהר ווי דער איינגעשוואָרענער משולח פון
די געפיהלען. און דערזעלביגער טבע זיינער בלייבט דער
שכל טריוו אויך אין דער נאַציאָנאַלער פּראָגע, און דאָ אַפּשר
נאָך מעהר, עהדער אומערום, וויל די „קליפה“ פון דעם נאַ-
ציאָנאַל-געפיהל איז אַפּשר די שטאַרקסטע ליידענשאַפט, וואָס
האַט ווען עס איז געברויזט אין דער מענשליכער געשיכטע.
עס וואָלט דעריבער געווען זעהר אינטערעסאַנט, פאַנאַ-
דערצופאַלמעסען אלע נאַציאָנאַל-פּראָגרעסיווע „היכשרים“,
וואָס זיינען ארויסגעשטעלט געוואָרען ביז אהער, כדי פּסיכאָ-
לאָגיש ארויסצודרינגען פון זיי יענע בלינדע נאַציאָנאַלע
געפיהלען, וואָס האָבען זיי ארויסגערופען. ליידער געהערט
דאָס ניט אין די גרענצען פון פאָרוואָרט. אויך מוז איך
מיד אַבזאָגען צו ברענגען דאָ באַריכות אלע יענע לאָגישע
ארגומענטען, וואָס זענען ביז אהער ארויסגעשטעלט געוואָ-

רען פון דעם נאציאנאל־פראַגרעסיווען געדאַנק, ווען אפילו כמעט אלע פון זיי האָבען אַ שטאַרקע שיכות צו אונזער ענין, צוליב מיין ציעל וועט זיין גענוג, ווען איך וועל ברענגען נאָר די צוויי גרונד־אַרגומענטען, וואָס האָבען געשפיעלט די הויפט־ראַליע ביי דער פראַגרעסיוו־נאציאנאלער־אינטעל־ליגענץ, אלע מאָל, ווען זי האָט געהאַט אין זיין צו האַרמאָני־זירען דעם פערלאַנג נאָך אַן אייגענער קולטור מיט די פאָר־דערונגען פון דעם אלגעמיינ־מענשליכען פראַגרעס.

איין אַרגומענט איז געווען — די אָריגינעלע ענטוויקלונג פון דער אייגענער פאָלקס־קולטור. דער אַנדערער אַרגומענט איז געווען — די נויטיגקייט צוצוציעהען דיגרויסע מאַסען צו דעם אלגעמיינ מענשליכען פראַגרעס. דער ערשטער קלינגט מעהר נאציאנאליסטיש, דער צווייטער — מעהר קאָסמאָפאָ־ליטיש.

דער ערשטער אַרגומענט האָט גע'טענה'ט, אז די אלגע־מיין מענשליכע קולטור איז אַ גאָר טען פון פערשידענע פעלקער־קולטורען, וואָס דריקען אלע אויס, אין זייער אייגענע שפראַך און פאָרם, דעם זעלביגען אלגעמיינ־מענשליכען גע־דאַנק. וואָס רייכער אין איינצעלנע פעלקער־קולטורען, אלץ רייכער דער אלגעמיינ־מענשליכער גאָרטען. און דעריבער, ווען מיר זעהען, אז עס וואַקסט אויס נאָך אַ נייע קולטור, דאַרף דאָס אין אונז ארויסרופען אַ פרייד־געפיהל, ווייל עס ווערט בעשאַפען אַ נייע אַטמאָספערע, אין וועלכע די שטראַה־לען פון דער מענשליכער ציוויליזאַציע וועלען זיך פאַנאַנדער־ברעכען אויף אַ בעזונדער אופן און פאַנאַנדערשפיעלען זיך אין פאַרבען, וואָס מען האָט זיי נאָך ערגעץ ניט געזעהען.

דער צווייטער אַרגומענט איז מעהר דעמאָקראַטיש און אוטילאַטאָריש. די געשיכטע פון די אונטער־ריקטע פעלקער

אינ'ם ניינצעהנמען יאהרהונדערט האָט בעוויזען אַז
 די גרויסע מאַסען קאָנען נאָר יעמאָלט צוגעצויגען ווערען
 צו אַ העכערער פּראָגרעסיווער קולטור, ווען דערפאר נעהמט
 זיך איהר גאנצע אינטעלליגענץ. זי ניסט איבער דעם גייס־
 טיגען אוצר פון דער מענשהייט אין אַ שפּראַך, וואָס איז צור־
 גענגליך צו דעם גאנצען פּאָלק, און אין פּאַרמען, וואָס זענען
 צוגעפּאַסט צו די פּערשיעדענע בילדונגס־מדרגות פון זיינע
 איינצעלנע שיכטען. אמת, אָט די פּעדאָגאָגישע ארכיט קאָן
 ניט בלייבען ריין פּאַסיוו און מעכאַניש. אפילו איהרע נייע־
 דעריגסטע און פּאַפּולערסטע פּאַרמען מוזען ארויסרופען נייע
 מעהר אָדער וועניגער אָריגינעלע בעשאַפונגס־כחות, וואָס
 ברענגען אריין אַ געוויסע אייגענע שאַטירונג אין דעם בעאַר־
 בייטעמען מאַטעריאַל. ווער שמועסט שוין פון דער ארכיט
 אויף אַ העכערער בילדונגס־מדרגה אין קונסט און וויסענ־
 שאַפט. דאָרטען מוז דאָס פּאָלק, אויב עס האָט נאָר אין זיך
 אַ פונק פון אייגענעם זשעני, ארויסברענגען אייגענע גרויסע
 טאַלאַנטען, וואָס וועלען מוזען איבערשמעלצען די גאנצע
 מענשליכע קולטור אויף אַן אייגענעם אופן און אריין גיסען
 זי אין אייגענע נאַציאָנאַלע פּאַרמען. אָבער דער עיקר איז
 ניט די אָריגינעלע ענטוויקלונג פון דער קולטור. דאָס איז אַ
 „מהיבא־תיתא“־זאך, נאָך וועלכער מיר דארפען זיך ניט יאָר־
 גען. דער עיקר איז די בעשאַפונג פון אַ מענשליכער קולטור
 פאַר אַלע שיכטען פון דעם פּאָלק.

ווענדען מיר אָן די צוויי שטאַנדפונקטען אויף די פּראַ־
 גע: איבערזעצונגען אָדער אייגענעם שאַפען, — קאָן איי־
 נעם אויסדוקטען, אז די פּראַגע קאָן פּערענטפערט ווערן זעהר
 לייכט, עס מאַכט נאָר אויס, אויף וועלכען שטאַנדפונקט מען
 שמעלט זיך.

איז אונזער ציעל די אָרִיגִינעלע ענטוויקלונג
 פון דער קולטור, איז יעמאלט וויכטיגער פאר אלץ דאָס איי-
 גענע שאַפען. מען קאָן ניט דערוואַרטען, אז דאָס פּאָלק זאָל
 שוין פון די ערשטע שריט אָן אַרויסברענגען פון זיך די
 געטהעם און די טאַלסטאַים, די דאַרווין'ס און די ניוטאָן'ס:
 מוז מען זיך בענוגענען מיט פּראָדוקטען פון אַ קלענערען קאָ-
 ליבער. אונטער גינסטיגע אומשטענדען וועט די קולטור פון
 דעם פּאָלק זיך שוין אליין דערשלאָגען צו יענער הויך, אויף
 וועלכער דאָס פּאָלק איז מסוגל לויט זיין טבע. פון דעם
 שטאַנדפונקט קאָנען די איבערזעצונגען וועניג וואָס אויפ-
 טהאָן. אדרבה זיי קאָנען נאָך שאַדען. וואָס געווינט די
 מענשהייט דערפון, ווען געטהע'ס, „פּויסט“ וועט עקזיסטיע-
 רען נאָך אַמאָל אין אַ אידישער וואַריאַציע? איהר קולטור-
 אוצר ווערט דערמיט אויף אַ האָר ניט פערמעהרט, בעת איין
 פּרע'ס, „צווישען צוויי בערג“ איז שוין אַ גרעסערער אָדער
 קלענערער צוגאָב צו דעם אלגעמין-מענשליכען קולטורעלען-
 אוצר. און שאַדען קאָן „פּויסט“, ווי איבערהויפט דאָס
 פּרעמדע, דורך דעם, וואָס ער לעגט אַרויף אַ שאַרף אויסגע-
 שפּראַכענעם שטעמפעל פון פּרעמדען זשעני אויף די יונגע נאָך
 ניט פּאַרטיג-אויסגעוואַקסענע שאַפונגס-קראַפט, צווייגט
 זי אַרײַן אין פּרעמדע פּאַרמען און שטערט אויף
 אַזאַן אופן איהר אייגענער אָריגינעלער ענטוויקלונג.
 איינער, אַ יונגער אידשער שריפטשמעלער, איז
 קאָנסעקווענט דערגאַנגען צו דער פּאַרדערונג, מען
 זאָל זיך אין גאַנצען (אויף אַ געשיכטליכע ווילע) אָב-
 רייסען זי און זיך אַבשליעסען סאַי פון דעם העברעאישען
 עבר, סאַי פון דעם אייראָפּעאישען היינט און פּרובען אָנהײ-
 בען וואַקסען אליין פון זיך אַרויס, ביז אונזערע שאַפונגס-

כחות וועלען ווערען אזוי שטארק, אז קיין זאך פון דער פרעמד
וועט ניט קאָנען ברעכען אונזער אַריגינאַליטעט.

אַ גאַנץ אַנדער ענטפער בעקומט מען, ווען מען שטעלט
זיך אויף דעם שטאַנדפונקט פון צופיהרען דאָס פּאַלק צו
דעם אַלגעמיינ־מענשליכען קולטורעלען לעבען. יעמאַלט מוֹר־
זען מיר אַבשעצען די ווערק ניט לויט די אַריגינאַליטעט, וואָס
אין זיי שטעקט, ניט לויט זייער ווערט פאר דער איבעריגער
מענשהייט, נאָר לויט דעם בילדונגס־אינהאַלט, וואָס זיי טראָג־
גען אריין אין דעם פּאַלקס נשמה, לויט זייער ווערט פאר
אונז אין דערהיים. דאָ האָבען מיר ניט וואָס צו פרעגען, צו
איז דאָס ווערק געשאפען געוואָרען פון אונז אָדער ניט. אַלץ
וואָס די מענשהייט האָט בעשאַפען, האָט זי בעשאַפען פאר
דער מענשהייט, און מיר זענען אַ טהייל פון איהר. געטהע'ס
„פּויסט“ איז אונזער „פּויסט“ און אויב ער פעהלט נאָך אונז,
איז געוויס בעסער אָנצואווענדען אַלע מיה, כדי צו קריגען
איהם, עהדער ארויסצוברענגען פּראָדוקטען, וואָס קאָנען ניט
שטעהן אויף דער זעלביגער הויף.

אין דער ארגומענטאַציע פון די צוויי שטאַנדפונקטען
ווייזט זיך ארויס אַן אינטערעסאַנטער פּאַראַדאָקס: דער
מעהר נאַציאָנאַליסטישער שטאַנדפונקט פון אייגענע אַריגי־
נעלע ענטוויקלונג פאַלט אַריין אין אַ מעהר קאָסמאָפּאָ־
ליטישע שטימונג, בעת דער „אַלגעמיינער מענש“ בויט אויף
אַ האַרט־נאַציאָנאַליסטישען עגאָאיזם. אין דער אמת'ען!
אַן אַריגינעלע ענטוויקלונג איז נאָר יעמאַלט אַריגינעל, ווען
מען פּערגלייכט זי מיט די פּראָדוקטען פון די אַנדערע פעל־
קער. און איהר ווערט בעשמעהט ניט אין דעם, וואָס אין
איהר דריקט זיך אויס פריי אונזער אייגענער „איך“, ווייל אַט
דער דאָזיגער אייגענער „איך“ קאָן אפשר זיין אַ צוויילינג פון

אן אנדער פאָלקס־נשמה און יעמאָלט וועט ער אין זיין אב־סאָלוטער „פרייהייט“ ניט ארויסברענגען קיין איין ווערט־פולען אָריגינעלען שטריך. און פאר וועמען האָט די אָריגינאַליטעט אַ ווערטאָ? פאר זיך גופא דאָך ניט, ווייל כל זמן איך לעב אין זיך און פאר זיך קאָן גאָר מיין אָריגינאַליטעט מיר קיינמאָל נישט קומען צום בעוואוסטזיין. אַ ווערטאָ האָט די אָריגינאַליטעט נאָר פאר דער גאַנצער איבעריגער מענשהייט דרויסען פון אונזער פאָלק'ס שאַפען, ווייל אַ דאַנק איהר ווערט בערייכערט דער מענשהייט'ס אוצר מיט נייַע קולטור־פראָדוקטען, וועלכע זי אליין וואָלט שוין בשום אופן ניט ארויסגעבראַכט. צוריק, וויל דער „צוציעהער“, וואָס זעהט, אז דער אַלגעמיינער פראָגרעס זאָל הערשען אין דעם לעבען פון דעם אייגענעם פאָלק, כמעט גאָרניט טראַכטען ווע־גען דעם בערייכערן די מענשהייט מיט מעהר נאַציאָנאַל־אָרד־גינעלע פראָדוקטען. וויכטיג פאר איהם איז נאָר די הויכע קולטורעלע מדרגה אין דער היים, אַלץ איינס, ווי זי זאָל ניט אָבגעשאַצט ווערען אין דער פרעמד, וואָס עס זאָל ניט זיין איהר ראָליע אין דעם אַלגעמיינ־מענשליכען אוצר.

3.

דער וואָס האָט טיעפער שטודירט דאָס נאַציאָנאַלע פראָבלעם, ווייס פון וועלכען מקור עס נעהמט זיך אָט דער פאַראַדאָקס און וואָס איז זיין ריכטיגער זין: די צוויי שטאַנדפונקטען, וועגען וועלכע מיר רעדען, זענען אין תוך אַריין דער אויסדרוק פון צוויי אַרטען נאַציאָנאַלע אינ־טערעסען. דאָס זיינען די אינטערעסען פון נאַציאָנאַלער זעלבסטשטענדיגקייט, וואָס וויל פיהרען אַן

אייגענע קולטורעלע בעל־הביתישקייט, אלץ איינס, אין וואָס די בעל־הביתישקייט, זאָל ניט בעשטעהן, און די אינטערעסען פון דער נאַציאָנאַלער פערשיידענקייט, וואָס וויל, אז יעדעס פאָלק זאָל בעטראַכט ווערן ווי אַ מיטגליעד פון דער מענשהייט, אָבער וואָס האָט אַן אייגענעם פנים און אַן אייגענע בעדייטונג. די צוויי אַרטען אינטערעסען קאָנען נאָר אין דער אַבסטראַקטער לאַגיק פאַנאַדערענגענומען ווערן בעזונדער. אין דער ווירקליכקייט זענען זיי תמיד צונויפגעפלאַכטען אין איינעם און רוהען אויף דעם שטילען גרונדגעדיאַנק, אז די פאָלקס־ענטוויקלונג איז אַ טייל פון דער אלגעמיינ־מענשליכער ענטוויקלונג. עס איז דעריבער קיין חדוש ניט, וואָס זיי געהען איבער איינע אין די אַנדערע; וואָס דער „נאַציאָנאַליזם“ אָדער דער „קאָסמאָפּאָליטיזם“ געהט באַלד ביי דעם צו, באַלד ביי דעם אַנדערן די אויבערהאַנד. ווי צו־נויפגעוויקעלט זיי זאָלען אָבער ניט זיין, ווי שווער עס איז פאַנאַדערצונעהמען זיי אין לעבען, מוז מען דאָך מיט בע־שטימטקייט זיך אליין פערענטפערן די פראגע: וואָס איז פאַר אונז וויכטיגער: די זעלבסטשמענדיגקייט אָדער די אָריגינאַלימעט? די הויכע קולטורעלע מדרגה, אָדער „דאָס אייגענע וואָרט“, ווען אפילו עס איז נאָך שוואַך און פון קליי־נער בעדייטונג?

איך מוז מודה זיין, אז עס איז מיר זעהר שווער צו גע־פינען אַן אַבסאָלוט זיכערען פרובשטיין, מיט וועלכען מיר זאָלען קאָנען ריין אָביעקטיוו פערענטפערן די פראגע. איך קאָן נאָר רעדען פאַר מיר און פאַר די, וואָס שמעהען אויף דעם זעלביגען שטאַנדפונקט אין דער נאַציאָנאַל־קולטורעלער פראגע, ווי איך. אונז איז געוויס טהייער די אָריגינעלע ענטוויקלונג פון דעם אידישען פאָלק און פאַר מיר וועניגסטענס

ליעגט דער גאנצער „היתר“ דער גאנצער זין פון אן אייגע-
 נער פאָלקס-עקזיסטענץ אין יענע נייע פראָדוקטען, וועלכע אַ
 בעגאבט פאָלק מוז ארויסברענגען פון זיך, וויבאלד עס שאַפט
 זיך אן אייגענע קולטורעלע אַטמאָספּערע. אָבער ווי טהייער
 מיר זאָל דאָס ניט זיין, שטעהט ביי מיר אויף דעם ערשטען
 פלאַן די הויכע קולטורעלע מדרגה פון דעם גאנצען פאָלק, לויט
 די בילדונגס-גראַדען פון זיינע פערשיעדענע שיכטען, וואָס
 קאָנען זיך נאָר אין אַ לאַנגזאמען ענטוויקלונגס-פראָצעס מעהר
 אָדער וועניגער אויסגלייכען. קודם כל — די זעלבסטשטענדי-
 גיקייט און דער רייכער אינהאַלט פון דער קולטור! דער-
 נאָך ערשט די דאגה וועגען איהר אייגענאַרטיגקייט. אָדער
 ריכטיגער: און אויך דערנאָך ניט גע'דאגה'ט וועגען דעם!
 די אייגענאַרטיגקייט מוז ארויסוואַקסען ביי אַ פאָלק, וואָס
 האָט אייניגע טויזענד יאהר געלעבט אַ בעזונדער היסטאָרי-
 שעם לעבען און האָט דעריבער אויסגעאַרבייט און גיט איבער
 בירושה פו דור צו דור אַ געוויסען קערפערליך-גייסטיגען
 אַפאַראַט, אַ געוויסע נערווען און מאַרד-קאָמפּאָזיציע, וואָס
 מוז אַרויפלעגען איהר שטעמפעל אויף איטליכען אינהאַלט,
 וועלכען זי וועט בעאַרבייטען.

וועגען פעלקער, וואָס דארפֿען ערשט אָנהויבען זייער
 היסטאָרישען וועג, וואָס האָבען נאָך קיין מאָל ניט בעווייעזען,
 וואָס זיי קאָנען, מעג מען נאָך אפשר זיין אין ספק, ווי לאַנג
 עס וועט דויערען, ביז אויך זיי וועלען ארויסברענגען אין
 זייער מאַרד-און-נערווען אַפאַראַט אינטערעסאַנטע אַריגינעלע
 שטריכען, וואָס וועלען פיהרען צו אינטערסאַנטע אַריגינעלע
 פראָדוקטען. אָבער אזעלכע ספיקות קאָנען ניט האָבען קיין
 פלאַץ פאר דער אידישער אינטעלליגענץ, וואָס נעהמט זיך
 איצטער בעשאַפען אַ נייע קולטור-אַטמאָספּערע אין דער איי-

דישער שפראך. דער בעשטימטער, אָריגינעלער אידישער מאַרדך־און־נערווען אַפּאַראַט איז שוין דאָ אַ פּאַרטיגער, און ביישפּיעלען פון זיין קראַפּט און שעהנקייט האָט ער שוין צוגעשטעלט איבער־גענוג, סאַי אין דעם העברעאישען שאַפּען פאר זיך אין דער היים, סאַי אין דעם אייראָפּעאישען שאַפּען פאר דער פרעמד. די פּראַגע פון אַן אָריגינעלער איי־גענער קולטור אין אידיש הענגט דריבער ניט אָב פון דעם סכּוּם און דער בעדייטונג פון יענע ווערטעהען, וואָס זענען שוין בעשאַפּען געוואָרען אין איהר. וואָלטען מיר היינט נאָך גע־שטאַנען ביי דעם „צאינה וראינה“ און די פּאָלקס־מעשה־לעך, וואָלטען מיר אויך יעמאָלט געהאַט דאָס זעלביגע רעכט צו פּערפּיהרען זיך אויף אַן אייגענער רייכער בעל־הבתישקייט אין אונזער פּאָלקס־שפּראַך ווי איצטער, ווייל אין שאַפּענדיגע כחות איז ביי אונז קיין מאָל קיין מניעה ניט געווען. די פּראַגע וואָלט געווען (און זי איז נאָך ניט אין גאַנצען פּער־שוואונדען עד היום), צי איז אידיש, ווי אַ שפּראַך, מסוגל איבערצוגעבען די גאַנצע רייכקייט פון דער מאָדערנער קול־טור, אויפהויבען די מדרגה פון אונזער בילדונג אויף דיזעלכיג־גע הויך, אויף וועלכער עס געפינט זיך די קולטור פון אלע אַנד־דערע געבילדעטע און ציוויליזירטע פעלקער. די פּראַגע אָבער קאָן אַ סך לייכטער פּערענטפּערט ווערען דורך איבער־זעצונגען, עהדער דורך דאָס אייגענע שאַפּען.

ווער קאָן וויסען, וויפיעל געדאַנקען און בילדער, שטיי־מונגען און ניואַנסען עס ווערן פון דעם איצטיגען אידישען שרייבער אונטערדריקט, ווייל די שפּראַך גיט איהם נאָך ניט די מעגליכקייט פינקטליך איבערצוגעבען אלץ, וואָס עס טראַגט זיך פאר זיין גייסטיגען אויג? איך ווייס, אַז ניט די שפּראַך איז אין דעם שולדיג, נאָר ערשטענס איהר נאָך ניט

גאנץ ענטוויקעלטער צושטאנד און צווייטענס — אין נאך א שטארקערען גראד — דאָס, וואָס מיר זענען אזוי וועניג בער קאנט מיט איהר. איך האָב מיך תמיד געהאַלטען פאר א שטיקעל בדי אין אידישע שפראך־מיטלען, אָבער אז איך לייען אן אַרטיקעל פון אונזער יונגען שפראך־ווירטואַז, ש. ניגער, ווער איך פשוט נשתומם פון דעם שפרודע־לנדעם קוואַל נייע אויסדרוקען און וואָרט־געשטאַלטונגען, וואָס שלאָגט שפיעלענדיג און אָהן אן אויפהער אין אלע זיינע בעסערע אַרטיקלען. אָבער ווער גאַראַנטירט מיר, אז זיין אינוועניגע אידעע־וועלט איז ניט נאָך רייכער אין האַלב־און פערטע־מענער, פאר וועלכע אויך ער קאָן לעת־עתה נאָך ניט געפינען דאָס ריין אידישע וואָרט?

איבערזעצונגען, אמת'ע, גוטע, ריין אידישע פון די רייכסטע ווערק פון דער מענשהייט וואָלטען מיט אַ מאָל אָבערזאַמט פון דער וועלט די פראַגע וועגען דער איד־שער שפראך־אַרעמקייט, און וואָלטען אין גאַנצען פערשפּאַרט דעם קינסטלער יענע מיה, וועלכע ער מוז יעצט אָנווענדען אויף צו בעשאַפען אָדער ענטדעקען דעם נויטיגען אידישען אויסדרוק. די חבלי־לידה פון דער שפראך וואָלט מען אין גאַנצן געקאָנט איבערגעבען דעם איבערזעצער, און אויב דער מלאַך גבריאַל וואָלט באמת אַוועקגעשטעלט פאר מיר די אלטערנאַטיווע: אָדער איבערזעצונגען, אָדער אייגענעם שאַפען אויף דער איצטיגער מדרגה, וואָלט איך אַ רגע ניט געקווינקעלט זיך און וואָלט פעסט אַרויסגעטראָגען מיין גור־דין: „איבערזעצונגען!“

און מחמת נאָך אַ וויכטיגערען טעם וואָלט איך געקומען צו דעם זעלביגען רעזולטאַט. אַלגעמיינ־מענשליכע קולטור הייסט פאר מיר — דער איראָפּעאישער קולטור־

קרייז. אָט דאָס איז די מענשהייט, דער העכסטער שטאַד
 פעל פון איהר ענטוויקלונג, און ניט די הונדערטע מיליאָנען,
 וואָס זיינען געבליבען דרויסען פון איהם, און הינטער איהם.
 אַ פּאַלק, וואָס וויל לעבען מיט דער מענשהייט, אין דער
 מענשהייט, מוז זעהן קודם־כל אַריינצונעהמען אין זיך אַ לע
 זיינע אוצרות, די גאַנצע אונגעהויערע עשירות, וואָס איז בער
 שאַפען געוואָרען אין איהם פון האַמער אָן ביז אויף דעם
 היינטיגען טאַג: פּערשטעהט זיך, ניט זיינע טויזענדער
 קליין־גייסטער, נאָר זיינע גאונים און קאַריפען. דאָס הייסט
 ניט, אז דאָס פּאַלק זאָל זיך אַבזאָגען פון אַלץ, וואָס עס
 האָט אויסגעאַרבייט אין דער הים, — בפרט ניט דאָס אַי
 דישע פּאַלק, וואָס האָט אזוי פיעל אַריינגעטראָגען אין דעם
 זעלביגען אוצר פון דער איראַפּעאַישער קולטור. עס הייסט
 אָבער, אז דאָס היימישע מוז האַרמאָניזירט ווערען מיט
 דעם נייען אוצר, אז ער, דער אַיראַפּעאַיזם, — ווי
 איך וויל איהם אָנרופען מיט איין וואָרט, — מוז ווערען דער
 באַזיס פון אַ נייעם אַריגינעלען שאַפען און אז פון דעם גאַנצ
 צען היימישען אוצר זאָלען נאָר יענע עלעמענטען זיך וויי
 טער ענטוויקלען, וואָס געהען ניט להיפּף צו איהם. כל זמן
 אָט דער געדאַנק וועט ניט אַרײַן אין אונזער פלייש־און
 בלוט, איז אַן עבירה אונזער גאַנצע מיה: אַ נייע קאָמבינאַ
 ציע פון אזיאַטישע קולטור איז ניט ווערטה צו דערבליקען
 דעם שיין פון דער זון. אונזער „יחוס־בריעף, וואָס גרייכט
 ביז צו די פיראַמידען“ האָט נאָר דערפאַר אזא אונגעהויערען
 ווערטה, ווייל מיר זענען געווען, ווי דאָס האָט היינע טיעף
 בעמערקט, „אַ שטיק איראַפּאַ, פּערוואָרפען אין אזיען“. אַ
 דאַנק דעם, וואָס מיר זענען געווען אַ „שטיק איראַפּאַ“ האָ
 בען מיר געקאָנט ווירקען אויף דעם ענטוויקלונגס־גאַנג פון

דעם מענשליכען גייסט; האָט געקאָנט דער אייראָפּעאישער
 גייסט אזוי שטאַרק ווירקען אויף אונז. מיר זיינען אייראָ-
 פעער, און דאָס אין אונז, וואָס געהט להיפּף צו אייראָפּעאיש,
 מעג פון מיינט-וועגען שוין היינטיגען טאָג געהן לעזאל!
 אין שטענדיגען קאָנטאַקט מיט דעם „אייראָפּעאישען“
 שאַפּען, אין שטענדיגען נעהמען פון איהם און געבען איהם
 זאָל זיך ענטוויקלען די אידישע קולטור. אָבער דערצו מוז
 זי קודם כל שטעהן אויף אַן אייראָפּעאישער הויף, בעזיצען
 דאָס, וואָס די ענטוויקעלטע מענשהייט פערמאָנט שוין איצ-
 טער. אָבער דאָס קאָן פון אונז ערוואַרבען ווערען נאָר —
 דורך אַיבערזעצונגען. און אויב מיר וואָלטען די
 פינף-אונצוואַנציג יאָהר אָנגעווענדט אונזער ענערגיע אויף
 גוטע איבערזעצונגען, אָנשטאָט אַרויסצוקוועטשען פון אונזער
 אַרעמקייט דאָס ביסעל „אַריגינאַליטעט“, וואָס מיר פערמאָ-
 גען, וואָלטען מיר, כלעבען, שוין געהאַלטען אַ סך ווייטער
 אין דעם אַריגינעלען שאַפּען גופא, עהרער מיר זענען איצט...
 איך האָב אַניערדערגעלעגט די פּעדער און האָב געלאָזען
 פארבייזעהען פאַר'ן זכרון די בעסטע זאַכען פון דער אידישער
 ליטעראַטור, און דאָס האַרץ האָט אָנגעהויבען אַ ביסעל קלע-
 מען. ווי? איז מיר לייכט זיך אויסצואיינען מיט דעם גע-
 דאַנק, אז אָט די זאַכען וואָלטען געבליעבען ניט געשריעבען?
 ניין, געוויס ניט. און עס וואָלט אויך געווען ניט גאַנץ גע-
 רעכט צו מאַהנען פון דעם עבר, נאַכסאָל האָט ער בעסער
 ניט געמאַכט קיין גוטע איבערזעצונגען אויף דעם חשבון פון
 די אַנדערע זאַכען (אָך! זיי זענען אזוי פיעל!...). איך
 טרייסט מיך אָבער מיט דעם געדאַנק, אז דאָס, וואָס איז שוין
 אָנגעשריעבען, קאָן קיין טהעאָריע ניט אויסמעקען; אז קיין
 טהעאָריע אין דער וועלט קאָן סאַי ווי סאַי ניט אָבשטעלען

דעם שטראָם פון דעם אייגענעם שאַפּען. און אַלץ, וואָס איך קאָן, על פי שכל און על פי יושר, דערוואַרטען פון אַ טהעאָריע איז ניט די אָבשטעלונג פון דעם שטראָם פון דער אידישער ליטעראַטור, נאָר זיין בערייכערונג דורך אַ נייעם צופֿולס פון גוטע, טאַלענטפולע איבערזעצונגען. די עזע אַרבייט האָט זיך שוין אָנגעהויבען, פיעלע האָבען שוין פּער־דיענט אַ גוטען נאָמען אויף איהר פּעלד, און אונז קאָן עס נאָר פּרעהען, ווען מיר זעהען, אז אויך אַ שריפטשמעלער פון יהוּאָש'ס ראַנג האָט, ניט אויפגעבענדיג זיין אייגענעם שאַפּען, אין דער לעצטער צייט אזוי פיעל אויפגעטהאָן פאַר דער אידישער איבערזעצונגס־ליטעראַטור.

4.

פון דער אייראָפּעאישער ליטעראַטור האָט יהוּאָש אויס־געקליעבען לאַנגפּעללאָו'ס פּאַעמאַ „הייאוואַטאַ“ (דער לעזער פּערשטעהט, אז מיר רעכענען אַמעריקאַ גייסטיג צו אייראָ־פּאַ). פאַר וואָס איז דער גורל אויסגעפאַלען גראָד אויף דאָס ווערק? דערויף איז דער דיכטער ניט מחויב צו געבען אַן ענטפּער. ס'איז לאַנגפּעללאָו'ס מזל! יעדעס אַנדערע גרויסע ווערק האָט ניט וועניגער פּערדיענט דעם כבוד. אָדער ריכ־טיגער: דאָס אידישע פּאַלק פּערדיענט די זכיה צו האָבען אויך יעדעס אַנדער גרויסע ווערק אין זיין ליטעראַטור. אָבער אויב מען וואָלט אוועקגעשטעלט די פּראַגע, אין וואָס פאַר אַ מיין פּאַעזיע עס נויטיגט זיך איצטער די אי־דישע ליטעראַטור מעהר פאַר אַלץ, וואָלט אפּשר פון דעם שטאַנד־פונקט שווער געווען אויסצוקלייבען אַ בעסערע זאַך, עהדער „הייאוואַטאַ“.

וואָס אונז, שטאַרט און שטערטעל־מענשען, פעהלט איז די נאָטור און די ליעבע צו איהר. אין אונזער גייסטיגען אוצר פעהלען, אָדער רעדען נאָך ניט גענוג שטאַרק יענע שטימונגען, וועלכע וואָלד און פעלד, באַרג און וואַסער רופען אַרויס. עס פעהלט דער „ריח השדה“, און גראָד מיט דער פעלד און וואָלד־לופט, מיט דעם באַרג־און וואַסער־גייסט איז אזוי רייך אָנגעזאפט לאַנגפעללאָו'ס דיכטונג.

אָבער אויף דאָס פעהלט אונז (צו קיין גנאי זאָל דאָס אונז ניט זיין!) : דאָס קאָנען אריינדרינגען אין דאָס לעבען פון אַ פּרעמד פּאָלק, ניט נאָר מיט'ן מוח, „על פי טהעאָריע“, נאָר מיט'ן געפיהל און מיט דער פּאַנטאָזיע. אין אונזערע געדאַנקען זענען מיר דאָס קאָסמאָפּאָליטיש'סמע פּאָלק פון דער וועלט. אין דעם געפיהלס־לעבען אָבער האָבען די צרות אין גלות אזוי ענג געמאַכט אונזער נשמה, אז מיר האָבען שוין לאַנג פּערנעסען דעם „ואהבתם את הגר, כי אתם ידעתם את נפש הגר“ (און ליעבט דעם פּרעמדען, ווייל איהר פּערשטעהט דעם פּרעמדענ'ס נשמה). מיר האָבען אויפגעהערט צו פּערשטעהן די נשמה פון אַ ניט־אידען, און אונזער גאַנצע אַטמאָספּערע איז אָנגעפילט מיט אזוי פיעל שאָוויניזם, קליינליכען האַס צו דעם אַנדערען, אז עס הויבט באַלד אָן אויסצופעהלען לופט, מיט וואָס צו עטהעמען... און גראָד צווישען די פּראָגרעסיו־נאַציאָנאַלען, גראָד צווישען די, וואָס לאָזען פון מויל ניט אַרויס דעם פּומן : „פּראָלע־טאַריער פון אַלע פעלקער פּעראַייניגט אייך“, גראָד פון זיי, קאָנט איהר אַפּטמאַל הערען אַזעלכע דבורים, אז, כלעבען, אין דער לופטען הויבט אָן אַרומשוועבען דער שאַטען פון קרושעוואַן... דאָס שטאַמט ניט פון אַ מאַנגעל אין טהעאָרע־טישער בילדונג, דאָס איז אַ רויחהייט פון געפיהל, וואָס

קאן אויסגעפיינערט ווערען ניט דורך טהעאָריען און מוסר, נאָר דורך דער אַלגעמיינ-מענשליכער פּאָעזיע. די פּאָעזיע פון אַ פרעמדען פּאָלק לערנט אונז מיט פּיילען מיט דעם פרעמדען, מיט-פרעהען זיך און מיטליידען מיט איהם. אין דעם פרט איז לאַנגפּעללאָוו'ס „הייאוואַטא“ איינע פון די ווערטפּולסטע זאַכען אין דער אייראָפּעאישער ליטעראַטור. „הייאוואַטא“ איז אייגענטליך אַ זאַמלונג פון לעגענדען, וועלכע די ווילדע אינדיאַנער-שבטים פון נאָרד-אַמעריקא האָבען בעשאַפּען. די לעגענדען זענען צום טהייל נאַטור-מיטהען, — איבערנאַטירליכע דערצעהלונגען, וואָס זאָלען דערקלעהרען די אָדער יענע נאַטור-ערשיינונג; צום טהייל זענען זיי אָבער אויך קולטור-מיטהען, דערקלעהרונגען פון יענע וואונדער, וואָס דער פּרי-מיטיווער מענש בעגעגענט אין זיין אייגענעם געזעלשאַפּט-ליכען לעבען, אין זיינע קענטעניסען און השלמות, וואָס ער קאָן ניט דערקלעהרען זייער אורשפּונג. די לעגענדע פון „מאָנדאַמין“, דעם געל און גרין בעקליידטען יונגען מאַן, מיט „די לאַקען ווייך און גאָלדיג“, וועמען „הייאוואַטא“ האָט בעזיענט, געהערט צו דער אַרט קולטור-לעגענדען. „מאָנדאַ-מין“ איז ניט קיין אַנדער וועזען, ווי דער מאַאיס, וואָס האָט געגעבען די אינדיאַנער די מעגליכקייט צו לעבען ניט נאָר פון געיעג.

די אלע לעגענדען האָט אָבער לאַנגפּעללאָוו צונויפּנר-פירט אַרום דער צענטראַל פיגור פון דעם אינדיאַנישען עפּאָס, דעם מיטהישען העלד „הייאוואַטא“. היאוואַטא איז דערי-בער ניט קיין איינצעל-העלד, דאָס איז דאָס גאַנצע אינדיאַנישע פּאָלק, די פּערסאָניפּיצירונג פון אלע בעסערע זייטען פון זיין כאַראַקטער און זיין לעבען. ער איז דאָס אידעאל פון

דעם פאָלק, וואָס שפיענעלט אָב אַלץ, וואָס דעם פאָלק איז
הייליג און טהייער.

אַרײַנלעגענדיג זיך אין די פּסיכאָלאָגיע פון דעם גאַנצן
צען אינדיאַנער פאָלק, מיטפיהלענדיג זייערע צרות און לייט
דען, ווייל דאָס זענען אין תּוֹך דיזעלביגע צרות און יסורים,
וואָס פּלאַגען אַלע מענשען אומערדום, הויבט אָן אין גע-
פּי ה' צו פּערשווינדען די נאַציאָנאַלע אָבגעזונדערקייט,
דער פּינדליכער היפּך צווישען דעם נאַציאָנאַלען „איך“ און
דעם נאַציאָנאַלען „דו“. עס וואַקסט אָנשטאָט איהם אויס
יענער געפּיהל פון סאַלידאַריטעט, וואָס דאַרף סוף-
כל-סוף אַלע פעלקער פּערבינדען צו איין ברידערליכער
משפּחה, צו איין פּרייען פעלקער-בונד, וואו יעדעס פאָלק
זאָל קאָנען ניט געשטערט אַרויסוויקלען פון זיך אַלץ, וואָס עס
וואַקסט אָן אין זיין נשמה, און העלפען יעדען אַנדער פאָלק
אין דעם געמיינזאַמען פּראָגרעס פון דער גאַנצער מענשהייט.
אין דעם קאַמפּף פאַר די אייגענע נאַציאָנאַלע עקזיסט-
טענץ, אין דער פאָלעמיק אַנטגעגען דעם קאַסמאָפּאָליט, פּער-
געסען מיר אָפּט אויף די געבאַטען פון ברידערליכער פעל-
קער-ליעבע, אויף דער נשמה פון אונזער גאַנצען פּראָגרע-
סיווען גלויבען, אויף דעם „כי היא חייך“ פון אונזער גאַנצען
אידעאַל. אַזעלכע ווערק ווי „הייאַוואַטאַ“ פּרישען אָב די
דאָזיגע נשמה מיט יענעם ריינעם „הומאַניזם“, דער עדעלער
ליעבע צו דעם מענשען, וואָס איז ביי לאַנגפּעללאָן אזוי האַר-
מאַניש צונויפגעגאַסען מיט דער ליעבע צו דער נאַטור.

ניו-יאָרק, אַפריל 1910.

אינדיאנישע נעמען און ווערטער.

אַנמערקונג. — די אינדיאנישע נעמען און ווערטער וועלכע קומען פאַר אין „היינאוואַמהאַ“ ווערען בכיוון געברויכט אין דעם ענגלישען אַריגינאַל אזוי ווי אין דער אידישער איבער־זעצונג אום צו געבען דעם געדיכט אַן אמת־אינדיאנישע פאַרב. אין דער פּאַלגענדער פאַרצייכנים וועט דער לעזער געפינען די דאָזיגע ווערטער מיט זייער ריכטיגער אויסשפראַכע און בעדויטונג. די וואַקאַל־בוכשטאַבען „יי“ מוזען אויסגעשפראַכען ווערען ווי אַ צירח, אזוי ווי אין „קלייד“ (ליטווישע אויסשפראַכע). דאָרט אָבער וואו דער וואַקאַל „יי“ דאַרף געלעזען ווערען ווי „אי“, וועט עס דער לעזער געפינען אַנגעדויטעט אין האַלבע לבנות — (.)

אַדאַה'מין, פאזעמקעס (ערדבערען).

אַדזשיב'וויים, אַ געוויסער אינדיאנישער שטאַם.

אַדזשיג', דער זומער־מאַכער, דער נאַמען פון אַ געוויסען וויזעל־טהיער.

אַווייסען, אַ געוויסער בלויער פויגעל (בלוישפעכט).

אַוויני, די פרוי פון אַסיאַ דעם זוהן פון דעם אבענדשמערען.

אונקטעהי', דער גאַט פון וואַסער.

אַזעוואַ'ביק, אַ רונדעם שטיקעל מעש געברויכט אין דעם אינדיאַ
נישען „שפּיעל פון בעכער“.

אי-אַ'גו, אַ גרויסער באַריהמער.

איוואַ'יעי, דאָס אינדיאַנישע וויעג-ליעד, אַייל-ליוו.

אַיני'ניוואַ, פיגורלעך פון מענשען געברויכט אין דעם אינדיאַ
נישען „שפּיעל פון בעכער“.

אי'סע, שעם זיך!

איש-קודאַ, אַ קאָמעט-שטערען; פּויער.

אַמא'האַם, אַ געוויסער אינדיאַנישער שטאַם.

אַמי'מי, די שויב.

אַנא'גאַן, אַ בעכער.

אַנעוועי, ערוואַר.

אַסי'אַ, דער זוהן פון אבענדשטערען.

אַפי'מישי, אַ געוויסער קלוינער פּויעל מיט אַ רויטען העלזעל
(ראַטהקעלכען).

אַקעהאַ'ווים, אַ געוויסער העררינג, וועלכער האַלט זיך אויף אין
טויכען.

ביוקעדע'ווין, הונגער.

ביי'איס-וואַ'וואַ, דער קנאַל פון דונער.

בימא'ה'גומ, וויינטרויבען.

בי'נע, אַ פּאַזאַ, אַ געוויסער וואַלד-עוף.

גאַשקיוואַ, די פינסטערנים.

גי'זים, די זונן.

גי'מישי-גי'מי, דאָס גרויסע יסוואַסער. מיט דעם נאָמען פּלעך
גען די אינדיאַנער רופען איינע פון די פינף גרויסע אַזערעס

וואָס געפינען זיך אין נאָרד־אַמעריקאַ ביי די גרענעצן פון
 קאַנאַדאַ און די פעראייניגטע שטאַטען.
 גימשימע'ניטאָ, דער גרויסער גויסם, דער האַר פון לעבען.
 דאַשקוואַני'שי, אַ געוויסע גרויסע גלאַנציג־קאַלירטע פליעג.
 דזשאַ'סעקיד, אַ זעהער, אַ פראַפעט.
 דזשי'בי, גויסם, זעעלע.
 דעהינ'דע, אַ פראַש.
 דע'לעוואַרם, אַ געוויסער אינדיאַנישער שטאַם.
 דעקאָ'טאַהם, דער אַלגעמיינער נאָמען פון מעהרערע געוויסע
 אינדיאַנישע שטאַמען.
 הו'ראַנס, אַ געוויסער אינדיאַנישער שטאַם.
 העיר־טאַה', אַ'ן אויסגעשריי.
 הייאַוואַ'טהאַ (האַיאַוואַטאַ), דער קלוגער מאַן; דער לעהרער;
 דער זעהן פון דעם מערב־ווינד — מאַזשיקוויס, און פון
 ווענאַנע דער טאַכטער פון נאַקאַמיס (זעה נאַקאַמיס).
 וואַ'באַן, מזרח־ווינד.
 וואַ'באַן־ענ'נאַנג, מזרח־שמערען, מאַרגען־שמערען.
 וואַביווי'אַן (וואַביוואַיאַן), וויסעס פעליך־קלייד.
 וואַביו'נאַ, צויבערער; קונצענמאַכער.
 וואַביו'נאַ־וואַסק, אַ געוויסע הייל־פלאַנצונג (גאַרבע).
 וואַ'ביק, אַ פעלז.
 וואַבע'סאַ, אַ קראַליק.
 וואַ'וואַ, אַ ווילדע גאַנז.
 וואַוואַ'טי'סי, דאַס פויער־פליעגעל.
 וואַוואַני'סע, די נאַכט־שוואַלב.

וואָס פאַם, געוויסע פאַטשערקעס און פערעל וועלכע די אינדיאַ-
נער פלעגען געברויכען אַלס ציערונג.

וויג'וואָם, א'ן אינדיאַנישעס הייזעל אָדער געצעלט.

וויי'ג'מינג (וואַיאַמינג), א געוויסע געגענד אין נאָרד-אַמעריקא.

וויי'געמין, דער גנב פון די קוקרווע-פעלדער, דער נאָמען פון א
געוויסען אינזעקט.

וועי-הע-וועי, א'ן אויסגעשריי.

וויוואָסי'מאָ, דער בליץ.

וויי-מאַקווע'נע, א זומער-פויגעל.

וועהאַנא'ווין, א קלאַנגגעשריי.

ווענאָ'נע, הויאָוואַטהאַ'ס מוטער, די טאָכטער פון נאָקאָמיס.

ווענ'דיגאַס, ריעזען.

מאַ'טעם, פאַמיליען-שולד, פאַמיליען-צויכען.

מעמערעק (מעמ'רעק), א געוויסער בוים, לערכענבוים, (ליסט-
וויאַניצאַ).

מאַסקאַלו'סע, א געוויסע געגענד אין נאָרד-אַמעריקאַ.

מעוועסענ'טהע, א געוויסער טהאַל אין נאָרד-אַמעריקאַ.

מעקוועמי'נאַ, א געוויסער טייך אין נאָרד-אַמעריקאַ.

משאַק'טאַהם, א געוויסער אינדיאַנישער שטאַם.

משעטאַוויק', א געוויסער פויגעל, קיביץ.

יוג, יא.

יו'גודוואַש, זונפיש, ליעשטש.

יענעדיו'זי, לעדיג-געהער, פראַנט, פוצער.

מאַדוויי'אַ'שקע, דער גערויש פון די וועלען.

מאַדזשיקי'ווים, הויאָוואַטהאַ'ס פאַטער, דער מערב-ווינד.

מא'האָקס, אַ געוויסער אינדיאַנישער שטאַם.
מאַהנג, אַ געוויסער זאַרט וואַסער־פּוויגעל, וואָס לעבט פּון פּיש.
מאַנאַבי'זי, דער שוואַן (ליעבעד).
מאַהנאַמאַ'ני, דער ווילדער רייז.
מאַהנאַמיי'סי, האַבענדיג דאָס הערץ פּון אַ טויכער־פּוויגעל,
 העלדיש.
מאַנדאַ'מין, קוקורוזע, טירקישער ווייץ.
מאַסקאַדי' די לאַנקע.
מאַ'קעסין, אַ געוויסער זאַרט אינדיאַנישער שוך אָדער פּאַנמאַפּעל
 געמאַכט פּון איין שטיק לעדער און געוועהנליך פאַרפּוצט מיט
 פּאַטשערקעס, מיט יאזשיק־שפּילקעס און מיט פעדערען.
מאַשקאַדי'מע, אַ געוויסער ווילדער עוף, בירק־הוהן (מעטערעוו).
מיי'דע, א'ן אינדיאַנישער רופּא וועלכער היילט מיט קרוימעכטסער
 און צויבערמיטלען.
מיי'דאַ'מין, די קונסט אָדער קענטניס פּון היילען.
מידזשיסאַג'וואַן, פּערל־פּעדער, אַ צויבערער, דער גייסט פּון
 רייכטהיימער און אוצרות.
מיי'שירמע'נימאַ, דער גייסט פּון שלעכטען, דער בייזער גייסט.
מיי'מע, אַ געוויסער פּוויגעל, דער בוימהאַקער (דיאטעל).
מינאַה'גע, בלויע יאַגדעס.
מינניהאַ'האַ, לאַכענדיגעס וואַסער. דער נאַמען פּון אַ געוויסען
 וואַסער־פּאַל אין נאַרד־אַמעריקא און אויך דער נאַמען פּון
 הייאַוואַטהאַ'ס פּרוי וועלכע רופּט זיך נאָך די וואַסער־פּאַלען.
מינדזשיקאַה'וואַן, צויבער־שיך.
מיסקאַדי'ד, די שעהנקויט פּון פּריהלינג, דער נאַמען פּון אַ בלום
 וואָס שפּראַצט אַרויס אין אַנהויב פּריהלינג.

מענ'דענס, א געוויסער אינדאָנישער שטאַם,
 מע'נימאַ, גייסט, גאַט.
 מעסקענאַ'זע, דער גרויסער העכט.
 מישי-מאַק'זע, דער גרויסער בער, דער קיניג פון די בערען.
 מישי-נאַה'מע, דער גרויסער שמער-פיש (אסיאַטר).
 מישינאַ'זע, א ליולקע-טראַגער, א באַדיענטער.
 נאַה'מע, דער שמער-פיש (אסיאַטר).
 נאַהמע-וואַסק', א געוויסע פלאַנצע, גרינע מיענטע.
 נאַ'סע, פאַטער.
 נאַקאַ'מים, די באַבע פון הייאַוואַטהאַ און ד מוטער פון ווענאַנע.
 נו'שקע, קוק! קוק!
 ני-ביי-נאַ'כייגס, די גייסטער פון וואַסער.
 נינימו'שאַ, געליעכטע.
 ניפאַה'ווין, שלאַף.
 נענאַ-וואַ'דזשאַ, די זאַמד-הויפּענס ביי דעם ברעג פון א געוויסער
 גרויסער אַזערע אין נאַרד אמעריקאַ ביי דעם גרענעץ פון
 קאַנאַדאַ און די פעראַייניגטע שטאַטען.
 נעוועדאַ'הע, א זינגער.
 סאַן-גרי-מע'הע, שטאַרק-הערציג.
 סוביקאַ'שי, די שפּין.
 סוודזשי'מע, א געוויסע שמער-פליעג, מאַסקיטאַ.
 סעבאַווי'שע, א טייכעל.
 סעגוואַן', פריהלינג.
 סאַסע-הדזשי'וואַן, א ווירבעל-שטראַם.

עדזשידע'מאָ, די רויטע וועוערקע.
 עדיק', דער רענמטהיער.
 עלגאַנ'קין, א'ן אינדיאַנער פון אַ געוויסען שטאַם.
 עה'מאָ, די ביהן.
 עהמיק', דער קיניג פון די ביבערס.
 עננעמ'יקי, דער דונער.
 עסקאַנע'בע, אַ געוויסער מייד.
 עפאַק'וואָ, דער וואַסער־ראַהר.
 עהקאַסי'ווין, דער פיעבער.
 פאַ'גאַק, דער מויט.
 פאַגעוואַ'נאַן, אַ קריעגס־שטעקען.
 פאַוויו'מינג, אַ געוויסער שטאַם.
 פאַני'מעה, יענע וועלט, דאָס לעבען נאַכ'ן מויט.
 פאַ'נים, אַ געוויסער אינדיאַנישער שטאַם.
 פאַ־פאַק'קי'נע, דער היישעריק.
 פאַקוואַ'דזשים, קלוינע וואַלד־מענשען, קאַרליקעס.
 פאַקוויו'נע, דער רויך פון דער ליולקע וועלכע מען רויכערט צום
 צייכען פון פריעדען.
 פיבאַען', דער ווינטער.
 פיוגעסיינג' דאָס אינדיאַנישע „שפיעל פון בעכער“.
 פי'זיקי, אַ ביזאַן, אַ געוויסער ווילדער אַקס.
 פיימאַסעד', דער רויבער פון די קוקרוזע־פעלדער, דער נאַמען פון
 אַן אינזעקט.
 פישניקוה' אַ געוויסע זאַרט ווילדע גאַנז (בויםגאַנז, שנעעגאַנז).

פע'מיקען, א געוויסער אינדיאנישער מאכל פון הירשען- אָדער
בופעל-פלויש געמריקענט און נאָכדעם צושטויסען.

פריי'רי, א סמעפע, א גרויס שטיק לאַנד באַוואַקסען מיט גראַז.
קאַ, ניוו.

קאַג, יאָזשיק, א געוויסע חי'לע באַדעקט מיט שמעכעדיגע שפּול-
קעס. (די אינדיאָנער פּלעגען די דאָזיגע שפּילקעס זעהר פּיעל
געברויכען צו באַפּוצען זייערע קלוידער און זייערע שיפלעך.)

קאַגאַ, לאַז עס זיין, טהו עס ניט.

קאַגאַדזשי, דער ראַב.

קאַקאַ-קאַהאַ, די סאַווע (א געוויסער נאַכט-פּויגעל).

קאַנאָ, א'ן אינדיאָנישעם שפּעל, געמאַכט פון קאַרע און צווייגען.

קוואַני'שי, (זעה: דאַש-קוואַני'שי).

קוואַסינד, דער שמאַרקער.

קיביצ'באַס, א זינגער אָדער שפּיעלער, איינער וועלכער געוועל-
טיגט איבער די גויסטער.

קי'גאַ, דער פּיש.

קיווי'דין, דער צפון-מערב ווינד (נאַרד-וועסט ווינד). די אינ-
דיאָנער וואָס האָבען געוואָהנט אין דרום-זייט פון דעם גרוי-
סען טייך האָבען גערופּען דעם דאָזיגען ווינד הייס-ווינד,
ווייל זיי האָבען פון יענער ריכטונג איינגעוואַנדערט.

קעיאַשק', ים-פּויגעלען (מעווען).

קיביצ'אָן דער מערב-ווינד.

קעביבאַנאַ'קע, דער נאַרד-ווינד, דער זותן פון מאדזשיקוויס
דעם מערב-ווינד.

קעמענ'טשעם, א געוויסער אינדיאָנישער שטאַם.

קענאַ'ביק, א שלאַנג.

קענא'זע, א העכט.
 קעניו, א גרויסער קריעגס-אדלער.
 שאהבא'מין, אגרעסען.
 שאגאדי'ע, א טרום, א שרעקעדיגער.
 שאגאשו, א זאָרט ראַקפּיש.
 שאוואַנדי'סי, דרום-ווינד.
 שאווינימי'שין, דערבארעם זיך אויף מיר.
 שא'שא, לאנג צוריק.
 שא'שא, די שוואַלב.
 שא'שא'נים, א געוויסער אינדיאַנישער שטאַם.
 שושן'נא, א געוויסער וואַסער-פּוויגל, דער רייחער.
 שוי'דע, א זאָרט ווילדע גאַנז (קראַפּ-גאַנז).
 שינ'גיבים, דער טויכער, א געוויסער פּוויגל וואָס לעבט פון פּיש.
 שע'שעכוואַג, ענטלער; געוויסע פּיגורלעך אין דעם אינדיאַני-
 שען „שפּיעל פון בעכער“.

❦ ❦

דאָס ליעד פֿון
הייאָוואַטשאַ

פ ר א ל א ג

פרעגט איהר מיד, וואו כ'נעהם די מעשוה
די ספורים און די סקאזקעס,
מיט די ריחות פון די וועלדער,
מיט דעם דופט און טהוי פון לאַנקעס,
מיט די רויכקרייזען פון וויגוואַמס,
מיט דעם רעש פון שטארקע שטראַמען,
מיט די אפטע ווידערקלאַנגען,
און משונה'דיגע עכאַס,
ווי אין בערג די דונער־קלאַנגען? —

אייד א'ן ענטפער וועל איך געבען: —
„פון די וועלדער און די סטעפעס,
„פון די גרויסע צפון־טייכען,
„פונ'ם לאַנד פון די אַדושיבווייס,
„פונ'ם לאַנד פון די דעקאַטהאַס,
„פון די בערג און פון די זומפען,
„וואו דער רייהער, דער שושוגא,
„אין די וואַסער־שטעקלעך נעהרט זיך.

„איך דערצעהל ווי כ'האָב געהערט זיי,
„פון די ליפען נעוועדאהע'ס,
„דעם מנגן און דעם זינגער.“
פרעגט איהר מין, וואו נעוועדאהע
האָט דאָס ווילדע ליעד געפונען,
איך א'ן ענטפער וועל איך געבען: —
„אין די וועלדער ביי די פויגלען,
„אין די וואהנונגען פון ביבערס,
„אין די טריט פון בופעל-אַקסען,
„אין די נעסטען פון די אַדלערס.“

„איהם די מעשה'לעך געזונגען,
„האָבען אַלע ווילדע עופות,
„פון געמייזעכטס, פון די טייכען,
„פון די אומעדיגע זומפען;
„משעטאָוויק, דער קיביץ-פויגעל,
„און דער מאַהנג, דער טויכער-פויגעל,
„און די ווילדע גאַנז די וואָואַ,
„אויך דער בלאַער עוף, שושנא,
„און די וואַלד-הוהן, מאַשקאָדייסע.“

וועט איהר מין נאָך ווייטער פרענען:
„ווער געווען איז נעוועדאהע?
„אונז דערצעהל פון נעוועדאהען.“

וועל איך ענטפערען אייך תכף,
אין די פאלגענדיגע ווערטער: —

„אין דעם טהאל פון טעוועסענטהע,
„אין דער רוהיג-גרינער געגענד,
„כיי די העלע וואסער-פלוסען,
„דארט געלעבט האט געוועדאָהע.
„רונד ארום אינדיאָנער דערפעל,
„זיינען אויסגעשפרייט געלעגען,
„גרינע לאַנקעס, וויצען-פעלדער;
„הינטען איז א וואַלד געשטאַנען,
„וואו די סאַסנעס פלעגען שושקען,
„גרין אין זומער, ווייס אום ווינטער,
„אויביג זיפצען, אויביג שושקען.

„און איהר האט די שענע פלוסען,
„דורכ'ן טהאל געקענט דערקענען,
„פריהלינג-צייט — אן זייער רוישען,
„זומער — אן די וואסער-בוימלעך,
„אַסיען — אן דעם גראָען נעכעל,
„ווינטער — אן דעם פאַס דעם שוואַרצען.
„דאַרטען האט געוואָהנט דער זינגער,
„אין דעם טהאל פון טעוועסענטהע,
„אין דער רוהיג-גרינער געגענד.“

דארט האָט ער דאָס ליעד געזונגען,
דאָס געזאָנג פֿון הייאַוואַטהאַן,
דארט באַזונגען זיין געבורטשאַפט
און זיין לעבען פֿולל מיט וואַונדער,
זיינע תּפֿלות און זיין פּאַסטען,
זיינע טהאַטען און זיין ליידען,
אום די מענשען צו באַגליקען,
אום זיין שבת צו דערהויכען.

איהר, וואָס ליעבט נאַטור'ס שטיל ווינקעל,
ליעבט דעם זוננשיין אויף די לאַנקעס,
ליעבט די שאַמענס אין די וועלדער,
ליעבט דאָס ווינדטעל אין די צווייגען,
ליעבט דעם שניי־שטורעם און רעגען,
ליעבט דעם רעש פֿון גרויסע שטראַמען
צווישען סאַסנע־בוים־שטאַכעטען,
און אין בערג דעם הילך פֿון דונער,
וועלכען'ס טויזענד עכאַס קלאַפֿען,
ווי די אַדלערס אין די נעסטען, —
הערט זיך איין די ווילדע זאַגע,
הערט דאָס ליעד פֿון הייאַוואַטהאַ!

איהר, וואָס ליעבט אַ פּאַלק'ס געשיכטען,
די באַלאַדען פֿון אַן אומה,

וואָס ווי שטימען ווייטע, רופען
אָפצושמעלען זיך און האַרבען,
אזוי זים, נאַאיוו און קינדערש,
אז דאָס אויער קוים קען מערקען.
אויב ס'איז ריידען אָדער זינגען, —
הערט די אינדיאַנישע לעגענדע!
הערט דאָס ליעד פון הייאָוואַטהאַ.

איהר, וואָס האָט א פרישריין הערץ נאָך,
גלויבט נאָך אין נאַטור און גאַטהייט,
גלויבט נאָך אז אין אלע דורות,
יעדען מענשענ'ס הערץ איז מענשליך;
אז אין ווילדענ'ס ברוסט אפילו,
לעבט א'ן אונבעוואוסטעם שטרעבען,
א באַגעהר צו ווערען בעסער;
אז די הענד וואָס שוואַך און הילפלאָז,
טאַפען בלינדערהייד אין חשך,
טרעפען אָן גאַט'ס האַנד אין חשך,
און זי הויבט זי אויף און שטאַרקט זיי, —
הערט דעם ספור דעם נאַאיווען,
הערט דאָס ליעד פון הייאָוואַטהאַ!

איהר, וואָס וואַנדערנדיג פאַרגעהט אָפּט,
אין א גריך־פּערוואַרפען ווינקעל,

וואו די ווילדע יאָנדע־בויםלעך,
היינגען זיי'רע פרענז די רויטע,
איבער ווענד מיט מאַך בעוואַקסען,
און איהר שמעלט זיך אָפּ באַקוקען,
א פאַרגעסענעם בית עולם,
און איהר שמעהט פאַרטראַכט און ליענט,
א „פה־נקבר“, האַלב פאַרמעקט שוין —
אַהן שום חכמות אנגעשריעבען,
ווערטער פשוט'ע, דאָך יעדעם,
פול מיט האַפענונג און האַרצוועה,
פול מיט צערטליכסטע געפיהלען.
אי פון דער וועלט, אי פון יענער —
לעזט די איינפאַכע מצבה,
לעזט דאָס ליעד פון הייאַוואַטהא!

I.

די שלום=ליולקע.

אויף די פרייר־בערג די רויטע,
וואו מע ברעכט די ליולקע־שטיינער,
גיטשי מענימאָ, דער שטארקער,
ער, דער הערשער פונ'ם לעבען
איז אַראָפּ, און אויף די פעלזען
שטעהענדיג, צונויפגערופען
אלע פעלקער, אלע שבטים.

פון זיין טריט ארויסגעשפרונגען
איז א שטראם אין מאַרגענשימער,
און זיך רייסענדיג מיט אימפעט
תהום אראַפֿצו, האָט געפונקעלט,
ווי דער אישקודאַ, דער שטערען.
זיך גענייגט צו דר'ערד דער גייסט האָט,
אנגעצייכענט דורך דער לאַנקע
איהם אַ וועג מיט זיינע פינגער,
און געזאָגט: „דאָ זאַלסטו לויפען.“

אָפּגעהאַקט האָט מיט דער האַנד ער,
פון דעם רוימען פעלז א ווינקעל,
זיך געמאַכט דערפון א ליולקע,
אויסגעצאָצקעט מיט פיגורען;
פאַר א מונדשטיק אויסגעריסען,
פונ'ם טייך א ראהר א לאנגען,
פריש-באדעקט מיט גרינע בלעטלעך;
אנגעפילט די פיף מיט שאַלאַכין,
מיט א רויטע ווערבע שאַלאַכין,
דאַן בעהויכט דעם וואַלד דעם נאהנטען
ביז די גרויסע צווייגען האַבען,
רייבענדיג זיך אנגעצונדען.
און געשטאנען אויפ'ן באַרג איז
גימשי מענימא, דער שטאַרקער,
רויכערנדיג זיין שטום-ליולקע,
אלס א סמן פאַר די פעלקער.

לאַנגזאַם איז דער רויך געשטיגען,
אין דעם שמילען מאַרגען-אוויר,
ערשט א'ן איינצ'גער פאַס א דונקלער,
דאַן א בלאַג-געדויכטע פאַרע,
דאַן ווי שניי א ווייסער וואַלקען;
ווי פון וואַלד-בוימער די שפיצען,
שטייגענדיג אליץ העכער, העכער,

ביז ער האט דערגרייכט דעם הימעל —
אפגעקלאפט זיך קעגען הימעל,
און פאנאנדער זיך געקייקעלט.

פון דעם טהאל פון טעוועסענטהע,
פון דעם טהאלענלאנד ווייאמינג,
פון די וועלדער טאסקאלוסע'ס, —
פון די שטיינער-בערג די ווייטע,
פון די וואסערען פון צפון —
יעדער שמאם דערזעהן דעם רויד האט,
און ווי ס'שפרייט זיך דער פאקוויינע
פון דער ווייטער שלום-ליולקע.

און די פאלקס-פראפעטען האבען
דאן געזאגט: ס'איז דער פאקוויינע,
אט מיט דעם סיגנאל, וואס וויעגט זיך
ווי א ווייכעס ווערב-שטעקעל,
ווי א האנד וואס רופט פון וויימען —
רופט צוזאמען אלע שבטים,
גיטשי מאניטא דער שטארקער,
רופט די קריגס-לייט אויף באראטהונג.

דורך די פריירים, איבער מייכען,
זיינען קריגס-לייט אָנגעקומען,
די קעמענטשעס און די טשאקטאס,

און די דעלעוואַרס און מאַהאַקס,
די אַמאַהאַס און די פּאַניס,
די דעקאַטאַס, און די מענדענס,
די אַדושיבווייס און די הוראַנס,
די שאַשאַניס און די שוואַרץ-פּיס —
אלע האַבען זיך פאַרזאַמעלט,
אויף דער שלום-ליולקע'ס צייכען,
ביי די פּריירי-בערג די רויטע,
וואו מע ברעכט די ליולקע-שטיינער.

דאַרט געשטאַנען אויף דער לאַנקע
זיינען זיי אין קרויגס-מלבושים,
אַנגעפאַרנט ווי אַסיען-בלעמער,
אַנגעפאַרנט ווי מאַרגען-הימעל,
זיך באַקוקענדיג מיט צאַרען;
אין דער ברוסט דער-צאַנק פון דורות,
האַס און ראַכע-לוסט געירשנ'ט,
נאָך פון אבות-אבותינו.

גאַטשי מעניטאַ, דער שטאַרקער,
דער באַשעפער פון די פעלקער,
האַט געקוקט אויף זיי מיט מיטלייד,
מיט דער ליעבשאפט פון אַ פאַטער;
זייער כעס און זייער שטריימען,

אָנגעקוקט ווי קריג פון קינדער,
ווי מלחמות בלויז פון קינדער.

האַט זיין רעכטע האַנד פערשפרייט דאָן,
אום דעם ווילדען זינג זאָל צאהמען,
אום דער ראַכע־דורשט זאָל שטילען,
פון זיין רעכטער האַנד דער שאַמען,
און זיין שטאַלצער קול געהילכט האַט,
ווי דער רעיש פון ווייטע שטראַמען
פאלענדיג אין טיעפען אָפגורנד —
און זיי זידלענדיג געמוסר'ט :

„קינדער מיינע! ארמע קינדער!
„הערט זיך איין די חכמה־ווערטער,
„הערט זיך איין די מוסר־ווערטער,
„פון דעם מויל פון גייסט דעם גרויסען.

„כ'האַב אייך לאַנד אויף יאָגט געגעבען,
„שטראַמען איהר זאָלט קענען פישען,
„אייך געשאַנקען בופעל־אַקסען,
„הירשען, רענטהירען און בערען,
„ווילדע גענו און ביבער־חיות;
„זומפען פול מיט וואסער־עופות,
„טייכען פול מיט אלע פישען,

„ווארום זייט איהר ניט צופרידען,
„און איהר רודפ'ט נאכאנאנד זיך ?

„איך בין מיעד פון אייער שטריימען,
„מיעד פון קריג און בלוט-פארגיסונג,
„מיעד צו הערען ראכע-תפלות,
„מיעד פון אייערע מחלוקות.
„שטארק בלויז קענט איהר זיין ווען אייניג,
„פיינדשאפט ברינגט איך בלויז געפאהרען ;
„לעבט פון איצטער אן אין שלום,
„לעבט צוזאמען טריי ווי ברידער.

„שיקען וועל איך איך א נביא,
„א באפרייער פאר די פעלקער,
„ער וועט פיהרען איך און לערנען,
„מיהען פלאגען גלייך מיט איך זיך.
„וועט איהר זיינע עצות האַרבען,
„גליקליך וועט איהר זיין און וואַקסען,
„וועט איהר זיינע רייד ניט אַכטען,
„אונטערגעהן און וועלקען מוסט איהר.

„באדט זיך אין דעם שטראַם, וואָס פליסט דאָ,
„וואַשט די קריגס-פאַרב פונ'ם פנים,
„וואַשט דעם בלוט-פלעק פון די פינגער ;

„אין דער ערד באגראַבט די וואַפען ;
 „ברעכט זיך שטיקלעך רויטען שטיין אַפּ,
 „מאַכט דערפּון זיך שלום-ליולקעס,
 „דאן פּון טייך קלייבט וואַסער-שמעקלעך,
 „פּוצט זיי אויס מיט העלע פעדערן,
 „רויכט דעם קאַליומעט צוזאַמען,
 „און פּון איצטער לעכט ווי ברידער.“

אויף דעם ערד אראכגעווארפען,
 האַכען זיי די הירש פעל-מאַנטלען,
 קריגס-מלבושים און כלי-זיין,
 דאן אין טייך אריינגעשפרונגען,
 און געשווענקט די פאַרב פון פנים.
 קלאַר געשמראַמט האַט ס'וואַסער אַויב ען,
 קלאַר, ווי ס'איז ארויסגעקוואלען,
 פון דעם לעבענס-הערשער'ס פּוס-טריט ;
 שוואַרץ געשמראַמט האַט ס'וואַסער אַונטערן,
 קויטיג און מיט רויטע פלעקען,
 ווי עס וואַלט מיט בלוט געמישט זיך.

ריין פון קריגס-פאַרב, פּונ'ם וואַסער
 איז ארויס די מחנה קריגס-לייט,
 און ביים ברעג די העק באַגראַבען;
 טיעף באַגראַבען אלע וואַפען.

גיטשימעניטא, דער שטארקער,
גרויסער גייסט, אראפגעשמייכלט
האָט אויף זיינע שוואַכע קינדער.

שווייגענדיג, די קריגס־לייט האָבען
רוימע שטיינער אָפגעבראַכען,
און געמאכט זיך שלום־ליוולקעס;
פונ'ם טייך גענומען שטעקלעך,
און באפונצט מיט העלע פעדערן,
דאָן אהיים אוועג איז יעדער.
דאָך דער גרויסער האַר פון לעבען,
דורך אַ שפּאַלט אין וואַלקען־פּאַרהאַנג,
דורך דעם טהויער פון דעם הימעל,
איז פון זייער בליק פארשוואונדען,
אין דעם רויך־ים, וואָס ארום־איהם
האָט פערשפרייט די שלום־ליוולקע.

II.

די פיער ווינטען.

„גיט אָפּ כבוד מאַדזשיקווים“ —
האַבען פון דעם פאַלק די זקנים
און די קריגס־לייט אויסגערופען,
ווען דעם הייל'גען וואַמפּאָס־גאַרטעל
ער מיט זיעג אהיים געבראכט האָט,
פון דעם צפון־ווינד'ס מדינות,
פון דעם קיניגרייך וואַכעסא,
פון דעם לאַנד פון ווייסען קראַליק.

ער גערויכט דעם וואַמפּאָס־גאַרטעל
האַט פון האלז דעם מישי־מאַקווע,
יענעם באַרג־בער וואָס געוועזען,
איז דער שרעק פון אלע פעלקער,
ווען ער איז אין שלאָף געלעגען,
אונגעלומפערט אויפ'ן באַרג־שפיץ,

ווי א פעלז מיט מאַך בעוואַקסען,
ברוין און גראַ מיט מאַך באוואַקסען.

שמיל זיך צוגע'גנב'ט האַט ער,
ביז דער חיה'ס רויטע נעגעל,
שיער ניט האַבען אנגעריהרט איהם,
ביז איהר הייסער הויך געוואַרעמט,
האַט די הענד פון מאדזשיקיוויס,
ציהענדיג דעם וואַמפּאַס-גאַרטעל,
איבער ד'אויערלעך די רונדע,
וועלכע האַבען ניט געהערט דאָן,
איבער ד'אויגעלעך די קליינע,
וועלכע האַבען ניט געזעהן דאָן,
ביז דער סאמע נאָז דער לאנגער,
ביז די נאָזלעכער די שווארצע,
וואָס מיט שווערען אטהעם האַבען
מאָדזשיקיוויס' הענד געוואַרעמט.

פאַכענדיג זיין האק אין אויר,
מיט א קריגס-געשריי א ווילדען
האַט דעם שטארקען מישי-מאקווע'ן,
ער געטראַפען גלייך אין שטערען,
סאמע צווישען ביידע אויגען.

פון דעם שווערען קלאפ צוטומעלט,
האט זיך אויפגעהאפט דער בארג-בער,
דאך געפאלען פון די פיס באלד,
וואנקענדיג אראפגעלאזט זיך,
אויף די הינטער-לאפעס זיינע,
און געיאמערט ווי א פרוי דאן.
און דער שטארקער מאדזשיקווייס,
שמעהענדיג פאר איהם אהן מורא,
אויפ'ן קול פון איהם געיעקט האט,
און געזאגט איהם מיט פארזכטונג:

„הער, דו בער, דו ביזט א פחדן,
„וואלסטו טאקי אין דער אמת,
„שמארק געוועזען ווי דיין אנשמעל,
„וואלסטו ווי א פרוי ניש וויינען.
„בער! דו ווייסט, מיט אונזער שבט
„האסטו לאנג געפיהרט מלחמה,
„זיצטער זעה, מיר זיינען שטארקער;
„געה פאררוק זיך אין די וועלדער,
„געה באהאלט זיך אין די פעלזען.

„ווען באזיגט אין שטרייט וואלסט דו מיר,
„ניט געקרעכצט אפילו וואלט איך,
„אבער דו, בער, זיצסט און יאמערסט.

„און פארשעמסט דיין שטאם מיט וויינען,
„ווי א שוואכע שאגאדייע,
„ווי א'ן אלמע פרוי וואס שרעקט זיך.“

ווידער האט ער זיך פערמאסמען,
מיט דער האק אויף מישימאקווען,
איהם געטראפען גלייך אין שטערען,
איהם דעם שארבען איינגעבראכען,
ווי די פישער — ס'איז אום ווינטער.
און אזוי געטויט געווארען,
איז דער בארגיכער מישימאקווע,
ער, דער שרעק פון אלע פעלקער.

„גיט אפ כבוד מאדזשיקווים!“ —
האט מיט פרייד דאס פאלק געשריען.
„גיט אפ כבוד מאדזשיקווים!
„ער זאל זיין דער ווינד פון מעריב,
„און פון איצטער אן און ווייטער,
„זאל ער האבען די ממשלה,
„איבער אלע הימעל-ווינטען.
„רופט איהם מעהר ניט מאדזשיקווים,
„קייביאן נאר, ווינד פון מעריב.“

אט אזוי איז מאדזשיקווים,
אויסערוועהלט געווארען דאמאלס,

פאטער פון די הימעל-ווינטען.
זיך געלאזט דעם מעריב האָט ער,
און דעם רעשט די זיהן צושאַנקען.

מזרח ווינד געשענקט צו וואַכאַן,
ווינד פון דרום שאַוואַנדייסי'ן,
און דעם גרויזאס-וויילדען נאַרד-ווינד,
צו זיין זוהן קעביבאַנאַקע.

שען און יונג געווען איז וואַכאַן,
ער פלעגט אַנזאַגען דעם מאַרגען,
פלעגט די נאכט פון בערג און טהאַלען,
מיט זיין זילבער-פייל פאַריאַגען;
זיין געזיכט געווען באפאַרבען,
איז מיט העלע פּורפּור-פאַסען;
אויפגעוועקט זיין קול דאם דאַרף האָט,
און אין וואַלד — דעם הירש און יענער.

איינזאם איז געוועזען וואַכאַן;
ס'פלעגען איהם די פּויגלעך זינגען,
וויילדע בלומען פון דער לאַנקע,
פלעגען איהם מיט ריחות גריסען,
וואַלד און שטראַם אַ ברוך-הבא,
פלעגען איהם אַנטקעגען רוישען.

דאך זיין הערץ געווען איז טרויריג,
עלענד פלעגט ער זיין אין הימעל.

איין פריה-מארגען, ווען געדערמעלט
האט דאס דארף נאך, און דער נעכעל
איז געלעגען אויפ'ן וואסער,
ווי א שד וואס לויפט פון זונליכט —
האט דערזעהן ער אויף א לאַנקע,
ווי א מיידעל וואנדערט איינזאם,
זאמעלט ווילדע וואסער-בלומען,
ביי דעם טייך וואס אין דער לאַנקע.
יעדען מאָרגען גאנגן באַגינען,
איהם באַגעגענען די ערשטע,
פלעגען איהרע בלאַע אויגען —
אינ'ם גראַז צוויי בלאַע טייכלעך.
ליעב געקראגען האַט ער ס'מיידעל,
וואס אויף איהם פלעגט איינזאם ווארטען;
ער ווי זי געווען איז עלענד,
ער אין הימעל, זי אין לאַנקע.

שדכנ'ען צו איהר זיך פלעגט ער,
מיט האליובען און מיט גלעטען,
מיט זיין זונענשימער-שמיכעל,
מיט זיין חנפ'ענדיגען ריידען.

מיט זיין זיפצען און זיין זינגען,
מיט זיין סוד'ן אין די צווייגען,
זיססטע דופטען, וויכסטע קלאנגען,
ביו ער האט זי צוגעטוליעט,
אונטער'ן פורפור-קלייד צום הערצען,
און פארוואנדעלט אין א שמערען,
וואס איהם צימערט אויפ'ן הערצען.
תמיד זעהט מען זיי צוזאמען,
וואכאן מיט דעם וואכאן-עננאנג,
מזרח-ווינד און מארגען-שמערען.

דאך דאס הויז קעביכאָנאָקע'ס,
איז געווען ביי'ן ים-הקרח,
וואו עס ליגען אויביג שניי-בערג,
אין דעם קיניגרייך וואַבעסאָ,
אין דעם לאנד פון ווייסען קראַליק.
ער פלעגט עס איז צייט פון אַסיען,
שארלאך-רויט די בוימען פארבען,
רויט און געל די בלעמען מאלען.
ער פלעגט עס דעם שניי-ווינד שיקען,
דורכ'ן וואַלד מיט סוויסט-שערייען;
פלעגט פארפרייען אלע טייכען,
פלעגט די טייך-פויגלעך פארטרייבען,
אין די געגענדען פון דרום;

פלעגט די וואסער עופות צווינגען
זייער גראזען-נעסט צו זוכען,
אין דעם לאַנד פון שאַוואַנדייס.

איין מאַל פון זיין קאלטער וואהנונג,
פון זיין היים ביי'ם ים-הקרח,
איז ארויס קעביבאָנאָקע,
און מיט שניי-באשפריצמע קודלעס,
וואָס אראָפגעפלאמען זיינען,
גלייך ווי דונקלע ווינטער-שמראָמען —
וואיענדיג, געלאָפען איז ער,
איבער אייז-באדעקטע טייכען
האַסטיג צו דעם לאַנד פון דרום.

דאַרט ביי'ם טייך באַגעגענט האָט ער,
שינגיבים דעם טויכער-פויגעל,
וועלכער כינטלעך פיש געשלעפט האָט,
אויף די איינגעפראָר'נע זומפען.
אויסגעוואנדערט האָט זיין שטאם שוין
לאַנג אין לאַנד פון שאַוואַנדייס,
ער אליין נאר איז פארבליבען.

צאַרניג האָט קעביבאָנאָקע
זיך צושריען: „ווער דערוועגט זיך,

„אין מיין קיניגרייך צו בלייבען,
„ווען די ווילדע גאנז די וואַוואַ,
„שוין אוועג אין דרום לאנג איז,
„ווען דער וואַסער־עוף שושונא,
„לאנג אוועג אין דרום־לאנד איז ?
„כ׳וועל אריינגעהן אין זיין וויגוואַס,
„און וועל אויסלעשען זיין פיער.“

ווילד און וואיענדיג געקומען
איז ער ביי דער נאַכט צום ביידעל
האַט ארום מיט שניי פארשאטען,
האַט געליארעמט דורכ׳ן קוימען,
האַט די צעלט־שטאַנגען געריסען,
און געפליקט פון טהיר דעם פארהאנג.
אבער שינגיכיס דער טויכער,
איז געזעסען אַהן שום מורא,
איז געזעסען אונבאקומערט,
דען צו הייצען, אויף פיער מאַנאַט,
האַט ער אנגעגרייט פיער פלאַכעס,
און זיין שפייז איז פיש געוועזען.
מונטער זיצענדיג ביי׳ן פיער,
ער געגעסען און געלאכט האַט,
זינגענדיג: „קעביבאַנאַקע,
„דו ביסט שמערבליך גלייך ווי איך בין.“

דאן אריין קעביכאָנאַקע.
איז אין הויז, און שינגיכים האָט
דורך די קעלט דערפיהלט זיין נאהנטקייט,
האָט דערפיהלט אויף זיך זיין פראַסט-הויך,
דאך ניט אויפגעהערט צו זינגען,
און ניט אויפגעהערט צו לאכען,
בלויז צוריהרט דאָס האַלץ, און ס'פייער
האָט גאך העלער זיך צופלאַקערט,
פונקען שפריצענדיג אין קוימען.

פון קעביכאָנאַקע'ס שמערען,
פון די שניי-באשפריצטע קודלעס,
האָט א דיקער שווייס גערונען,
און אין אש געגראבען לעבלעך,
גלייך ווי פון די וויגוואס-דעכלעך,
גלייך ווי פון די בוימער צווייגען,
טריפט דאָס אייז וואָס שמעלצט אין פריהלינג,
און אין הויפען שניי מאַכט גריבלעך.

ביז ער האָט באזיגט געפיהלט זיך,
ניט געקענט די היץ פארטראגען,
ניט דאס זינגען און דאס לאכען,
און פון טהיר ארויסגעלאפען;
האָט די שניי-הויפענס געטראמפעלט.

איבער טייך און שטראם געטראמפעלט,
פעסט פארהארטעוועט דעם שניי דארט,
און געמאכט דעם אייזדעק דיקער ;
דאן דעם טויכער-עוף גערופען,
זיך מיט איהם צו קומען ראנגלען,
נאקעט זיך מיט איהם צו ראנגלען,
אויף די פראסט-באקליידטע זומפען.
נאקעט איז ארויס דער טויכער,
זיך א גאנצע נאכט געראנגעלט,
אויף דער לאַנקע מיט דעם נאָרד-ווינד,
מיט דעם כעס קעכיבאָנאָקע'ס,
ביז ער האָט נאָך קוים געסאַפּעט,
קוים די אייז-פינגער באוועגט נאָך,
זיך געוואקעלט הינטער-וועלאכטס,
דאן באזיגט, צוריקגעטרעטען
אין דאס קיניגרייך וואַבעסאָ,
אין דאס לאַנד פון ווייסען קראַליק,
הערענדיג דעם טויכער פויגעל,
ווי ער לאַכט איהם אויפ'ן קול נאָך,
ווי ער זינגט : „קעכיבאָנאָקע,
דו ביסט שמערבליך גלייך ווי איך בין.“
שאַוואַנדייס, א פעטער עצל,
האַט געוואָהנט אין ווייסען דרום,

אין דעם שלעפערדיגען זונשיין,
אין דעם אייביג-גרינעם זומער.
ער די וואלד-פויגלעך פלעגט ברינגען,
ס'רוימע העלזעלע אפיטשי,
ס'בלאע פויגעלע אַווייסע,
אויך דאס שוועלבעלע די שאַ-שאַ,
און די ווילדע גאנז די וואַ-וואַ;
פלעגט טיטון און קאוואן שיקען,
און די רוימע וויינטרויכ-בינטלעך.

און זיין ליולקע'ס רויך פארציהען
פלעגט דעם הימעל מיט א נעבעל,
מיט א הלומ'דיגער ווייכקייט;
האַט געמאכט דאס וואסער שימערן,
האַט פארגלעט פון בערג די שפיצען,
און געבראכט א צווייטען זומער,
אין דעם אומעדיגען צפון,
אין דער וויסטער צייט פון שניי-שיך.

זארגלאז-שמילער שאַוואַנדייסי!
אין זיין ברוסט געווען איין שמערץ אייז,
אין זיין לעבען בלויז איין שאַמען.
א י י ז מאל קוקענדיג אין צפון
ווייט אראַב-צו, אויף א פריירי

האַט דערזעהן זיין בליק, א מיידעל,
הויך און שלאנק און שען געוואקסען,
איינזאם שמעהענדיג אין פריירי ;
העל-גרין איז איהר קלייד געוועזען,
און די האַר ווי זונען-שטראהלען.

יעדען טאָג באַקומט זי האַט ער,
יעדען טאָג געזיפצט פון בענקשאַפּט,
יעדען טאָג אין ברוסט געוואַקסען,
איז זיין שמאַכטעניס און ליבשאַפּט,
צו דעם גאַלד-געלאַקטען מיידעל ;
דאָך צו פויל געוועזען איז ער
זיך צו שדכנ'ען צום מיידעל,
איז געוועזען צו פאַרשלאַפּען,
נאַכצוגעהן איהר, איינצוריידען,
און אזוי געבליבען איז ער,
נאַר ביי'ן קוקען און ביי'ן שמאַכטען
נאָך דעם מיידעל אויף דער פריירי.

ביז א קוק טהונדיג אין צפון
איין פריה-מארגען, ער געזעהן האַט
ווי די גאַלד'נע לאַקען איהרע,
האַבען זיך אויף ווייס פערביטען,
ווי מיט ווייסען שניי באַדעקט זיך.

„א, מיין ברודער פונ'ם צפון,
„פון דעם קיניגרייך וואכעסא,
„פון דעם לאנד פון ווייסען קראליק —
„האָסט דאָס מיידעל מיר געגנב'ט,
„האָסט אויף איהר דיין האַנד געלעגט שוין,
„האָסט איהר הערץ מיט שענע מעשות
„פון דעם צפון־לאַנד געוואונען.“

אַט אזוי האָט שאַוואַנדייסי
אויסגעהויכט זיין שמערץ אין אויר.
ביז דער זידווינד האָט אין פריירי,
היים־געוועהט פון ליבע־זיפצען,
פון די זיפצען שאַוואַנדייסי'ס,
ביז די לופט האָט אויסגע־זיען,
פול מיט שניי, און פול די פריירי
איז געווען מיט דיסטעל־בליהונג.
ס'מיידעל מיט די זונשיין־האַר, איז
פון זיין בליק אוועג אויף אימער;
מעהר דאס געל־געלאַקטע מיידעל,
ניט געזעהן האָט שאַוואַנדייסי.

אפגענארטער שאַוואַנדייסי!
האָסט געזיפצט, ניט נאך א מיידעל
ניט געזעהן קיין פרויענצימער —

ס'איז געווען א פריירי בליהונג,
וואס דעם גאצען זומער האָסטו
טרוימענדיג באַקוקט מיט בענקשאַפט,
און געזיפצט האָסט אזוי גלוטיג,
ביז פאָרוועהט זי האָסט אויף אימער —
זיפצענדיג אין לופט צובלאַזען.
אַ, גענאַרטער שאַוואַנדייסי!

אט אזוי דאָן די פיער ווינדען
זיינען אויסגעטהיילט געוואָרען,
יעדער זעהן פון מאַדזשיקיוויס,
האַט געהאַט אַן אַרט אין הימעל,
אין אַ ווינקעל פון דעם הימעל;
זיך דעם מעריב־זוינד געלאָזט בלויז
האַט דער שטאַרקער מאַדזשיקיוויס.

III.

הייאוואטהא'ס קינדהייט.

איין מאָל אין אַ בין השמשות,
אין דעם עבר לאנג פארגעסען,
אין די לאנג פארמעקטע דורות,
אויף דער ערד אַראָפּגעפּאַלען
פון לבנה איז נאַקאַמיס,
איז די רייצענדע נאַקאַמיס,
שוין אַ ווייב דאָך נאָך ניט מומער.

ז'האַט מיט חבר'מעס געשפּיעלט זיך,
און זיך שפּיעלענדיג געשאַקעלט,
אויף אַ וויעג פון וויינשמאַקדרימלעך,
ווען איהר מאַנ'ס א'ן ערשטע כלה,
האַט פון קנאה און פון שנאה,
דורכגעהאַקט די גרינע האַידע,
דורכגעהאַקט די וויינשמאַק-פּלעכטלעך,

און אין הוילע שרעק, נאָקאָמיס
איז אראָפּגעפּאַלען פּלוצלינג,
דורך דעם דונקלען אבענד־אויר,
אויף די מאַסקאָדיי, די לאַנקע,
אויף די פּריירי פּול מיט בלומען.
„ס'פּאַלט א שטערען“, — ס'פּאַלק געזאגט האָט —
„ס'פּאַלט א שטערען פּונ'ם הימעל.“

דאַרטען צווישען מאַך און גראַזען,
דאַרטען צווישען ווילדע ליליעס,
אויף דער לאַנקע אין דעם שימער
פון לבנה און פון שטערען,
דארט די רייצענדע נאָקאָמיס,
האַט א טאַכטעריל געבאַרען,
און גערופּען זי ווענאַנע,
ד'ערשט־געבאַר'נע טאַכטער איהרע.

און די טאַכטער פון נאָקאָמיס,
ווי א פּריירי־בלום געבליהט האָט,
אויפּגעבליהט א שלאַנקע מיידעל,
שען ווי דער לבנה'ס שימער,
שען אזוי ווי שטערען־גלימצער.

אפט געוואָרענט האָט נאָקאָמיס,
איהר געזאגט און איינגעחזר'ט :

„היט זיך אפ פון מאדזשיקווים,
„ווינד פון מעריב, מאדזשיקווים,
„הער ניט וואס ער וועט דיר זאגען ;
„לעג ניט צו זיך אויף דער לאַנקע,
„בייג ניט איין זיך צו די ליליעס,
„ס'וועט דער מעריב־ווינד דיר שלעכטס טהאָן.“

ניט געפאלגט די ווארנונג האָט זי,
ניט געפאלגט די קלוגע ווערטער,
און דער מעריב־ווינד געקומען,
קעגען אבענד איז פאַמעליך,
צושפּאַצירען אויף דער לאַנקע,
שושקענדיג זיך מיט די בלעטער
בייגענדיג די גראַז און בלומען,
ביז ער האָט באַמערקט ווענאַנע'ן,
אויסגעצויגען צווישען ליליעס,
און זיך חנפ'נדיג געשדכנ'ט,
לאַסטשענדיג זיך צוגעשדכנ'ט,
ביז זי האָט אַ זוהן געבאַרען,
זוהן פון ליבע און פון קומער.

אט פון איהם איז הייאַוואַטהאַ,
איז דאָס וואונדער־קינד געבאַרען,
דאָך די טאכטער פון נאַקאַמיס.

הייאָוואַטהאַ'ס צאַרמע מוטער,
איז פון האַרץ־וועהטאג געשטאַרבען,
פון דעם מעריב־זוינד פאַרלאַזען,
פון דעם פאַלשען מאדזשיקווים.

לויט און לאַנג בעקלאַגט איהר טאַכטער,
האַט די טרויריגע נאַקאַמים.
„כ'ווינש דעם טויט זיך“ — האַט געקלאַגט זי.
„כ'ווינש זיין טויט אזוי ווי דו ביסט,
„פריי פון פראצע, פריי פון וויינען.
„וועהאַנאַוין! וועהאַנאַוין!“

ביי דעם ברעג פון גיטשיגיומי,
ביי דעם יסוואסער דעם העלען,
האַט געהאַט איהר צעלט נאַקאַמים,
דער לבנה'ס קינד נאַקאַמים,
הינטען פלעגט דער שווארצער וואַלד שטעהן,
פלעגען שטעהן די דונקלע סאַסנעס,
טענען־בוימער פול מיט שישקעס;
פאַרענט האַט גערוישט דער וואַסער,
האַט געקלאַפט אין זון דאם וואַסער,
האַט געגלאַנצט דער ים דער העלער.

דארט די אלטע־שקע נאַקאַמים,
אויפגעבראַכט האַט הייאָוואַטהאַ'ן.

אין א לינדען־וויגע געוויעגט איהם,
 ווייך געבעטט מיט מאַך און ריטלעך,
 פעסט־געשנירט מיט הירשען־אדערן;
 זיין געשריי געשמילט מיט סטראשען:
 „שאַ דער הוילער בער וועט קומען“;
 איהם פערשלעפערט מיט איהר זינגען:
 „איוואַיעי, מיין קליינע סאַווע,
 „ווער כאלוכטען האָט דאס ביידעל,
 „מיט די גרויסע אויגען זיינע,
 „איוואַיעי, מיין קליינע סאַווע.“

זאכען פיעל דערצעהלט נאָקאָמיס,
 האָט איהם פון דעם הימעל'ס שטערען,
 האָט איהם דעם קאמעט געוויזען,
 אישקודאָה מיט פייער־לאַקען,
 אויך דעם טויטענטאנץ פון גייסטער,
 קריגסלייט אויסגעפוצט מיט פערדערן,
 האלטענדיג מלחמה־שמעקענס —
 וואס אין קאַלטע נעכט פון ווינטער,
 ווייט אוועג אין צפון־ווינקעל,
 שפריימען זייער שיין פאנאדער;
 און דעם בריימען וועג דעם ווייסען,
 שמעג פון רוחות און פון שאַטענס,

וועלכער ציהט זיך דורכ'ן הימעל,
פול מיט רוחות און מיט שאַמענס.

זומער-נעכט ביי'ן ביידעל זיצען,
פלעגט דער קליינער הייזוואַסמאָן,
האַט געהערט די סאַסנעס שושקען;
האַט געהערט דאָס וואַסער פליוסקען,
„מיני-וואַס" — סאַסנע-לשון,
„מאָדווי-אַשקע" — וואַסער-לשון.

ער פלעגט זעהן דאס פייער-פליענעל,
ווי עס פלאַמערט בין השמשות,
און באַלייכט פון וואַלד די קוסמעס,
מיט זיין קליינצינקער לאַנטערנע,
און ער פלעגט דאס קינד-ליעד זינגען
אויסגעלערענט פון נאַקאַמים:
„וואַוואַ-טייסי, פייער-פליגעל,
„מאַנצענדיג באַשעפעניס'סל,
„לייכט מיר מיט דיין קליינעם ליכטעל,
„איידער כ'לעג אין בעט זיך שלאָפען,
„איידער כ'שליס די אויגלעך מינע."

ער פלעגט צוזעהן די לבנה,
ווי זי הויכט זיך אויף פון וואַסער,

רונדער ווערענדיג און גרעסער ;
זעהענדיג אויף איהר די פלעקען,
פלעגט ער פרעגען : „וואס באטייט עס?“
און נאָקאָמם פלעגט איהם זאגען :
„ס'האָט אמאָל אין כעס א קריגסמאן,
„אנגעהאפט ביינאכט זיין באַכען,
„זי אוואָרף געטהאָן צום הימעל,
„גלייך אקעגען דער לבנה ;
„ס'איז איהר קערפער וואס דו זעהסט דאָרט.“

זעהענדיג דעם רעגענבויען,
אויף דער מזרח־זייט פון הימעל,
פלעגט ער פרעגען : „וואָס באַטייט עס?“
און נאָקאָמם פלעגט איהם זאגען :
„דאָס איז „יענע וועלט“ פון בלומען,
„אלע בלומען פון די פעלדער,
„אלע ליליעס פון די פרייריס,
„ווען זיי ווערען דאָ פערוואַנגעט,
„בליהען ווידער אויף אין הימעל.“

ווען ער פלעגט ביי נאכט די סאָוועס
הערען שרייענדיג אין וועלדעל,
פלעגט ער, מיט א קול פון אימה,
פרעגען : „וואָס איז דאָס, נאָקאָמם?“

און נאקאמיס פלעגט איהם זאגען :
„ס'איז די סאָווע מיט די קינדער,
„רעדענדיג אויף זיין לשון,
„אינע שילמענדיג די צווייטע.“

אויסגעלערענט הייאַוואַטהאַ
האַט די שפּראַך פּון אלע חיות,
יעדענ'ס נאַמען און געהיימנים ;
ווי זיי בויען זומער נעסמען,
וואו זיי ווערען ווינטער נעלם ;
פלעגט מיט זיי א שמועס פיהרען
ווען ער פלעגט זיי זעהן, און רופען :
„הייאַוואַטהאַ'ס ווילדע היהנדלעך.“

אויך געלערענט הייאַוואַטהאַ
האַט די שפּראַך פּון אלע חיות,
יעדענ'ס נאַמען און געהיימנים ;
ווי דער כיבער בויט זיין וואהנונג,
וואו די וועווערקע די ניס האלט,
ווי אזוי דער רענטהיער פלינק איז,
און ווארום דער האַז האַט מורא ;
פלעגט מיט זיי א שמועס פיהרען
ווען ער פלעגט זיי זעהן, און רופען :
„הייאַוואַטהאַ'ס ברידער ליבע.“

און ארעגנו דער באריהמער,
דער בארייזמער און בארעדמער,
אנגעשטאפט מיט וואנדער-מעשות,
און א גומער פריינד נאקאמיס' —
האט געמאכט א פילען-בויגען,
פון א דעמבע-צווייג די פילען,
צוגעשפיצט מיט שארפע שטיינדלעך,
און מיט פעדערען באפליגעלט,
און פון הירש'לעדער דאס שמריקעל.

דאן געזאגט צו הייאוואצמהאן:
„געה מיין זוהן, אריין אין וואלד איצט,
„וואו זיך רוימע הירשען זאמלען,
„שים אונז דארט א גרויסען רעהבאק,
„שים א הערענדיגען רענטהיער.“

איינער און אליין אין וואלד איז
גלייך געגאנגען הייאוואצמהאן,
שמאלץ, מיט פיל און פילענבויגען;
איבער איהם און רונד ארום איהם,
האבען פויגעלעך געזונגען:
„א, ניט שים אונז הייאוואצמהאן!
ס'רוימע העלזעלע אפימשי,

ס'בלויע פויגעלע אווייסע,
האָבען אויסגעטרעלט: „ניט שיש אונז!“

אויף א דעמב-בוים אומגעשפרונגען
איז די וועווערקע עדושידאָמאָ,
האַט געהאַפּקעט דורך די צווייגען,
האַט אין דעמב געפרייכט, געפלוידערט,
האַט געקייכט און האַט געחוק'ט:
„אַ, ניט שיש מיך הייאַוואַטשאַ!“

און דער האַז האַט אפגעטרעמען
איהם דעם וועג, און פון דערווייטענס
שטעהענדיג אויף הינטער-פיסלעך,
האלב מיט שרעק און האַלב מיט שמד-שטיק,
האַט געזאגט צום קליינעם יעגער:
„אַ, ניט שיש מיך, הייאַוואַטשאַ!“

דאָך ער האַט ניט אומגעקוקט זיך,
בלויז געטראכט פון רויטע הירשען,
בלויז שפּיאַנירט מיט זיינע אויגען,
זיירע פּיס-טריט ביז'ן וואסער,
וואו זיי בראדזען-דורך דאם טייכעל,
און געוואנדערט ווי אין חלום.

דארט פארבארנען אין די קוסטעס
 האט ער אויפ'ן הירש געלויערט,
 ביז ער האט דערזעהן צוויי הערנער,
 האט דערזעהן צוויי גרויסע אויגען,
 און צוויינאזלעכער וואס דיכען.
 אויפ'ן וואלד שמעג אנגעקומען
 איז דער הירשען-באק, בעשפרינקעלט
 פון די בלעטער'ס ליכט און שאמען;
 ס'האט זיין הערץ געטהאן א ציטער,
 ווי א בלאט פון וואלד געטרייסעלט,
 ווי א בירקען-בלאט געפלאטערט,
 ווען דער הירש איז אנגעקומען.

דאן געשטעלט האט אויף איין קני זיך
 הייאוואטהא, און געציעלט זיך;
 קוים א צווייגעל האט געוויעגט זיך,
 קוים א בלעטעל האט געשאַרכעט,
 דאך דער היטרער הירש גאר פלוצלינג,
 האט א זעץ געטהאן מיט אלע
 פיער קאפיטעס; דאן געהארכט האט,
 א י י ין פום האלמענדיג אין אויר,
 און א שפרונג געטהאן אזוי ווי
 ער וואלט געהן דער פיייל אנטקעגען;

זומענדיג, די טויט־פּייל דאָן האָט
ווי אַ ביהן איהם איינגעשטאַכען.

טויט איז ער אין וואַלד געלעגען,
טויט ביי'ן סאַמע ברעג פון וואַסער.
ס'האַט זיין הערץ ניט מעהר געצאַפעלט...
דאָך דאָס הערץ פון הייאַוואַטהאַץ
האַט געהויבען זיך פון שמחה,
ווען ער האָט אהיים געבראַכט איהם,
און נאַקאַמים און אי־גו
האַבען לויבענדיג באַגריסט איהם.

פון דעם הירשען־פעל אַ מאַנטעל,
האַט געמאַכט פאַר איהם נאַקאַמים,
פון דעם הירשען־פלייש אַ סעודה,
האַט לכבוד איהם געמאַכט זי.

און דאס גאַנצע דאָרף געקומען
איז אויף הייאַוואַטהאַץ'ס סאַהלצייט,
און געלויבט איהם, און גערופען
האַרץ־פול־גבורה, סאַן־גיטעהע;
„האַרץ־פול־גבורה“, סאַן־גיטעהע;
מאַהן־גאַטייסי, איהם גערופען.

IV.

הייאָוואַטשאַ און מאָדזשיקיווים.

פון א'ן אינגעל אין א מאן איז,
אויסגעוואקסען הייאָוואַטשאַ.
איז געווען געניט אין יאָגד־קונסט,
אין די תורות פון די אלמע,
אין די שפיעלען פון די יונגע,
אין די אומנות פון די מענער.

פלינק געווען איז הייאָוואַטשאַ ;
פלעגט אַ פייל פון בויגען שיסען.
דאָן זי שנעל אַריבערלויפען,
ביז זי הינטער איהם פלעגט פאלען.
שטארק געוועזען איז זיין ארעם ;
האַט געקענט צעהן פיילען שיסען
אַזוי מעכטיג, אַז די לעצטע,
האַט דעם בויגענשטריק פארלאָזען,
איידער ס'פלעגט די ערשמע פאלען.

ער געהאט האט הירשפעל־הענדשקעם,
מינדזשיקאָהוואָן, כּשוף־הענדשקעם ;
פלעגט ער אויף די הענד זיי אָנטהאַן
פלעגט ער קענען פעלזען שפּאַלטען,
און צורייבען זיי אויף פּולווער.
ער געהאט האט שײך פּאַרצױבערט ;
פלעגט ער אויף די פּיס זיי אָנטהאַן,
בינדען זיי אַרום די קנעכלעך,
פלעגט זיין יעדער שפּרייז אַ מייל זיין.

אויף זיין פּאַטער מאָדזשיקווים,
האַט ער אויסגעפּרעגט נאַקאַמיס,
ביז ער איז דעם סוד דערנאַנגען,
פון דער שענקייט פון זיין מוטער,
פון דער פּאַלשקייט פון זיין פּאַטער,
און זיין הערץ אין איהם געגליהט האט,
ווי אַ הייסע קויהל געגליהט האט.

און געזאָגט האט ער נאַקאַמיס :
איך וועל געהן צו מאָדזשיקווים,
וועל געהן זעהן וואָס מאַכט מיין פּאַטער,
ביי דער טהיר פון מעריב־ווינטען,
ביי די טהויערען פון אבענד.

און אַרויס פון וויגוואַס איז ער,
רייזע־פאַרטיג, יאָגד־באוואַפּענט,
ס'פּוס־קלייד זיינס און ס'העמד פון הירש־פעל,
רייך מיט פעדערען און וואַמפּאַס;
אויפ'ן קאַפּ א'ן אַדלער'ס פעדערן,
אַרום לייב זיין וואַמפּאַס־גאַרטעל;
אין דער האַנד זיין עשען־כויגען,
אנגעשפּאַנט מיט רענטהיר־אַדערן,
אין זיין בייטעל דעמב־האַלץ־פּיילען,
צוגעשפּיצט מיט יאספּיס־שטיינדלעך,
און מיט פעדערען באַפּליגעלט;
אויף די הענד די צויבער־הענדשקעס,
אויף די פּיס די שייך פון כּשוף.

איהם געווארענט האַט נאַקאַמיס:
געה ניט דאַרטען, הייאַוואַטהאַ,
אין דעם מעריב־ווינד'ס מדינה,
אין דאס לאַנד פון מאַדזשיקיוויס;
ס'וועט זיין כּשוף דיר נאָך שלעכטס מהאַן,
דיך מיט הימראַסט וועט ער טיימען.

ס'האַט זיך פון דער אַלמער'ס ווערטער
ניט דערשראַקען הייאַוואַטהאַ,
האַט אווענגעשפּרייזט צום וואַלד־צו,

יעדער שפרייז א מייל א גאנצער.
געל און פייערדיג געדאכט זיך
האט די ערד איהם און דער הימעל,
היים און שטיקענדיג — דער אויר,
אנגעפילט מיט רויך און פארע,
ווי פון ברענענדיגע וועלדער ;
דען זיין הערץ אין איהם געגליהט האט,
ווי א הייסע קויהל געגליהט האט.

מעריבצו געוואנדערט האט ער,
איבעריאגענדיג אין שנעלקייט,
רענסהירען און בופעל-אקסען,
איבער'ן שמראם פון עסקאנעכע,
איבער'ן שטארקען מיססיסיפי,
איבער אלע בערג פון פריירי,
דורך דאס לאנד פון פיקס און קראהען,
דורך די דערפער פון די שווארץ-פיים,
סאמע ביז די הויכע פעלז-בערג,
וואו דער אלטער מאדזשיקיוויס,
פון די שטורעמדיגע שפיצען,
האט רעגירט די הימעל-ווינטען.

פול מיט אימה, הייאוואטמהא
האט דערזעהן זיין פאטער'ס פנים ;

רונד ארום אין לופט געפלאטערט,
האָבען זיינע וואַלקען-לאַקען,
האָבען ווי דער שנעע געשימערט,
ווי די אישקודא, דער שטערען
מיט די פייערדיגע לאַקען.

פול מיט שמחה, מאַדזשיקיוויס
האַט געקוקט אויף הייאַוואַטהאַן;
האַט דערזעהן זיין אלטע יוגענד,
אין דעם פנים הייאַוואַטהאַס,
האַט געזעהן ווענאַנע'ס שענקייט,
ווידעראַויפשטעהן פון'ם קבר.

„זיי באַגריסט“ — געזאָגט איהם האָט ער —
„אין דעם מעריבזווינד'ס מדינה,
„לאַנג גענאַהרט צו זעהן דין האָב איך;
„שען און פייערדיג איז יוגענד,
„איינזאַם, פראַסטיג איז די זקנה.
„בריינגסט צוריק די מעג פון עבר,
„בריינגסט צוריק מיין ווילדע יוגענד,
„און די רייצענדע ווענאַנע“.
מעג געשמעסט האָבען ביידע,
אויסגעפרעגט, געהאַרט, געענטפערט,
פיעל באַריהמט זיך מאַדזשיקיוויס,

האַט מיט זיינע אַלמע גבורות,
מיט געפּאָהרען דורכגעמאַכטע,
מיט זיין מומה וואָס ווייס קיין צאהם ניט,
מיט זיין וואונדבאַשיצמען קערפּער.

רוהיג, ווי זיין פּאַטער ריהמט זיך,
צוגעהערט האַט היאַוואַט האַ,
מיט אַ שמייכל צוגעהערט זיך,
ניט געסטראַשעט מיט אַ וואָרט איהם,
ניט פאַר'מסר'ט מיט אַ וואונק זיך,
דאָך זיין הערץ אין איהם געגליהט האַט,
ווי אַ הייסע קויהל געגליהט האַט.

„מאַדזשיקווים“ — האַט געפרעגט ער —
„איז ניט אַ זאך וואָס שאַדט דיר,
„וואָס דו זאַלסט פאַר איהר זיך שרעקען?“
פריינדליך-גדלות'דיג געענטפּערט
האַט דער שטאַרקער מאַדזשיקווים:
„קיינ זאך קען מיר ניט קיין שלעכטס טהאַן,
„קיינ זאך חוץ דער שוואַרצער פעלז דארט,
„חוץ דער אונגליק־פּולער וואַביק.“

און מיט צערטליך-קלוגע בליקען,
מיט דער ליבשאַפט פון אַ פּאַטער,

האַט באַקוקט ער הייאַוואַטהאַ'ן.
האַט מיט שטאַלץ באַטראַכט די שענקייט,
פון זיין הויכען וואַקס דעם שלאַנקען,
און געזאָגט: „אַ הייאַוואַטהאַ,
„גוט אַ זאָך וואָס זאַל דיר שאַדען,
„און פאַר וועלכער דו האַסט מוראַ?“
דאָך דער היטערער הייאַוואַטהאַ,
האַט אַ וויילע ווי אין ספּק
איבערלעגט זיך, און געענטפּערט:
„קייַן זאָך קען ניט טהאַן קייַן שלעכטס מיר,
„חוץ דער וואַסער־ראַהר וואָס וואַקסט דאָרט,
„קייַן זאָך אויסער דעם עפּאַקוואַ.“

אויפּגעשמעלט זיך מאַדזשיקיוויס
האַט, דעם וואַסער־ראַהר צו רייסען,
דאָך מיט כלומר־שטיגער מוראַ,
האַט געשריען הייאַוואַטהאַ:
„קאַנאַ! קאַנאַ! ריהר ניט אַן איהם.“ —
„גוט, איך וועל איהם ניט באַריהרען“ —
האַט געענטפּערט מאַדזשיקיוויס.

דאָן פאַרשמועסט פון דאָס נייַ זיך
האַבען זיי פון אַנד'רע זאַכען,
ערשט פון הייאַוואַטהאַ'ס ברידער,

פון דעם מורחזווינד, פון וואכאן,
פון דעם זידווינד שאוואנדייס,
פון דעם נארד קעביכאנאקע,
דאן פון הייאוואטהא'ס מוטער,
פון דער רייצענדער ווענאנע,
איהר צוקינדגעהן אויף דער לאנקע,
און איהר שטארבען, ווי נאקאמיס
פלעגט עראינערן און דערצייהלען.

פלוצלינג האט ער אויסגעשריען:
„מאדזשיקווים, דו ביסט יענער
„וואס געהרג'עט האט ווענאנע'ן,
„איהר גערויבט איהר חן, איהר לעבען,
„אפגעפליקט די בלוט פון פריירי,
„און צוטראמפעלט מיט די פיס זי.
„זיי זיך מודה! זיי זיך מודה! —“
טרייסלענדיג אין ווינד די לאקען,
וויעגענדיג דעם קאפ דעם גראען,
האט דער שטארקער מאדזשיקווים,
צוגעשטימט מיט שטומען קומער.
מוראדיג אין בליק און תנועות,
זיך געשמעלט האט הייאוואטהא,
אנגעהאפט דעם פעלז דעם שווארצען,
יענעם אונגליק-פולען וואכיק.

און מיט זיינע כשוף־הענדשקעס,
דורכגעהאקט דעם הויכען שמיין־שפיין,
דאן אויף שטיקער איהם צושפליטערט,
און מיט ווילדען כעס געשליידערט,
אויף זיין פאטער מאדושיקווים.
דען זיין הערץ אין איהם געגליהט האט,
ווי א הייסע קויהל געגליהט האט.

דאך פון מעריב־ווינד דער הערשער,
האט די גרויסע פעלדען־שטיקער,
מיט זיין הויך צוריקגעבלאזען,
מיט דעם שטורעם פון זיין צארען,
אויף זיין פינד צוריקגעבלאזען,
האט געהאפט דעם ראהר עפאקווא,
פון'ם זומפ ביי'ן ברעג פון לאנקע,
און מיט אלע זיינע ווארצלען
אויסגעפליקט דעם ריעזען־טייכראהר. —
זיך צולאכט האט הייאוואטהא.

דאן געראנגעלט האבען זיי זיך,
אין די בערג, אויף טויט און לעבען;
ווילד געשריען פון זיין נעסט האט
דער קעניו, דער קריגעס־אדלער,
האט געזעצט זיך אויף די פעלדען.

האַט געקרייזט זיך אין דער לופטען,
און געקלאַפּט די פליגלען זיינע.

ווי אַ הויכער בוים אין שמורעם,
זיך געוואָרפען האַט דער ריעוראַהר,
און אין גרויסע שווערע שטיקער,
איז דער וואַכיק־פעלז געפאַלען.
ביז די ערד געטרייסעלט האַט זיך,
מיט דעם טומעל פון מלחמה,
ביז דער אויר האַט געפילדערט,
ביז דער באַרג־דונער ערוואַכט האַט,
און געענטפערט : „בייאים - וואָואַ.“

מעריב־צו איז מאַדזשיקיוויס,
פון די בערג מיט האַסט געלאַפען,
פון די בערג אראַפּגעשטרויכעלט,
דריי טעג קעמפּפענדיג געלאַפען,
נאכגעיאַגט פון הייאַוואַטהאַן,
ביז די טהירען פון דעם מעריב,
ביז די טהויערען פון אַכענד,
דאַרטען וואו די ערד זיך ענדיגט,
און די זונן אין פוסטען אויר,
זינקט אַזוי ווי דער פלאַמינגאַ,

זינקט פאר נאכט אין נעסט אַרונטער,
אין די אומעדיגע זומפען.

ענדליך האָט ער אויסגעשריען :
„האַלט מיין זוהן, מיין הייזוואַטהאַ,
„קיינער קען מיך ניט ערמאַרדען,
„קענסט אונשמערבליכע ניט טיידמען ;
„כ'האַב געוואַלט דיין מוטא פּרובירען ;
„איצטער נעהם דעם לויהן פון גבור.

„צו דיין פאַלק אהיים קעהר אום זיך,
„לעב דאַרט צווישען זיי און אַרבייט,
„רייניג אָפּ די ערד פון פּגעים,
„רייניג אויס פון קויט די טייכען,
„טייט די ווענדיגאַס די ריעזען
„ווילקאלאַקעס און מכשפים,
„און די עקדעשען קינאַביק,
„גלייך ווי איך האָב מישי-מאַקווע'ן,
„האַב דעם באַרג-בער צוגעהרג'ט.

„ווען צו דיר דער טויט זיך נעהמערט,
„ווען די סטראַשנע בליקען פאַגאַק'ס,
„גלאַצען אַן דיך אין דער פינסטער,
„וועלען מיר די הערשאַפט טהיילען.

„דו וועסט דאן דער קעניג ווערען,
„פון די צפון־מעריב־זויגמען,
„פון דעם הייס־זויגד, פון קיווידין.“

אָט אַזוי איז צוגעגאַנגען,
די מלחמה די באַריהממע,
אין די סמראַשנע טעג פון שאַשאַ,
אין די טעג שוין לאַנג פאַרגאַנגען,
אין דעם מעריב־זויגד'ס מלוכה.
דאָך די שפורען זעהט נאָך איצטער,
איבער באַרג און טהאַל דער יעגער,
זעהט דעם וואַסער־ראַהר דעם גרויסען,
ביי די טייכען און די פלוסען,
זעהט די שטיקער פון'ם וואַביק,
וואַלגערען אין יעדען טהאַל זיך.

דאן זיין וועג צוריק אַהיים־צו,
האַט גענומען הייאַוואַטהאַ.
אַנגענעהם געווען די לאַנדשאַפּט,
אַנגענעהם געווען די לופט איז.
דען די ביטערקייט פון צאַרען,
איז פאַרשוואַונדען פון זיין הערצען,
פון זיין קאַפּ די ראַכע־פלענער,
פון זיין ברוסט דער הייסער פיעבער.

אויף איין פלאטין נאָר האָט גערוהט ער,
אויף איין פלאטין נאָר אָפגעשטעלט זיך,
אום צו קויפען פיילען־שפיצען,
פון דעם אַלטען פיילען־מאַכער
אין דעם לאַנד פון די דעקאַטאַהס,
וואו דער שטראָם פון מינניאַהאַ,
גלאַנצט און גלימצערט דורך די דעמבעס,
לאַכט און שפּרינגט אין טהאַל אַרונטער.

דאָרט דער אַלטער פיילען־מאַכער,
האַט געמאַכט פון זאַמדשטיין, שפיצען,
האַט געמאַכט פון מילכשטיין, שפיצען,
און פון קיזעלשטיין און יאספּים,
גלאַט, מיט פיין־פאַרשאַרפטע עקען,
האַרט און פעסט און רייך געשליפען.

ס'האַט געהאַט דער גרייז אַ טאַכטער,
שטיפער'ש ווי דער מיניאַהאַ,
פול קאַפּריו, פול ליכט און שאַמען ;
איהרע שוואַרצע אויגען פלעגען
שמייכלען באלד און באלד זיך בייזערן.
שנעלל איהר טריט פלעגט ווי דער שטראָם זיין,
איהרע האַר ווי זיינע וועללען,
זיס איהר שטימע ווי זיין רוישען ;

נאכ'ן שטראם זי רופען פלעגט ער,
נאכ'ן וואסער-פאלל זי רופען :
מינניהאז, לאכיג-וואסער.

האט צוליעב די פוילען-שפיצען,
האט צוליעב די מילכשטיין-שפיצען,
קוזעלשטיין-און-יאספיש-שפיצען,
זיך פארהאלטען הייאוואטהא,
אין דעם לאנד פון די דעקאטאהם ?

אדער נאר צו זעהן דאס מיידעל,
זעהן דאס פנים וואס בנגבה
איהם באקוקט פון-הינטער'ן פארהאנג ;
הערען פון די קליידער איהרע,
דאס גערויש פון-הינטער'ן פארהאנג ?
ווי מע זעהט דעם מינניהאז,
ליכטיג בליסמשען דורך די צווייגען,
ווי מע הערט זיין וואסער רוישען,
דורך דעם פארהאנג פון די צווייגען ?

ווער קען וויסען די געדאנקען
אין די הייסע יוגענד-מוחות ?
וועלכע שענע טרוימען האבען,
הייאוואטהא'ס ברוסט ערפילט דאן ? —

קומענדיג אהיים אין אבענד,
האָט ער בלויז דערצייהלט דער אלטער,
זיין באַגעגנים מיט'ן פאַטער
און זיין קאַמפף מיט מאַדזשיקוויים,
ניט אַ וואָרט געזאָגט פון פיילען,
ניט אַ וואָרט פון מיניהאַאַ.

V.

הייאָוואַטהאַ'ס פּאַסטען.

איצטער הערט ווי הייאָוואַטהאַ,
בעמענדיג, אין וואַלד געפאַסט האָט,
ניט ער זאָל מיט מעהר געשיקטקייט,
פאַנגען פּיש און חיות שיסען,
ניט ער זאָל אין שטרײט באַזיגען,
און געש'ט זיין ביי די קריגס-לייט —
נאַר אַ בעסערע מערכה,
האַט ער פאַר דאָס פאַלק געבעטען.

ערשט אַ ביידעל וואו צו פאַסטען,
אויסגעבויט אין וואַלד זיך האָט ער,
ביי דעם יסוואַסער דעם העללען,
אין דער זיסער צייט פון פריהלינג,
אין דעם מאַנאַט פון די בלעטער,
דאָן פאַרטיפט אין טרויס-געדאַנקען,
זיבען טעג און געכט געפאַסט האָט.

אויפ'ן ערשטען פאסט-טאג האָט ער,
 דורכ'ן גרינעם וואַלד געבלאָנדזשעט,
 האָט געזעהן דעם הירש זיך יאָגען,
 האָט געזעהן די הייחל פון קראַליק,
 האָט די וועווערקע געהערט דאָרט,
 ווי זי קלאַפט מיט איהרע ניסלעך,
 ווי דער וואַלד-עוף, בינע, האַמערט,
 האָט געזעהן די טויב, אַמימי,
 בויען נעסטען אין די סאַסנעס,
 און געזעהן די גענז די ווילדע,
 מחנות-ווייז קיין צפון פליהען,
 מיט געפילדער הויך אין אויר.
 „האַרר פון לעבען“ — האָט געוויינט ער —
 „מוזען מיר פון ז י י זיך געהרען?“
 אויפ'ן צווייטען טאָג פון פאַסטען,
 האָט ער פאַזע שטראַם געוואַנדערט,
 דורך דער מאַסקאַדיי די לאַנקע,
 מאַהנאַמאַני, רייז געזעהן דאָרט,
 בלאַע יאַגדעצקעס מינאַהגע,
 רויטע פאַזעמקעס, אַדאַהמין,
 גרינע אַגרעסען שאַהבאַמין,
 און דעם וויינשטאַק דעם בימאַהגומ,
 היינגענדיג אויף ערלענבויםען,
 פיללענדיג די לופט מיט ריחות.

„האר פון לעבען“ — האט געוויינט ער —
„מוזען מיר פון זיי זיך נעהרען?“

אויפ'ן דריטען פאסט-טאג איז ער
טראכטענדיג ביי'ן טייך געזעסען.
ביי דעם שמילען קלארען וואסער.
האט געזעהן דעם נאהמע שפרינגען,
שפריצענדיג ווי וואַמפאָס-פערעל,
האט געזעהן דעם אַקון, סאָהווע,
ווי אַ זוננענשמראַהל אין וואַסער,
אויך דעם העכט דעם מאַסקענאַזע,
און דעם הערינג אַקעהאַווים,
און דעם שאַגעשי דעם ראַק-פיש.
„האר פון לעבען“ — האט געוויינט ער —
„מוזען מיר פון זיי זיך נעהרען?“

אויפ'ן פיערטען טאג אין ביידעל,
איז ער אַפגעשוואַכט געלעגען,
אויף זיין בעט פון גראַז און צווייגען,
קוקענדיג מיט האַלבע אויגען,
פולל מיט טרוימען און דמיונות,
אויף די שווינדעלדיגע לאַנדשאַפט,
אויף דאָס שמראַהלענדיגע וואַסער,
אויף דעם גלאַנץ פון מעריב-הימעל.

דאן א יונגער מאן באוויזען,
האט זיך אין דעם אבענד-שימער,
אין דער בין-השמשות-רויטקייט.
געל און גרין געווען זיין קלייד איז,
און די לאקען ווייך און גאלדיג.

ביי דער טהיר געשמאנען איז ער,
לאנג געקוקט אויף הייאואאטהאץ,
האט געקוקט מיט גרויס רחמנות,
אויף זיין אפגעצעהרטען קערפער,
און אין מענער ווי דאס זיפצען
דורך די בוים-שפיצען, פון זיד-ווינד —
האט געזאגט: „א הייאואאטהאץ,
„אנגענומען איז דיין תפילה;
„האסט געבעטען ניט ווי אנד'רע,
„ניט דו זאלסט מיט מעהר געשיקטקייט,
„פאנגען פיש און חיות שיסען,
„ניט דו זאלסט אין שטרייט באזיעגען,
„און געשמ'ט זיין ביי די קריגס-לייט,
„בלויז א בעסערע מערכה,
„האסטו פאר דאס פאלק געבעטען.

„פון דעם לעבענס-האר געשיקט דא,
„איך דעם מענשענ'ס פריינד, מאנדאמין.

„קום דיר ווייזען און דײך לערנען
„ווי דורך מאַטערניס און אַרבייט,
„קענסטו דיין געבעט עררייכען.
„הויב זיך אויף פון צווייג-געלענער,
„הויב זיך אויף און קום זיך ראַנגלען.“

שלאַף פון הונגער, הייאַוואַטהאַ,
איז פון צווייגען-כעט אַרונטער,
איז אַרויס אין גלאַנץ פון אַבענד,
פון דעם האַלב-שוין-דונקלען וויגוואם,
זיך צו ראַנגלען מיט מאַנדאַמין.
פון זיין ריהר בלוז, האַט דערפיהלט ער,
נייען מוטא אין ברוסט און מוח,
נייעס לעבען, קראַפט און האַפנונג,
שטראַמענדיג דורך יעדען אבר.

אַט אַזוי אין אַבענד זונן-גלאַנץ,
זיך געראַנגעלט האַכען זיי דאַרט,
און געוואַרען תמיד שטאַרקער,
קעמפּפענדיג, איז הייאַוואַטהאַ,
ביז די נאַכט איז אַנגעקומען,
און דער רייהער, דער שושונאַ,
פון זיין וואַהנונג אין די זומפען.

קלאגענדיג ארויסגעלאזט האָט,
זיין געשריי פון פיין און הונגער.

און איהם שמייכלענדיג מאַנדאָמין
האַט געזאָגט: „עס וועט גענוג זיין.
„מאַרגען ווען די זונן געהט אונטער,
„קום איך ווידער דיך פֿרובירען.“
דאָן געוואָרען איז ער נעלם,
צי אַראָפּ, ווי ס'זינקט דער רעגען,
צי אַרויף ווי ס'שווינדט דער נעבעל —
ניט געוואוסט האָט הייאוואַטהאַ,
בלויז געזעהן איהם נעלם ווערען,
לאַזענדיג, אליין און שוואַך איהם,
מיט די ציטערנדע שטערען,
מיט דעם טייך דעם נעבעלדיגען.

מאַרגען און אויף איבערמאַרגען,
ווען די זונן איז פון דעם הימעל,
אין דעם מעריב־ים געפאלען,
ווי די אַש די גלומיג־רוימע,
פון דעם גרויסען הערשער'ס פייער,
אַנגעקומען איז מאַנדאָמין,
ראַנגלען זיך מיט הייאוואַטהאַן,
שטיל געקומען — ווי דער טהוי קומט

ערגעץ פון דעם פויסמען אויר,
און פארגעהט צוריק אין אויר,
זיכטבאר ווען ער גרייכט די ערד בלויז,
דאך ביי'ן קומען און פארשווינדען,
ניט געזעהן פון מענשען'ס אויגען.

דריי מאָל אין דעם אַבער־זונן־גלאַנץ,
זיך געראַנגעלט האָבען זיי דאָרט,
ביז די נאַכט איז אַנגעקומען,
און דער רייַהער, דער שושוגא,
האַט זיך הונגעריג צושריען,
פון זיין זומפֿענסט, און מאַנדאַמין
נאַכגעלאָזט האָט אום צו האַרבען.

הויך און שען געשטאַנען איז ער,
אין זיין געל־און־גרינעם מאַנטעל;
היך־און־הער זיין הויכע פעדער,
זיך געוויגט האָט פון זיין אַטהעם,
און פון ראַנגלעך־זיך דער שווייס, האָט
ווי מיט טראָפענס טהוי באַדעקט איהם.
אויסגערופען האָט ער דאמאלס:
„הייַאָואַטהאַ, דריי מאָל האָסטו,
„טאַפּפער זיך מיט מיר געראַנגעלט,

„און דער לעבענס-האר וואָס זעהט אונז,
„מאָרגען וועט דעם זיענ דיר שיינקען.“

דאָן געשמייכלט האָט ער : „מאָרגען
„איז דיין לעצטער טאָג פון קעמפּפּען,
„איז דיין לעצטער טאָג פון פּאַסטען,
„מאָרגען וועסטו מיך באַזיעגען.
„מאָך צורעכט מיר אַ געלעגער,
„וואו אויף מיך קען רעגען פּאַלען,
„וואו די זונן קען קומען וואַרמען ;
„ציה מיין געל-גרוין קלייד אַרונטער,
„ציה אַראָפּ מיין הויכע פּעדער,
„לייג מיך אין דער ערד און דעק מיך,
„מיט אַ לייכטען פּוכקען צודעק.“

„לאַז קיין האַנד מיין שלאָף ניט שטערען,
„לאַז ניט צו קיין ווילדע גראָזען
„און קיין ווערעם, מיך צו פּלאַגען,
„לאַז דעם קאַנאַדזשי, דעם ראַב ניט,
„קומען אין מיין רוה מיך שטערען ;
„אויפּפּאַסטען זאַלסטו דו אליין מיך,
„ביז איך הויב אָן ווידער לעבען,
„ביז איך שפּרינג אַרויס אין זונן-ליכט.“

דאן צוועג איז ער, און רוהיג
האט געשלאפען הייאוואטהא,
דאך געהערט האט ער די נאכט־שוואלב,
וואוואניסע, ווי זי טרויערט,
אויף איהר אומעדיגען וויגוואס ;
האט געהערט דאס נאהנטע מייכעל,
סעבאווישע ווי עס פליוסקעט,
און צום שווארצען וועלדעל פלוידערט ;
האט געהערט די צווייגען זיפצען,
וויגענדיג זיך אין דעם נאכט־זוינד,
באלד ארויף און באלד ארונטער,
זיי געהערט, ווי מ'הערט אין שלומער
ווייטע חלום־מורמלערייען ;
רוהיג זיס געשלאפען איז ער.

אויפ'ן לעצמען טאג פון פאסטען,
האט די אלטעמישקע נאקאמס,
שפייו געבראכט פאר הייאוואטהא'ן,
האט געקלאגט און האט געבעטען,
ער זאל פאסטענדיג ניט אויסגעהן,
ניט פארמארען זיך פון תענית.

ניט פארזוכט די שפייזען האט ער,
ניט באריהרט זיי, בלויז געענטפערט :

„ווארט ביז ס'זינקט די זונן ארונטער,
„ביז עס פאלט די נאכט ארום אונז,
„ביז דער רייהער, דער שושגא,
„פון זיין וויסען זומפ לאזט וויסען,
„אז געענדיגט האט דער טאג זיך.“

טרויערנדיג אויף הייזווארט הא'ן,
איז אהיים אוועג נאקאמים,
זיך געשראקען אז דאס פאסטען,
זאל נישט טייטען איהם חלילה.
ער, פארשוואכט, האט אונטערדעסען,
אפגעווארט מאנדאמין'ס קומען,
ביז אויף וואלד און פעלד די שאטענס,
האבען מזרח'צו געשפרייט זיך.
ביז פון הימעל אויפ'ן וואסער
איז די זונן אראפגעפאלען,
און געשוואומען קענען מעריב,
ווי א רוימעס בלאט אין אסיען
פאלט און פלאטערט אויפ'ן וואסער,
פאלט און זינקט אין וואסער'ס בוועס.

פלוצלינג זעה, דער העלד מאנדאמין,
מיט די העללע ווייכע לאקען,
מיט דעם געליאון-גרינעס מאנטעל,

מיט דער גלאַנציג־לאַנגער פעדער,
שמעהט אין ווינוואס־טהיר און ווינקט איהם.
גלייך ווי איינער וואָס אין שלאָף געהט,
פון זיין ביידעל, הייַזוואַטהאַ,
בלייך און אָפגעצעהרט דאָך מוטחיג,
איז אַרויס מיט איהם זיך ראַנגלען.

פאַר די אויגען איהם געדרייהט זיך
האַבען וואַלד און פעלד און הימעל,
ס'האַט זיין שטאַרקעס הערץ געצאָפעלט,
ווי אַ פיש וואָס שפּרינגט און צאָפעלט
זיך פון נעץ אַרויסצורייסען ;
ווי אַ פּייער־ראַד געפּלויגען
איז פאַר איהם די מעריב־רויטקייט,
גלייך ווי הונדערט זונגען וואַלמען
צוגעקוקט, ווי זיי זיך ראַנגלען.

פּלוצלינג אויף דעם גראַז, אליין בלויז
איז געשטאַנען הייַזוואַטהאַ,
פון דעם הייסען קאַמפּף אַהן אטהעם,
פון דער ראַנגלעריי פאַרסאַפעט.
שמיל און טויט, די האַאַר צושויבערט,
איז דער יונגער העלד געלעגען,
ס'קלייד צופליקט, די פעדער קאָדריג,
טויט אין אַבענד־גלאַנץ געלעגען.

און דער זיעגער הייאַוואַטהאַ,
לויט זיין וואונש איהם האָט בעגראַכען,
אויסגעטהאַן מאַנדאמינ'ס קליידער,
און די פעדער די צופליקמע;
אין דער ערד אריינגעלעגט איהם,
און איהם פוכקע, לייכט, פארשאַטען.
פון די אומעדיגע זומפען,
האַט זיין קלאַג ארויסגעלאָזען,
זיין געשריי פון פיין און הונגער.

דאָן אַהיים געגאַנגען איז ער,
צו דער אַלטעמשיקע נאַקאַמיס.
זיינע זיבען טעג פון פאַסטען,
זיינען איצט געווען געענדיגט.
דאָך פאַרגעסען ניט געוואָרען,
איז דער אַרט פון זייער ראַנגלען,
ניט פאַרנאַכלעסיגט דער קבר
וואו געלעגען איז מאַנדאמינ,
שלאַפענדיג אין זונן און רעגען,
וואו זיין קלייד און פעדער-צירונג,
האַט געוועלקט אין זונן און רעגען.
מעגליך געהן פלעגט הייאַוואַטהאַ,
אויפצופאַסען עס און היטען

ס'זאל דער שווארצער צודעק ווייך זיין,
פריי פון גראז און פון אינועקמען,
און פארטרייבען מיט געשרייען,
קאגאדושי דעם ראכען-קיניג.

ביו א קליינע גרינע פעדער,
פון דער ערד ארויסגעשפראצט האט,
דאן א צווייטע און א דריטע,
ביו, סוף זומער, דארט געשטאנען,
איז א שענער קוקורוזע,
אין א ליכטיגהעללען מלבוש,
און מיט לאנגע ווייכע גאלדהאָאר;
און מיט פרייד האט הייאוואמהא,
אויסגערופען: „ס'איז מאַנדאמין,
„ס'איז דעם מענשען'ס פריינד מאַנדאמין.“

דאן געבראכט האט ער נאָקאָמיס,
און אי-אָ-גו דעם באַריהמער,
וואו דער קוקורוז געבליהט האט;
פון זיין וואונדער-טרוים דערציהלט זיי,
פון זיין קאמפף און זיין נצחון,
פון דער נייער גאב, וואָס שפייזען
וועט די פעלקער אין דער צוקונפט.

שפעמער ווען די גרינע בלעטלעך,
געלל געפארבען האט דער אַסיען,
און די ווייכע פייכטע קערנער,
האַרט געמאַכט אזוי ווי וואַמפּאַם,
האַט ער אַפּגעהאַקט די זאַנגען,
אַפּגעשיילט די טויטע שאַלאַכץ,
ווי אַמאַל מאַנדאַמין'ס מאַנטעל,
און צום ערשטען מאל דאַן האַט ער,
דעם מאַנדאַמין־פעסט געפּייערט,
און באַקאַנט געמאַכט דאָס פּאַלק האַט,
מיט דעם גרויסען גייסט'ס מתנה.

VI.

הייאואמהא'ס חברים.

אויסגעווייהלט פון אלע אנדרע
הייאואמהא האט צוויי פריינד זיך,
פעסט און טריי צו איהם געבונדען,
און צו זיי זיין הערץ געשענקט האט,
סיי אין ליידען סיי אין פריידען:
קיביאבאט דעם מנגן
און דעם גרויסען גברן קוואסינד.

גלייך פלעגט צווישען זיי דער שטעג געהן,
קיינמאל פלעגט דארט גראז ניט וואקסען;
פלוידערזעק, רכילות-טרייבער,
זיסע מיילער, פאלשע צינגער,
ניט געקענט געפינען האבען,
ביי די פריינד א גיעריג אויער,
ניט ביי זיי מחלוקות מאכען,
דען געלעכט האבען פארטרויט זיי

אָפּענהערציג אויפגע־רעדט זיך,
טראַכטענדיג פּיעל, פּלאַנעווענדיג,
ווי די שבטים צו באַגליקען.

אַבער ליעבער הייאַוואַטהאַץ
איז געוועזען קיביאַבאַס,
ער דער פּער פּון אַלע שפּיעלערס,
ער דער זיסטער פּון די זינגערס.
קינדיש, שען געוועזען איז ער,
מאַן אין מוטא און פרוי אין מילדקייט,
בויגט ווי אַ ווערבע שטעקעל,
סטאלנע ווי אַ הירש מיט הערנער.
ס'דאַרף פּלעגט האַרען צו זיין זינגען,
אלע קריגסלייט פּלענען קומען,
אלע ווייבער איהם צו הערען ;
באַלד צופּלאַמט די הערצער האַט ער,
באַלד צושמאַלצען מיט רחמנות.

זיך געמאַכט פּון טייך־ראַהר האַט ער,
פּליימען אזוי זים מעלאַדיש,
אַז דאָס טייכעל סעבאַווישען,
אויפּגעהערט אין וואַלד האַט מורמלען,
אויפּגעהערט די פּויגלעך זינגען,
און די וועווערקע אין דעמב־בוים.

אויפגעהערט האט באלעכאטשען,
און דער קראליק האט געזעצט זיך,
האט געקוקט און איינגעהערט זיך.

יא, דאס טייכעל סעכאווישע,
האט געזאגט: „א קיביאבאס,
„לערען מיינע וועללען פליססען,
„אזוי ווייך ווי דיינע ליעדער.“

ס'בלאע פויגעלע אַווייסע,
האט געשמאכטעט: „קיביאבאס,
„לערען מיך די ווילדע קלאנגען,
„די משונערזיסע ליעדער.“

ס'רוימע העלזעלע אַפויטשי,
העלל געטרעללט האט: „קיביאבאס,
„לערען מיך די זיסע טענער,
„און די פרייהליכע געזאנגען.“

און די נאכט־שוואַלב וואַוואַנייסע,
האט געחליפעט: „קיביאבאס,
„לערען מיך די טרויער־טענער,
„לערען מיך די קומער־ליעדער.“

יעדער קלאנג פון דער נאטור־וועלט,
פון זיין ליעד פלעגט זיסקייט בארגען.

אלע מענשענ'ס הערצער זיינען,
ווייך געווארען פון זיין נגון.
דען ער פלעגט באזינגען פרידען,
פרייהייט, שענקייט, ליעבע, ביינקשאפט,
און דעם טויט, און ס'אויביג-לעבען
אויף די ווייטע אינזעל-לענדער,
וואו עס וואהנען די געבענשמע,
אין דעם קיניגרייך פאנימעח,
אין דעם לאנד פון „נאכ'ן קבר.“

זעהר טייער איז געוועזען
הייאואטטהא'ן קיביאכאם,
ער, דער פער פון אלע שפילערס,
ער, דער זיסטער פון די זינגערס;
ליעב געווען איהם פאר זיין מילדקייט,
פאר דעם כשוף פון זיין זינגען.

דאך געליעבט האט הייאואטטהא
אויך דעם גרויסען גברן קוואסינד,
איהם דעם מעכטיגסטען פון מענער,
איהם פון שטערבליכע דעם שמארקסטען.
האט געליעבט איהם פאר זיין כוח,
פאר זיין קראפט געפאארט מיט גוטסקייט.

אינגעל-ווייז געווען איז קוואַסינד,
פויל און לאנגזאם און פערשלאַפּען,
פלעגט ניט שפיעלען מיט חברים,
פאַנגען פיש צי פויגלעך שיסען,
ווי עס טהוען אלע אינגלעך ;
נאָר מע פלעגט איהם אפט זעהן פאַסטען,
אַפט איהם הערען תפלות ריכטען,
צו זיין מענימאָ, זיין שייך-גייסט.

ס'האַט געמוס'ט איהם די זומער :
„פוילער קוואַסינד, העלפסט מיר גאַרניט,
„זומער געהסטו שלינג און שלאַנג אום,
„אין די פעלדער און די וועלדער,
„ווינטער זיצסטו איינגעקאַרצעט,
„ביי דעם פייער פון דעם וויגוואַס ;
„אין די קעלטסטע טעג פון ווינטער,
„מוז איך ברעכען ס'איז צו פישען,
„און דו העלפסט מיר מיט דער נעץ ניט.
„ביי דער טהיר די נעצען היינגען,
„נאָס און האַלב שוין איינגעפראָרען,
„געה דרעה אויס זיי, דו לא יוצלה,
„געה און טריקען זיי אין זונג אויס.“
אויפגעשטעלט זיך האַט פון פייער
קוואַסינד. לאַנגזאָם, אָהן אַ בייזער,

שטילערהייד ארויס פון וויגוואס,
און די נעצען ביי'ן אריינגאנג,
דורכגעווייקטע האלב־פארפרא'נע,
אויסגעדרייהט ווי בינטלעך שטרוי האט,
זיי ווי בינטלעך שטרוי צוריסען ;
האט זיי דרייהענדיג צוריסען —
אזוי שטארק געווען זיין האנד איז.

איהם געמוסר'ט האט דער פאטער :
„פוילער קוואסינד, מוינסט צו יאגד ניט,
„אלע בויגענס, אלע פיילען,
„פלאצען אונטער דיינע פינגער ;
„קום אין וואלד און וועסט מיר העלפען,
„כאטש אהיים די יאגד צו בריינגען.“

אויף א שמאלען שטעג געגאנגען
זיינען זיי פארליינג א טייכעל,
וואו די שפור פון בופעל־אקסען
זיך געזעהן אין ווייכען קויט האט.
פלוצלינג זעהען זיי, דאס שטעגעל,
איז פארשפארט מיט אלטע בוימען,
פונ'ם שמורעם אויסגעווארצעלט,
און פארליינג און ברייט צווארפען,
פעסט פארדיגענדיג דעם דורכגאנג.

„קום“, — געזאגט איהם האָט דער אלטער, —
„דאָ אַריבער איז אונמעגליך,
„ס'קען אַ מורמעל־טהיער ניט דורכגען,
„און אַ וועווערקע אפילו,
„קען דאָ ניט אַריבערקלעמען.“

דאן זיין פיף פאררויכערט האָט ער,
און אוועקגעזעצט זיך טראַכטען,
אַבער איידער ער באוויזען
האָט צו ענדיגען זיין לילקע,
אפגעראַמט דער שמעג געווען איז;
קוואַסינד האָט די דיקע שטאַמען,
האַסטיג רעכטס און לינקס צושליידערט,
סאַסנע־בוימער פלינק ווי פיילען,
צעדער־בוימער לייכט ווי שפיעזען.

„פוילער קוואַסינד“, — האָט דאָס יונגוואַרג,
שפילענדיג אין פעלד, געזאגט איהם —
„אויפ'ן פעלד געלעהנט וואָס שמעהסטו?
קוקסט אונז אָן און טהוסט קיין זאך ניט,
קום און ראַנגעל זיך ווי אלע,
קום און שפיעל מיט אונז אין וואַרפשמייך.“

קוואַסינד האָט ניט אָפגעענטפערט,
זייער אויפרוף ניט געענטפערט.

כלוין זיך לאַנגזאַם אויפגעהויבען,
מיט די הענד דעם פעלז דעם גרויסען,
פון דער ערד ארויסגעריסען,
און אין שטראַם אריינגעשליידערט,
אין דעם שנעלען שטראַם פאָווייטינג,
וואו מע זעהט איהם איצט נאָך, זומער.

איין מאָל אויפ'ן ווילדען וואַסער,
אויף דעם שנעלען שטראַם פאָווייטינג,
שיפענדיג זיך מיט חברים,
האַט דערזעהן אַ ביכער, קוואַסינד,
דעם עמיק דעם ביכער-קיניג,
ווי ער שלאָגט זיך מיט די וועלען,
באַלד ארויף און באַלד אַרונטער.

קוואַסינד, זאַגענדיג אַ וואָרט ניט,
האַסטיג איז אין מייד געשפרונגען,
אין דעם שטראַם אַראָפגעטונקט זיך,
און אין ווירבעל-שטראַם דעם ביכער,
נאַכגעיאַנט אַרום די אינזלען —
אזוי לאַנג פאַרטונקט אין וואַסער,
ביז צושראַקען די חברים,
האַבען אויסגערופען: „קוואַסינד!
„מעהר שוין וועלען מיר ניט זעהן איהם.“

פלוצלינג זיך באוויזען האָט ער,
מיט דעם נאָסען טויטען ביכער,
מיט דעם קיניג פון די ביכערס.

אַט די צוויי, ווי איך דערצייחלט האָב,
פלעגען הייאַוואַטהאַ'ס פריינד זיין,
קיביאַבאַס, דער מנגן,
און דער גרויסער גברן קוואַסינד.

פרידליך האָבען זיי געלעבט זיך,
אַפענהערציג אויפגערעדט זיך,
טראַכטענדיג פיעל, פלאַנעווענדיג,
ווי די שבטים צו באַגליקען.

VII.

היאוואטהא'ס וואסער-רייזע.

„גיב, בעריאזע, מיר דיין קארע,
„גיב מיר פון דיין געלער קארע,
„דו, וואס ביי דעם שטראם דעם שנעלען,
„הויך און פרעכטיג אין דעם טהאל וואקסט!
„כ'וועל א לייכטעם שיפעל בויען,
„א משימאן א פלינקען בויען,
„וואס וועט שווימען אויפ'ן וואסער,
„ווי א געלעם בלאט אין אַסיען,
„ווי א געלע וואסער-ליליע.“

„טהו דיין מאַנמעל אויס, בעריאזע,
„נעהם דיין ווייסע הויט ארונטער,
„באלד שוין וועט דער זומער קומען,
„ס'וואַרעמט שוין די זונג אין הימעל,
„און דו דאַרפסט דיין ווייסע הויט ניט.“

אזוי האט אין וואלד אין שטילען,
ביי דעם שנעלען מעקוועמינא,
הויך גערופען הייאוואטהא,
ווען גערעלט די פויגלעך האכען,
העל גערעלט אין בלעטער-מאנאט,
און ערוואכענדיג פון שלומער,
האט די זון געזאגט: „קוק אן מיך!
„מיך די גרויסע זונן, די גיזים!“

און דער בוים מיט אלע צווייגען,
האט גערוישט אין מארגען-ווינדטעל,
און געזיפצט האט מיט הכנעה:
„נעהם מין מאנטעל, הייאוואטהא.“

דאן דעם בוים-שטאם מיט זיין מעסער,
האט ער רונד ארום געשניטען,
גראדע אונטער ד'ערשטע צווייגען,
גראדע איבער זיינע ווארצלען,
ביז די זאפט ארויסגעשפריצט האט.
דאן פון אויבען ביז ארונטער,
האט ער דורכגעהאקט די קארע,
לויז געמאכט זי מיט א האלץ-קליין,
און זי אפגעשיילט א גאנצע.

„גיב מיר, צעדער, דיינע צווייגען
„דיינע בויגיג-שטארקע צווייגען,
„צו באפעסטיגען מיין שיפעל,
„מאכען זיכערער און שטארקער.“

דורכגערוישט דעם שפיץ פון צעדער,
האַט אַ קלאַנג, אַ קרעכץ פון מורא,
האַט פון ווידערשטאַנד אַ מורמעל,
דאָן פאַרבייגט זיך האַט דער צעדער,
און געשושקעט: „נעהם די צווייגען.“

אַפּגעהאַקט די צווייגען האַט ער,
האַט געמאַכט פון זיי אַ רייף-ווערק,
האַט געמאַכט פון זיי צוויי בויגענס,
איינער צוגעבייגט צום צווייטען.

„גיב מיר, לערכענבוים, די וואַרצלען,
„טעמערק גיב די פעדעס-וואַרצלען,
„אום מיין שיפעל צו פערבינדען,
„אלע עקען צו פאַרבינדען,
„ס'זאל דאָס וואַסער ניט אריינגעהן,
„ס'זאל דער טייך מיך ניט באַנעצען.“

אין דער מאַרגען-לופט געצימערט
האַט דער בוים דורך אלע וואַרצלען.

מיט די פרענו באריהרט זיין שטערען,
און געזאגט מיט קומער-זיפצען:
„נעהם זיי אלע, הייאוואטשא.“

און פון דר'ערד ארויסגעריסען
האט ער פון דעם בוים די פעדעס,
אויסגעפליקט די שטייפע ווארצלען,
דאן פעסט אויפגענייהט די קארע,
פעסט געקניפט זי צו די רייפען.

„גיב מיר מענענבוים דיין באלזאם,
„גיב דיין באלזאמדיגען פעך מיר
„צו פערקלעפען אלע שפעלטלעך,
„ס'זאל דאס וואסער ניט אריינגעהן,
„ס'זאל דער טייך מיך ניט באנעצען.“

פינסטער, שטאלץ, דער מענענבוים האט
אין זיין שווארצען קלייד געחליפעט,
האט ווי טייך-שטיינדלעך געשארכעט,
און געענטפערט מיט געיאמער:
„נעהם מיין באלזאם הייאוואטשא.“

און ער האט די באלזאם-הרערען,
האט די טענען-זאפט גענומען,

און דערמיט פארשמירט די זוימען,
יעדע שפאלט באשיצט פון וואסער.

„גיב מיר קאג די שפילקעס דיינע,
„גיב מיר, יאזשיק, דיינע שפילקעס,
„כ'וועל פון זיי א האלזבאנד מאכען,
„און א גארטעל פאר מיין שיינדעל,
אויף איהר ברוסט צוויי שמערען שענע.“

מיט פארשלאפ'נעם בליק, דער יאזשיק
האט פון פוסטען בוים באקוקט איהם,
גלייך ווי פילען אפגעשאסען
זיינע שפילקעס, און געפרעפעלט
דורך דעם קנויל פון זיינע וואנצעס:
„נעהם זיי אלע הייאוואטהא.“

פון דער ערד צונויפגעקליבען
הייאוואטהא האט די שפילקעס,
האט די גלאנצענדיגע פיילכלעך ;
רויט און געל און בלאַ געפארבט זיי,
מיט דעם סאָק פון ווילדע יאגדעס,
און פון זיי געמאכט זיין שיפעל,
אויפ'ן בויך א העלען גארטעל,
אויפ'ן פאָדער-שפיץ א האלזבאנד,
אויף דער ברוסט צוויי שמערען שענע.

אָט אזוי געבויט זיין שיפעל
 האָט ער אין דעם טהאַל ביים וואַסער
 פון דעם וואַלד אַרומגערינגעלט ;
 מ'האַט געהאַט פון וואַלד דאָס לעבען,
 זיינע סודות, און זיין צויבער ;
 פון בעריאַזער-בויים די לייכטקייט,
 פון דעם צעדערבויים די פעסטקייט,
 און די בויגקייט און ווייכקייט,
 פון די לערכענבוימער'ס אדערן.
 און עס איז אין טייך געשוואומען,
 ווי א'ן אַסיען בלאַט אַ געלעס,
 ווי אַ געלע וואַסער-ליליע.

הייאַוואַטהאַ האָט קיין רודערס
 ניט געהאַט, און ניט געדארפט אויך.
 מיט געדאַנקען בלויז פאר רודערס,
 מיט זיין ווילען בלויז אלס פיהרער —
 רעכטס און לינקס, דאָ שנעל, דאָ לאַנגזאַם,
 לויט זיין וואונש געפאַהרען איז ער.

דאָן גערופען האָט ער קוואַסינד,
 האָט זיין פריינד דעם גבר גערופען,
 און געזאָגט איהם : „העלף דעם טייך מיר
 „רייניגען פון קויט און קלעצער.“

גלייך אריינגעשפרונגען קוואסינד,
איז אין וואסער ווי א'ן אטער,
טונקענדיג זיך ווי א ביבער ;
זיך געשמעלט ביז העלפט אין וואסער,
ביז די פאחוועס אין די וועלען,
אומגעשוואומען און געשריען,
און געשלעפט פון טייך די קלעצער ;
מיט די הענד דעם זאמד גערידעלט,
מיט די פיס דעם קויט און פלאנטער.

אויפ'ן שנעלען טעקוועמינא,
האט געשיפט זיך הייאואטהא,
דורך דעם טייך'ס פארקרימטע וועגען,
וואו ס'איז טיעף און וואו ס'איז ניט טיעף.
איהם פאראוים האט קוואסינד גברן,
דא געבראדזשעט דא געשוואומען,
הין און הער ארומגעפאהרען,
ראהמענדיג פון טייך די זומפ-בערג,
שלעפענדיג די טויטע בוימען,
פאר דאס פאלק א וועג געשאפען,
פון די קוואלען אין די פעלזען,
ביז דעם וואסער פון פאוווימינא,
ביז דעם טייך פון טעקוועמינא.

VIII.

הייאואטהא'ס פיש-פאנגען.

מונטער, לוסטיג, הייאואטהא,
האט אליין אין בירקען-שיפעל,
זיך געשיפט אויף גיטשי-ניומי,
אויף דעם יס'וואסער דעם העלען,
מיט זיין פישער-שנור פון צעדער,
מיט זיין שנור פון צעדער-קארע,
אום צו כאפען מישי-נאחמע,
איהם, דעם מלך פון די פישען.

דורך דאס ליכטיג-קלארע וואסער,
האט ער זעהן געקענט די פישען,
ווי זיי שווימען אין דער טיעפקייט,
זעהן דעם געלען אקון סאהווע,
ווי א זונען-שמראהל אין וואסער,
זעהן, ווי שאגעשי, דער יס-ראק,

ווי א שפין ליגט אויפ'ן טייך-גרונד,
אויפ'ן זאמדיג-וויסען טייך-גרונד.

הינטען-צו איז הייאוואטהא,
מיט זיין צעדער-שנור געזעסען ;
ס'מארגען-ווינטעל מיט זיין פעדער,
האט געשפיעלט ווי מיט א קוסט-צווייג ;
פאָרענט מיט'ן עק פארריסען,
איז די וועוערקע געזעסען,
ס'מארגען-ווינטעל מיט זיין פעלצל,
ווי מיט פריירי-גראַז געשפיעלט האָט.

אויף דעם ווייסען גרונד געלעגען,
איז דער גרויסער מישינאָהמע,
ער דער שטער, דער פישען-קיניג,
וואַסער דיכענדיג פון זשאַברע ;
האָט געפאָכט די פלאַסען זיינע,
מיט'ן עק דעם גרונד געבעזעמט.

איז געלעגען אנגעוואַפענט,
און מיט שילדען אויף די זייטען ;
אויפ'ן קאָרג און אויפ'ן רוקען,
שטעכענדיגע שפילקע-פאנצערס ;
איז געווען קאלירט מיט קריגס-פארב,

רויטע, געלע, בלאַע פאסען,
פלעקען ברוין און פלעקען שוואַרצע.
אויפ'ן דעק געלעגען איז ער,
פאָכענדיג די רויטע פלאַסען,
ווען פון אויבען הייזוואַטהאָ
אין זיין שיפעל איז געקומען,
מיט זיין פישער-שנור פון צעדער.

„ביים“, צו איהם אַראָפּגעשריען
האַט אין אָפּגרונד הייזוואַטהאַ —
„ביים מיין ווענדקע איין, דו נאַהמע,
„שוויס ארויס פון טיעפען וואַסער,
„לאַמיר זעהן ווער איז דער שטאַרקסטער.“
דאַן די צעדער-שנור געשליידערט
האַט ער אין דאָס קלאַרע וואַסער;
דאָך אומזיסט געזעסען איז ער,
לאַנג אומזיסט דערוואַרט אַ תשובה,
ווידערהאַלענדיג אַלץ העכער:
„ביים מיין ווענדקע, מישינאַהמע.“

רוהיג איז געלעגען נאַהמע,
לאַנגזאַם פאָכענדיג אין וואַסער,
האַט געקוקט אויף איהם פון אונטען,
איינגעהערט זיך צו זיין אויפרוף.

צו זיין ליארעם דעם אומזיסטען,
ביז דערעסען האָט איהם ס'שרייען,
און געזאָגט האָט ער קענאַזע'ן,
צו דעם העכט, דעם מעסקענאַזע:
„נעהם די שנור פון פרעכען קערל,
„נעהם די ווענדקע און צוריים זי.“

דאן דערשפירט האָט ער ווי שטייפער,
ווערט די שנור אין זיינע פינגער,
שלעפט און רייסט אראָפּ, ביז דיבאַם
האָט זיך אויפגעשטעלט דאס שיפעל,
ווי א בירקען-קלאַץ אין וואַסער,
און די וועווערקע עדזשידאַמאַ,
אויפ'ן שפיץ איז אומגעשפרונגען.

מיט פאראַכטונג, הייאַוואַטהאַ,
האָט געזעהן דעם פיש ארויפגעהן,
האָט געזעהן דעם העכט קענאַזע,
קומענדיג צו איהם אלץ נעהנטער,
און אין וואַסער איהם געשריען:
„איסע! איסע! מעגסט זיך שעהמען,
„ביסט א פראַסטער העכט קענאַזע,
„ניט דער פיש וואָס איך וויל פאַנגען,
„ניט דער קיניג פון די פישען.“

אויפ'ן דעק אראפגעזונקען,
איז דער העכט אין גרויס בזיון,
און געזאגט דער שטארקער נאָהמע,
האַט צום יוגדוואַש, צום זונן־פיש,
צו דעם ליעשטש מיט רויטע שופען:
„נעהם די שנור פון דעם באַריהמער,
„נעהם די ווענדקע און צורייס זיי.“

גלאַנצענדיג און וואַרפענדיג זיך,
לאַנגזאַם איז אַרויף דער זונפיש,
האַט די פישער־שנור גענומען,
און אויף איהר זיך אנגעהאַנגען,
מיט די כחות אלע זיינע,
האַט געדרעהט ארום, דאס וואַסער
דרעהענדיג דאס בירקענשיפעל,
אין אַ בלעזעלדיגען צירקעל,
ביז די וואַסער־רינגען זיינען
אזש צום זאַמד פון ברעג פאַרגאַנגען,
און די וואַסער־בלומען האַבען
זיך צואוויגט ביי'ן ווייטען טייך־זוים.

ווען געזעהן האַט הייַזוואַטהאַ,
איהם אַרויפשטייגען פון וואַסער,
הויבענדיג זיין העלען פאַנצער,

אויסגעשריען האָט מיט שפּאַט ער :
„איסע! איסע! מענסט זיך שעמען,
„דו ביסט יוגדוואַש, דער זונן־פּיש,
„ניט דער פּיש וואס איך וויל פּאַנגען,
„ניט דער קיניג פון די פּישען.“

גלאַנצענדיג און וואַרפענדיג זיך,
לאַנגזאַם אין אַראָפּ דער זונן־פּיש ;
ווידער האָט דער שטער־פּיש נאַהמע,
צוגעהערט ווי הייאַוואַטהאַ,
שרייט און רופט איהם אויף מלחמה,
האַט געהערט די קולות זיינע,
ווייט פאַרהילכענדיג דאָס וואַסער.

פונ'ם ווייסען זאַמד־דעק האָט ער
אויפגעהויבען זיך, פאַרערגערט,
טרייסלענדיג אין אלע גליעדער,
קלאַפענדיג מיט זיינע פּאַנצערס,
גלאַנצענדיג מיט קריגס־קאַלירען ;
איז מיט כעס אַרויפגעשפרונגען,
שטראַהלענדיג אַרויף אין זון אַיז,
און אין גרויסען מויל פאַרשלונגען,
הייאַוואַטהאַ'ן מיט זיין שיפעל.

אין די שווארצע היהל פארוונקען
אין דער דרייטער הייאוואטהא,
גלייך ווי אויף א מייך א דונקלען,
זינקט א קלאץ אראפ אין ווירבעל ;
הילפלאז און צוטומעלט האט ער,
אומגעטאפט אין טיעפען חשך,
און דערטאפט א הערץ א גרויסעם,
צאפלענדיג אין טיעפען חשך.

צארניג האט ער מיט די פויסטען,
נאהמע'ס הערץ א זעין גענעבען,
האט געשפירט ווי אלע אברים
טרייסלען זיך דעם פישען-קיניג,
האט געהערט דאס וואסער קאכען,
פון דער שפרינגעריי פון נאהמע,
מיד און שוואך און גוס'ענדיג שוין.

דאן פארקווער האט הייאוואטהא,
אויסגעדרייהט זיין בירקענשיפעל,
אום אין קאך און מישיניגע,
פון דעם נאהמע'ס קעהל ניט ווערען,
אויסגעשפיגען און דער'הרג'ט.
און די וועווערקע עדזשידאמא,
האט געהאָפּקעט און געפלוידערט,

האָט געשלעפט און האָט געהאַלפּען
הייאָוואַטהאַ'ן ביי דער אַרבייט.

דאָן געזאָגט האָט הייאָוואַטהאַ :
„וועווערקע, מיין קליינער פּריינדל,
מאָפּפער האָסטו מיך געהאַלפּען,
נעהם דעם דאַנק פון הייאָוואַטהאַ'ן,
נעהם דעם נאַמען וואָס ער גיט דיר,
דיך פון היינט מאל אָן די קינדער,
וועלען רופּען עדושידאַמאַ.
רופּען דיך דער „עקאַיִן־אוּר.“

ווידער האָט דער שטערפּיש, נאַהמע,
טרייסלענדיג געקרעכצט אין וואַסער,
דאָן פּערשמומט געוואָרען איז ער,
און איז טויט צום ברעג געשוואָמען,
רייבענדיג זיך אָן די שטיינדלעך,
ביז געהערט האָט הייאָוואַטהאַ,
ווי ער שאַרט זיך אויפ'ן טייך־זוים,
און בלייבט ליגען אויף די שטיינדלעך.
דאָן געוואָסט : דער פּישען־קיניג,
ליגט אַ טויטער אויפ'ן טייך־זוים.

דאָן געהערט האָט ער דאָס קלאַפּען
פון אַ גרויסע מאַסע פּליגלען,

האַט געהערט געמישמע קולות,
ווי פון רויכ־פּוּיגלען וואָס קעמפּפּען,
האַט דערזעהן אַ שיין פּון אויבען,
דורך די ריפּען פּון דעם נאַהמע
האַט פּון ים־פּוּיגלען געזעהן דאָרט,
פּון קעיאַשק די העלע אויגען,
וואָס באַקוקען דורך דער שפּאַלט איהם,
האַט געהערט זיי זאָגען: דאָס איז
„אונזער ברודער היאָוואַטהאַ.“

און מיט פּרייד אַרויפגעשריען
פּון דער הייהל פּון אונטען האָט ער:
„ים־פּוּיגלען, איהר ברידער מיינע,
„מאַכט פאַר מיר די שפּאַלטונג גרעסער,
„מאַכט זי מיט די נעגעל ברייטער,
„און באַפּרייט מיך פּון מיין תּפּיסה,
„און פּון היינט מאַל אַן און ווייטער,
„זאָל מען אייער אויפּטהו ריהמען,
„זאָל דאָס פּאַלק קעיאַשק אייך רופּען,
„יאַ, קעיאַשק, די „בראַווע פּליקערס.“

און די ים־פּוּיגלען די ווילדע,
האַבען ליאַרמענדיג געאַרבייט,
מיט די נעגעל און די שנאַבלען,

און געמאכט די ריסען ברייטער,
אין די שטארקע ריפען נאהמע'ס.
פון געפענקנים, פון געפאהרען,
פון דעם טויטען נאהמע'ס קערפער,
פון דעם וואסער'ס שרעק באפרייט איז
שנעל געווארען הייאוואטהא.

דאן געשטאנען פאר זיין וויגוואס,
איז ער ביי דעם ברעג פון וואסער,
האט די אלטעמשקע גערופען,
האט נאקאמיס צוגערופען,
און געוויזען איהר דעם נאהמע,
אויף די טייך-שטיינדלעך א טויטען,
פון די ים-פויגלען געפרעסען.

און געזאגט: „כ'האב מישי-נאהמע,
„כ'האב דעם פיש-מלך דער'הרג'ט,
„זעהסט די פויגלען וואס איהם פרעסען,
„מיינע פריינד די וואסער-פויגלען,
„טרייב נאקאמיס ניט אוועג זיי,
„זיי געראטעוועט מיך האבען,
„פון געפאהר אין כויך פון נאהמע.“

„ווארט ביז זיי די וואליעס האבען
„צנגעשטאפט זיך מיט דער סעודה

„און זיי פליהען קעגען אבענד,
„צו די נעסטען אין די זומפען;
„דאן ברינג דיינע טעפ און קעסלען,
„און מאך טראץ פאר אונז אויף ווינטער.“

און געווארט ביז אבענד האט זי,
ביז די נאכט-זונן, די לבנה,
בלייך ארויס פון שטילען טייך איז,
ביז קעיאשק, פון ים די פויגלען,
האבען זיך מיט גרויס געפילדער,
פון דער סעודה אויפגעהויבען,
און אין אבענדגלאנץ געפלויען
צו די אינזלען ווייט אוועק-צו,
צו די זומפען-נעסטען זיירע.

הייאזאטהא האט געשלאפען,
דאך די אלטע שטיל געארבייט
האט אין שייך פון דער לבנה,
ביז פון זונענאוויפגאנג האבען
רויט געפארבען זיך די הימלען,
און די ים-פויגלען געקומען,
זיינען ווידער פון די אינזלען,
מיט גערויש נאך זייער פריהשטיק.

דריי מעת לעת'ן ביימענדיג זיך,
האט נאקאמים און די פויגלען,
אפגעשונדען ס'פלייש פון נאחמע,
ביז דאס וואסער דורכגעשוויינקט האט
דורך די ריפען, און די פויגלען
זיינען מעהר שוין ניט געקומען,
און געבליבען אויף דעם זאמד-ברעג,
איז פון נאחמע דער סקעלעט בלויז.

IX.

הייאִוואַטהאַ און פּערל-פּעדער.

ביי דעם ברעג פון גיטשייגיומי,
ביי דעם יסיוואַסער דעם העלען,
דאַרט געשטאַנען איז נאַקאַמיס,
מיט איהר פינגער קעגען מעריב,
איבער'ן וואַסער קעגען מעריב,
צו די פּורפור אבענדוואַלקען.

צאַרנדיגרויט אראַפּ די זונן איז,
ברענענדיג אוועג אין הימעל,
לאַזענדיג נאָך זיך א שרפה,
ווי די קריגסלייט אין מלחמה,
צינדען הינטער זיך די פריירים;
און די נאכט־זונן די לבנה,
פּלוצלינג איז ארויסגעשפרונגען,
פון איהר לויער־פלאטץ אין מזרח.

שנעל געיאגט זיך נאך די בלוט־טריט,
נאך דער פייערדיגער קריגס־שפור,
איהר געזיכט מיט גלאנץ באגאסען.

און די אלטעמשקע נאקאָמים,
מיט איהר פינגער קעגען מעריב
האָט געזאגט צו הייַוואַטשאַץ:
„דאָרטען וואוהנט דער „פערל־פּעדער“,
„מידזשיסאָגוואַן דער מכשאָ,
„גייסט פון רייכטהום און פון פּערל,
„איהם באַוואַכען פייער־שלאַנגען,
„סמאָלע־טייכען רינגלען אום איהם.
„דו קענסט זעהן די פייער־שלאַנגען,
„גרויסע עקדעשען, קענאַביק,
„ווי זיי קנױלען זיך אין וואַסער;
„דו קענסט זעהן די סמאָלע־טייכען,
„ווי זיי שטרעקען הינטער זיי זיך,
„ביז די פּורפור אבענד־וואַלקענס.

„ער מיט זיינע כּשוף־קונצען,
„צוגעהרג'ט האָט מיין פּאַטער,
„ווען אראָפּ פון דער לבנה
„איז ער אויף דער ערד מיך זוכען.
„ער, דער מעכטיגסטער מכשאָ,

„שיקט דעם פיעכער פון די בלאַטעס,
„שיקט דעם פעסט־געפילטען אויר,
„שיקט פון זומפ דעם ווייסען נעבעל,
„שיקט אויף אונז אַן טויט און קראַנקהייט.

„נעהם דיין בויגען, הייאַוואַטהאַ,
„פּיילען צוגעשפיצט מיט יאַספּיס,
„נעהם דיין קריגס־שטאַק פּאַגעוואַגאַן,
„און די הענדשקעס מינדזשיקאַהוואַן,
„נעהם מיט זיך דיין בירקענשיפעל,
„נעהם דעם טראַן פון מיש־נאהמען,
„איינצושמירען עס זאַל האַסטיג,
„דורכגעהן דורך די סמאַלע־טויכען;
„טויט דעם גרויזאמען מכשף,
„און באַפריי דאָס פאַלק פון פיעכער
„וועלכער אטהעמט פון די זומפען;
„פאַר מיין פאַטער'ס טויט נעהם ראַכע.“

גלייך, באַוואַפענט הייאַוואַטהאַ
האַט זיך מיט זיין קריגס־כלי־זיין,
האַט אַראַפּגעלאַזט זיין שיפעל,
האַט געגלעט די ווענטלעך, פרעהליך
און געזאגט: „טשימאַן, מיין ליבלינג,
„שיפעל מינים דו, שפּרינג אוועג דאַרט,

„וואו דו זעהסט די פייער-שלאנגען,
„וואו דו זעהסט די שווארצע טייכען.“

און אוועג טשימאָן איז פרעהליך,
און געזונגען הייזוואַטהאַ
האַט זיין שמערצליך-ווילדעם קריגס-ליעד;
אויבען דער מלחמה-אַדלער,
דער קעניו דער גרויסער אַדלער,
מלך איבער אלע פויגלען,
האַט אין לופט גערעש'ט, געשמורעמט.

באלד געקומען איז ער דאַרטען,
וואו די גרויסע פייער-שלאנגען,
ליגען אויסגעשפרייט אין וואַסער,
פינקלען, פליוסקען זיך אין וואַסער,
און זיך קנוילען ביין אריינגאנג,
הויבענדיג די רוימע קאממען,
דיכענדיג טומאָן און פאַרע.

דאָך אַהן מורא, הייזוואַטהאַ
אויסגעשריען אויפ'ן קול האַט:
„לאַזט מיך געהן מיין וועג קענאַביק,
„לאַזט מיך געהן אויף מיין נסיעה!“
שיפענדיג מיט פייער-אַטהעם

האַכען זיי איהם אָפגעענטפערט :
„געה צוריק דו שאַגאדייע,
„געה דו פחדן, צו נאַקאָמיס.“

אויפגעהויבען הייאַוואַטהאַ
האַט מיט כעס זיין עשענבויען,
האַט געהאַפּט די יאספּיס־פּיילען,
און געשאַסען אין די שלענג זיי,
יעדער קנאַל פון שמריק געווען איז,
ווי א קריגס־געשריי, א טויט־קרעכץ,
יעדער פּיילען־סוויסמש געווען איז
ווי א טויט־ליעד פאר די שלאַנגען.
וועלצענדיג זיך אין דעם בלוט־שטראַם,
זיינען טויט די שלענג געלעגען.
זיכער שיפענדיג דורך זיי זיך,
אויסגערופען הייאַוואַטהאַ
האַט מיט פרייד : „טשימאַן מיין טהייערס,
„טראַג זיך צו די סמאַלער־טייכען.“

דאן דעם שיפעל'ס שפיץ און ווענמלעך
האַט מיט נאהמע'ס פעטס באַשמירט ער,
גוט באַשמירט עס זאל מיט שנעלקייט,
דורכגעהן דורך דעם שוואַרצען פעך־שטראַם.

און א גאנצע נאכט געפאָהרען,
 איז ער אויף דעם פוילען וואַסער,
 צוגעדעקט מיט אלמען שימעל,
 שוואַרץ פון טייך־שטעקלעך פארפוילטע,
 פעסטיג פון פארוועלקטע בלומען,
 שטיל אַהן לעבען, וויסט און טרויריג,
 פון לבנה'ס ליכט באַשימערט,
 פון די טאַנצענדיגע פלעמלעך,
 פייערלעך וואָס מתים צינדען
 ביי דער נאכט, אויף זייער רייזע.

ווייס פון ליכט געווען די לופט איז,
 דונקעל־שוואַרץ, דער טייך — פון שאַמענס;
 רונדאָרום געזומט איהר קריגס־ליעד,
 האָט די שמעך־פליעג די סיוודזשימע;
 וואַוואַטייסי, ס'פייער־פליעגעל,
 הין און הער געוויגט אין אויר
 האָט איהר ליכטעל איהם צו נאררען;
 אין לבנה ליכט איהר קאַפּ האָט
 אויסגעשטעקט די פראש, דעהינדע,
 איהם באַקוקט מיט געלע אויגען,
 דאָן איז חליפענדיג פארזונקען;
 און א טויזענד סוויסטשעס האַבען,
 אפגעהילכט פון אלע זומפען.

און דער רייהער דער שושונא,
פון זיין נעסט ביין ווייטען ברעג האָט
אנגעזאָגט דעם גבור'ס קומען.

מעריב־צו איז הייאַוואַטהאָ,
צום מכשף'ס לאַנד געפּאָהרען
צו דעם לאַנד פון פּערעל־פּעדער.
ביז געגלאַצט האָט די לבנה
בלאָס באַטריבט, איהם גלייך אין פנים,
ביז די זונן איהם האָט פון הינטען,
היים געברענט אויף זיינע פלייצעס,
און געזעהן פון פּאַרענט האָט ער,
אויף אַ באַרג, דעם שטראַהלעך־ווייגוואַם,
פון דעם מעניטא פון וואַמפּאָם,
פון דעם מעכטיגסטען מכשף.

ווידער גלעמענדיג זיין שיפעל,
אויסגערופען האָט ער: „ווייטער!“
צוקענדיג מיט אלע גליעדער,
האָט דאָס שיפעל, מיט נצחון
בלויז איין גרויסען שפרונג געגעבען,
דורך די ליליעס פונ'ם וואַסער,
דורך דעם פּלאַנטער פון געוויקסען,

און אויף יענער זייט געבראכט איהם,
ניט פארנעצט זיין פום אפילו.

דאן גענומען הייאואאטהא,
האט זיין עשען-פיילענבווגען,
אויף איין זייט געלעהנט אין זאמד איהם,
מיט זיין קני געדריקט דעם מיטען,
שטייפער ס'שמריקעל איינגעצויגען,
דאן א פייל באשפיצט מיט יאספוס,
זומענדיג אוועקגעשיקט האט,
קעגען בליסטשענדיגען וויגוואם.
זי געשיקט האט אלס שלוח
פון זיין הויכען שטאלצען אויפרוף:
"קום פון וויגוואם, פערל-פעדער,
"דען אויף דיך ווארט הייאואאטהא."

גלייך ארויס פון העלען וויגוואם,
איז דער מעכטיגער מכשף,
הויך אין וואוקס, מיט ברייטע פלייצעס,
מיט א פנים שווארץ און שרעקליך,
פון דעם קאפ ביז פום אין וואמפאם,
אנגעגורט מיט אלע וואפען,
פארביג ווי דער מארגען-הימעל,
בלאָ געשמרייפט, און געל און פורפור;

אויף זיין קאפ די אַדלער־פּעדערן,
היין און הער געוויגט זיך האַבען.

„אַ, איך קען דיך, הייאַוואַטהאַ“ —
האַט ער מיט אַ קול פון דונער,
מיט אַ חוזק טאַן געשריען —
„לויף צוריק, דו שאַגאַדייע,
„צו די ווייבער געה, דו פּחדן,
„צו דער אַלטעטשקער נאַקאַמיס.
„כ'וועל דיך הרג'ן, ווי דו שטעהסט דאַ,
„ווי איך האָב געטויט איהר פאַטער.“

הייאַוואַטהאַ, אַהן שום מוראַ,
אַהן שום פּחד, האַט געענטפּערט :
„ווערטער זיינען ניט קיין קריגס־העק,
„ריהמעריי קיין בויגען־שטריק ניט,
„שפאַט איז ניט ווי פּיילען שפיציג,
„טהאַן איז בעסער ווי כלויז ריידען,
„טהאַמען שטאַרקער ווי זיך גרייסען.“

זיך צוכרענט דער גרעסטער קאַמפּף האַט
וואָס די זונן האַט אנגעקוקט ווען,
און די קריגס־פּויגלען געזעהן ווען,
האַט אַ זומער־טאַג געדויערט,

פון באגינען ביז אין אבענד,
 דען די פייל פון הייאוואטהא,
 ניט געשאדט האט ס'העמד פון וואמפאם,
 ניט די קלעפ וואס ער דערלאנגט האט,
 מיט די הענדשקעס מינדזשיקאהוואן,
 ניט זיין קריגס־שמעקען דער שווערער ;
 פעלזען האט געקענט ער שפאלמען,
 אבער ס'צויבערהעמד פון וואמפאם,
 ניט געקענט צורייסען האט ער.

און פארנאכט האט אנגעלעהנט זיך
 הייאוואטהא אויף זיין בויגען,
 מיעד, פארוואנדעט און פארצווייפעלט,
 מיט זיין קריגס־שמעקען צובראכען,
 מיט די הענדשקעס דורכגעריסען,
 און מיט מאכטלאזע דריי פיילען ;
 האט פאררוהט זיך אין דעם שאטען,
 פון א סאסנע וועלכער'ס צווייגען,
 זיינען מאך־כאדעקט געהאנגען,
 וועלכער'ס שטאם געווען באוויקעלט
 איז מיט מלאך־המות־לעדער,
 און מיט ווייס־ און געלע שוועמלעך.
 פלוצלינג הערט ער ווי פון אויבען,

זינגט דער בויס־האַקער, דער מיימע:
„ציעל די פיילען, הייאַוואַטהאַ,
גלייך אין קאַפּ פון מידזשיסאַגוואַן,
טרעף אין משוב איהם, טרעף די וואַרצלען
פון די לאנגע שוואַרצע קודלעס,
דאַרט נאָר קענסטו איהם פאַרוואַנדען.“

ווען דער צויב־רעד זיך געבייגט האָט,
אום א שטיין, צום וואַרפען, נעהמען,
איז די פייל פון הייאַוואַטהאַן,
יאספּיס־שפיציג און באַמעדערט
שנעל געפּלויגען, און געטראַפען
גלייך אין רעכטען מיטען קאַפּ איהם,
ביי די וואַרצלען פון די קודלעס,
און ער האָט גענומען וואַנקען,
ווי א פויגעל א פאַרוואַנדל־טער
ווי דער פיזיקי דער בופעל,
ווען דער שניי ליגט אויף דער פּריירי.

שנעלער איז די פייל די צוויימע,
נאָך דער ערשטער נאכגעפּלויגען,
האַט נאָך מיעפער איינגעדּרונגען,
האַט נאָך שמערצליכער פאַרוואַנדעט,
ביז די קני פון מידזשיסאַגוואַן.

האָבען טרייסלענדיג געוויגט זיך,
ווי אין ווינד די וואַסער-שמעקלעך.

דאָך די דריטע פּייל געוועזען
איז די שנעלסטע און די שאַרפּסטע,
און דערזעהן האָט מידזשיסאַנוואָן,
פּאַנאַק'ס פּייער-אויגען גלאַצען,
האַט דערזעהן פון טויט די אויגען,
האַט געהערט דורך נאַכט זיי רופען.
צו די פּיס איז הייאַוואַטהאַן,
טויט געלעגען פּערעל-פּעדער,
טויט דער מעכטיגסטער מכשף.

פול מיט דאַנק האָט הייאַוואַטהאַ,
דאַן דעם בוים-האַקער גערופען
פון זיין ערמעל, אין די צווייגען
פון דער אומעדיגער סאַסנע,
און צום אנדענק אָן זיין טובה,
ס'פּעדער-בינמעל אויף זיין קעפעל,
רויט מיט בלוט איהם אנגעפארבען.
און ער טראַגט עס נאָך ביז איצמער,
טראַגט דעם משוב מיט רויטע פּעדערן,
אלס אַן אנדענק אָן זיין טובה.

אויסגעטהאָן דאָס העמד פון וואַמפּאָם.
 האָט ער פון מכשף'ס רוקען,
 אלס אַ צייכען פון זיין זיגען,
 אלס אַ סמן פון נצחון,
 און געלאָזט ביים ברעג דעם קערפּער,
 האַלב אין טיך, האַלב אויף יבשה,
 אין דעם זאַמד די פיס פאַרגראָבען,
 און דאָס פנים אין דעם וואַסער.
 אויבען ליארמענדיג געדרייהט זיך,
 האָט דער קריגס-אַדלער דער שטארקער,
 מאַכענדיג זיין קרייז אַלץ שמעלער,
 קומענדיג אַלץ נעהנטער, נעהנטער.

פון דעם וויגוואַס צוגענומען
 הייַוואַטהאַ האָט די אוצרות,
 בופּעל-פעלען, ביבער-פעלען,
 הערמעליך און סויבעל-פעלען,
 פעלצען מהייערע און וואַמפּאָם,
 פּערעל-גאַרטלען, שוורען, בייטלען,
 פיילען-בייטעלעך פון וואַמפּאָם,
 אנגעפילט מיט זילבער-פיילען.

דאָן אַהיים מיט פרייד געפּאָהרען
 איז ער דורך די סמאַלע-טייכען,

דורך די עקדעשען די טויטע,
מיט די צייכענס פון זיין זיעגען,
מיט געזאנגען פון נצחון.

אכגעווארט איהם האט נאקאמים
אויפ'ן ברעג, און קיביאכאם,
און דער גרויסער גברן קוואסינד,
אכגעווארט דעם גבור'ס קומען,
און געהערט די קריגס-געזאנגען.
און פון דארף דאס גאנצע פאלק האט
איהם באגריסט מיט טענץ און ליעדער,
און געהוליעט און געשריען:
„גיט אפ כבוד הייאואאטהא'ן,
„ער געטויט האט פערעל-פעדער,
„איהם דעם מעכטיגסטען מכשף,
„איהם וואס פלעגט דעם הייסען פיעבער,
„פלעגט פון זומפ דעם ווייסען נעבעל,
„פלעגט אונז טויט און קראנקהייט, שיקען.“

תמיד טהייער איז געבליעבען,
הייאואאטהא'ן מיימע'ס זכר,
און אין צייכען פון זיין פריינדשאפט,
אלס א'ן אנדענקען פלעגט תמיד
ער זיין ליולקערעהר'על ציערען.

מיט דעם פורפור-פעדער-בינטעל,
מיט דעם רויטען משוב פון מיימע.
דאך די אוצרות פון מכשף,
די געווינסען פון מלחמה,
האט ער מיט'ן פאלק צומהיילט זיך,
איטליכען א גלייכען חלק.

X.

הייאָוואַטהאַ'ס חתנ'שאַפּט.

„ווי דאָס שטריקעל איז צום בויגען,
„אזוי איז די פרוי צום מאַנסכיל,
„כאַטש זי בייגט איהם, איהם געהאַרט זי,
„כאַטש זי ציהט איהם, דאָך זי פאַלגט איהם.
„אינער טויג ניט אַהן דעם צווייטען.“

אַט אזוי געטראַכט אין הערצען,
האַט דער יונגער הייאָוואַטהאַ,
פון מחשבות פיעל צורודערט ;
שטיל געשמאַכט, געהאַפּט, געציטערט,
אַלין געטרוימט פון מינניהאהא'ן,
פון דער שענער „לאַכיג-וואַסער“,
וואָס אין לאַנד פון די דעקאַטאַהם.

איהם געמוסר'ט האָט נאַקאַמים :
„נעהם א מיידעל פון דיין שבט,

„געה ניט מזרח, געה ניט מעריב,
„זוכען פרעמדע וואָס דו קענסט ניט.
„היימיש ווי דאָס וויגוואָס־פּייער,
„איז די מאַכטער פון דעם שכן,
„גלאַנץ פון שטערען און לבנה,
„איז די פרעמדע יפת תואר.“

אַפּגערעדט איהם האָט נאַקאַמיס,
דאָך געזאָגט האָט הייַזוואַטראָ:
„זיסע באַבעניו, נאַקאַמיס,
„ס'וואַרעמט ליעב דאָס היימיש פייער,
„אַבער מיר דער שיין פון שטערען,
„דער לבנה־גלאַנץ איז ליעבער.“

ערנסט האָט געזאָגט נאַקאַמיס ;
„בריינג אַ ווייב ניט, אַ לאַיוואַלח,
„בריינג קיין מיידעל ניט וואָס פּוילט זיך,
„פּוילע פּיס, הענד אונגעשיקמע ;
„בריינג אַ ווייב מיט פּלינקע פינגער,
„האַרץ און הענד צוזאַמען פּלייסיג,
„פּיס באַרייט אַ גאַנג צו לויפּען.“

שמיכלענדיג געזאָגט איהר האָט ער :
„אין דעם לאַנד פון די דעקאַטאַהם,

„וואהנט דעם פיילענמאכער'ס מאַכטער,
„מינניהאהא וואס די שענסטע,
„איז פון אלע פרויענצימער;
„זי וועט קומען אין דיין וויגוואס,
„טהאָן דיין שליחות און דיר ווערען,
„פייער-גלומ און שטערען-שימער,
„און דאָס זונליכט פון מיין שבט.“

דאָך נאָקאָמיס האָט געטענה'ט :
„ברינג קיין פרעמדע אין מיין צעלט ניט,
„פון דעם לאַנד פון די דעקאַטאהס,
„גרויזאם זיינען די דעקאַטאהס,
„צווישען אונז איז אַפּט מלחמה,
„ס'לעבען נאָך די אלטע שנאות,
„ניט פארהיילט די אלטע וואונד איז.“

לאַכענדיג געענטפערט האָט ער :
„אַט דעריבער וויל איך איצטער,
„נעהמען א דעקאַטאה מיידעל,
„אונז'רע שבטים צו פאַרכינדען,
„אַלטע וואונדען צו פאַרהיילען.“

דאָן אַוועג איז הייאַוואַטהא,
אין דאָס לאַנד פון די דעקאַטאהס,

אין דאָס לאַנד פון שענע פרויען.
איבער זומפֿלענדער און לאַנקעס,
דורך די טיפע אלטע וועלדער,
דורך דער אונגעשמערטער שמילקייט.

מיט די צויבער־שיך געמאַסטען
האַט מיט יעדען שפּרייז א מייל ער,
דאָך דער וועג איהם לאַנג געווען איז,
ס'איז זיין הערץ פאַראוים געלאָפּען,
און ער האָט געשפּאַנט אַהן אויפהער,
ביז ער האָט דערהערט דאָס לאַכען,
פון די שטראָמען מינניהאהא'ס,
„זיס דער קלאַנג“ — געמורמעלט האָט ער —
„זיס די שמים וואָס רופּט מיך דארטען.“

האַלב אין ליכט און האַלב אין שאַמען,
אויפ'ן וואַלד־זוים זיך געפיטערט
האַט א סטאַדע יונגע הירשען.
ניט־באמערקט פון זיי, צום בויגען
האַט געשושקעט ער: „פארפעהל ניט!“
צו דער פייל געזאַגט: „ניט בלאַנדזשע!“
און זי זומענדיג געשיקט האָט
אין דאָס רויטע הערץ פון הירשבאק.

דאן געהאפט איהם אויף די פלייצעם,
און געגאנגען ווייטער האסטיג.

ביי דער וויגוואס-טהיר געזעסען,
איז דער אלטער פיילען-מאכער,
אין דעם לאנד פון די דעקאמאחס,
און פון יאספויס-שטיין און מילכשטיין,
האט געשליפען פיילען-שפיצען;
נאהנט פון אלטינקען געזעסען,
איז די שענע מינניהאהא,
איז זיין טאכטער, „לאכיג-וואסער“,
און האט ראגאזשעס געפלאכטען.
ס'האט געטראכט דער גרייז פון עבר,
ס'מידעל האט געטרוימט פון צוקונפט.

ער געטראכט האט פון די ציימען,
ווען מיט אויך אזעלכע פיילען,
ער פלעגט הירש און בופעל שיסען
אויף דער מאסקאדיי דער לאנקע,
שיסען ווילדע גענו וואס פלעגען
דרוס-צו מיט ליארעם פליהען;
האט דערמאנט די קריגס לייט, וועלכע
פלעגען זיינע פיילען קויפען,
א ה ה זיי האלטען קריג ניט קענען.

מעהר שוין קען מען ניט געפינען,
קריגסלייט טאפערע אזעלכע.
מענער זיינען איצט ווי פרויען,
זייער צונג איז זייער וואפען.

זי געטראכט האָט פון אַ יעגער,
פון אַן אַנדער לאַנד און שבט,
יונג, הויך, שען, וואָס אין אַ פרייהלינג
איין פרייהמאַרגען איז געקומען,
ביי איהר פאטער פיילען קויפען,
האַט זיך אָפגערוהט אין וויגוואַס,
איז אַ צייט אין טהיר געשטאַנען,
און אַ סך מאַל אומגעקוקט זיך.
איהם געריהמט האָט שטאַרק דער פאטער,
האַט געריהמט זיין מוטה און קלוגשאַפט.
וועט ער ווידער קויפען פיילען,
ביי דעם שטראַם פון מינניהאָהא? —
אויפגעהערט איהר האַנד האָט פלעכמען,
און פערטרוימט געווען איהר בליק איז.

פון געדאַנקען זיי געטשוכעט
האַט אַ טריט, אַ שאַרף פון צווייגען;
פון דעם וואַלד האָט הייאַוואַטהאַ,
פלוצלינג זיך פאַר זיי באווייעזען.

מיט א גליהענדיגען פנים,
מיט דעם הירש אויף זיינע פלייצעס.

לאנגזאם האט זיין בליק דער אלטער,
פון זיין ארבייט אויפגעהויבען,
האט זיין פייל געלאזט אין מיטען,
און זיך שטעלענדיג געזאגט איהם:
„זיי געגריסט אונז הייאוואטהא.“

פון זיין פלייצע, הייאוואטהא
האט דעם הירש אראפגענומען,
און אווענגעלעגט זיין משא,
צו די פיס פון לאכיגוואסער.
פון איהר ראגאזשע דאס מיידעל,
אויפגעבליקט מיט מילדען בליק האט,
און געזאגט מיט ווייכער שטימע:
„זיי געגריסט אונז, הייאוואטהא.“

ס'איז געווען גערעם דער וויגוואם,
אויסגעציערט מיט ווייסע הירשהויט,
זיינע פארהאנגען באפארבען,
מיט די געטער פון דעם שבט ;
אזוי הויך געווען די טהיר איז,
אז ביים אינגאנג הייאוואטהא.

קוים פארבייגט זיך האָט און קוים האָט
מיט זיין פעדער־פּוּץ באַריהרט זי.

אויפגעשטאַנען פון דער ערד איז,
מינניהאהא, לאַכיג־וואַסער,
האָט אוועגעלייגט די ארבייט,
האָט געבראַכט צו טראַגען שפייזען,
און פון קוואַל געבראַכט זיי וואַסער,
שפייז אין ערדענע געפעסען,
און אין לינדען־כלים וואַסער ;
דאַן געהערט ווי ס'רעדט דער אורח,
ווי דער פאטער איהרער ענטפערט,
דאָך א וואַרט די ליפען איהרע,
האַבען ניט ארויסגעלאָזען.

ווי אין חלום האָט געהאַרט זי,
צו די ווערטער הייאַוואַטהאַ'ס,
פון דער אַלטינקער נאַקאַמיס,
וואָס איהם קינד־ווייז האָט געניאַנטשעט,
פון די צוויי חברים זיינע,
קיביאַכאַס דעם מנגן,
און דעם גרויסען גברן קוואַסינד,
פון דעם גליק און מזל־ברכה,

אין דעם לאַנד פון די אַדזשיבוויים,
אין דער פרידליך שטילער געגענד.

„נאָך פיעל יאהרען פון מלחמה,
„ווילדע קריג און בלוטפאַרגיסונג,
„שלום צווישען די אַדזשיבוויים
„און דעהאַמאַהם איז געוואָרען“ —
האַט ער רעדענדיג דערצייהלט זיי ;
לאַנגזאַם האָט ער צוגעלעגט דאָן :
„ס'זאַל דער שלום אויביג האַלטען,
ס'זאַל דער בונד נאָך פעסטער ווערען,
און די הערצער מעהר פאראייניגט,
גיב מיר פאַר אַ ווייב דיין טאַכטער,
מינניהאהאָן, לאַכיג-וואַסער,
שענסמע פון דעקאַטהאַם פרויען.“

און דער אלטער פיילען-מאַכער,
ניט געאיילט זיך האָט צו ענטפערן,
שטיל גערויכערט און מיט גדלות,
ערשט געקוקט אויף הייאַוואַטהאַן,
צערטליך דאָן באַקוקט זיין טאַכטער,
און געענטפערט זעהר ערענסט :
„יא, אויב מינניהאהא וויל עס,
זאָג דיין רצון מינניהאהא!“

און די שענע „לאכיג-וואסער“,
האט נאך שענער אויסגעזעהן דאן,
וועגענדיג די דעה איהרע,
טרעטענדיג צו הייאוואטהא'ן,
זעצענדיג זיך ביי דער האנד איהם,
זאגענדיג איהם, רויט פון בושה:
„וואו דו געהסט, מיינ מאן, וועל איך געהן!“

אט אזוי געשדכנט האט זיך,
הייאוואטהא צו זיין כלה,
און געוואונען זיך די מאכטער,
פון דעם אלטען פיילען-מאכער,
אין דעם לאנד פון די דעקאמאס.

און אוועג פון וויגוואס איז ער,
פיהרענדיג זיין מינניהאהא;
האנד אין האנד, דורך וואלד און לאנקע,
זיינען זיי אוועגעגאנגען,
לאזענדיג דעם אלטען טרויריג,
שמעהן אליין ביי'ן וויגוואס-איינגאנג,
און געהערט, ווי זיי פון הינטען
מינניהאהא'ס וואסער-פאלען,
רופען, שרייען פון דער ווייטען:
„געה לשלום הייאוואטהא!“

ווידער האָט דער פיילענמאַכער,
 אומגעקעהרט זיך צו זיין ארבייט,
 און ביי'ן זון-באַשטראַהלטען אינגאַנצ,
 זיצענדיג צו זיך געמורמעלט:
 „ס'לאָזען איבער אונז די טעכטער,
 „וואָס אונז לייעכען, און לייעב זיינען,
 „ווען זיי קענען אונז א הילף זיין;
 „ווען די זקנה לעהנט אויף זיי זיך,
 „קומט א יונג מיט שטאַלצע פעדערן,
 „מיט א פלייט פון ראַהר, א פרעמדער,
 „וואַנדערט פייפענדיג דורך ס'דערפעל,
 „גיט א וואונק צום שענסטען מיידעל,
 „און זי געהט אוואו ער פיהרט זי,
 „וואַרפט אלצדינג צוליעב א פרעמדען.“

אנגענעהם געווען די רייזע
 איז א היים, דורך טיפע וועלדער
 איבער לאַנקעס, איבער טייכען,
 איבער בערג, דורך פעלזענוועגען;
 קורץ איהם האָט דער וועג געדאַכט זיך,
 כאַטש געגאַנגען איז ער לאַנגזאַם,
 כאַטש ער האָט די טריט פאַרקלענערט,
 צו די טריט פון מינייהאָהא.

איבער ווילדע שטרעמען האט ער,
אין די ארעמס זי געטראגען,
גרינג געטראגען ווי א פעדער
ווי די פעדער-צירונג זיינע;
האט אין וואלד א שמעג געמאכט איהר,
אפגעבייגט פון וועג די צווייגען,
יעדע נאכט געמאכט א צווייגעלעט,
און א בעט פון לינדען-רייטער,
און א פייער אָנגעצונדען
ביי דער טהור, פון סאָסנע שישקעס.

אנגענעהמע ווינטען האָבען,
זיי באַגלייט דורך וואלד און לאַנקע,
אלע שמערען פלעגען וואַכען
ביי דער נאכט, אויף זייער שלומער,
פון איהר לויער-פלאַמין און דעמב-בוים,
האט די וועווערקע ציעקאוונע,
איינגעקוקט זיך אויף דאָס פאַרעל,
און דער קראַליק, דער וואַבעסאַ,
איז פון וועג אוועגעשפרונגען,
דאָן אויף זיינע הינטער-פיסלעך
זיצענדיג האט פון זיין נאַרע,
נייגיריג באַקוקט דאָס פאַרעל.

שען געוועזען איז די ריזע,
פויגלעך האבען זיס געזונגען,
ס'בלאע פויגעלע אוויסע
האט געזונגען: „הייאואטהא,
„גליקליך ביסטו וואס אזעלכע
„איז דיין פרוי, און דיר וועט ליעבען.“
ס'רויסע העלזעלע אפיטשי,
האט געזונגען: „מינניהאהא,
„גליקליך ביסטו וואס אזעלכען
„האסטו פאר א מאן געקריגען.“

זיי מיט ליעבשאפט דורך די צווייגען,
האט די זון באקוקט פון הימעל
און געזאגט: „א, קינדער מיינע,
„האט איז שאמען, ליכט — די ליעבע,
„לעבען איז אי ליכט, אי שאמען;
„הערש מיט ליעבע הייאואטהא.“

די לבנה אנגעפילט האט
זייער צעלט מיט וואונדער-שימער
און געזאגט: „א, קינדער מיינע,
„טאג איז ווילד און נאכט איז רוהיג,
„שטארק דער מאן און שוואך די פרוי איז.

„הצלב איז מיינס כאַטש איך געה נאָך בלויז ;
„מיט געדולד הערש, מינניהאהא.“

אט אזוי איז צוגעגאנגען,
זייער וואַנדערונג אהיים־צו,
און געבראכט האָט הייַאוואַטהאַ,
אין דאָס ביידעל פון נאַקאַמיס,
פּייער־גלוט און שטערען־שימער,
זונשיין פאר זיין גאַנצען שבט,
מינניהאהאָן לאַכיג־וואַסער,
וואָס די שענסטע איז געוועזען,
אין דעם לאַנד פון די דעקאַטאַהס,
אין דעם לאַנד פון שענע פרויען.

XI.

הייאָוואַטהאַ'ס חתונה.

איצטער הערט ווי פאַפּאַקיוויס,
ווי דער שענער לץ געטאַנצט האַט,
אויף דער האַכצייט הייאָוואַטהאַ'ס;
ווי דער מילדער קיביאַבאַס,
ער, דער זיססטער פון די זינגער,
האַט געזונגען זיינע לידער,
פול מיט ביינקענים און ליבע;
ווי אייאַגו דער באַריהמער,
ער דער מאַדים אויף ספורים,
האַט דערצייהלט געשיכטעס ווילדע,
אום דאַס פעסט זאַל זיין מעהר פרייהליך,
און די צייט פאַרגעהן מעהר לוסטיג,
און די געסט זיין מעהר צופרידען.

צוגעברייט א רייכע מאַהלצייט,
האַט נאַקאַמיס אויף דער האַכצייט;

דאס געפעס געווען פון האלץ איז,
ווייס, און גלאט ארומגעשליפען,
און די לעפעל, בופעל־הארען
שווארץ, און גלאט ארומגעשליפען.

אויסגעשיקט שלוחים האט זי,
דורכ'ן דארף, מיט ווערב־ריטהער,
אלס א'ן אַנזאג פון דער סעודה,
אלס א'ן איינלאדונג צו קומען ;
און די געסט געקומען זיינען,
אין די רייכסטע קליידער זיי'רע,
פעלץ־מאַנטלען און וואַמפּאַס־גאַרטלען,
אויסגעפּוצט מיט פאַרב און פעדערן,
מיט קוטאַסען און קאַרעלען.

ערשט געגעסען האט מען שטער־פיש,
דאן דעם העכט דעם מעסקענאַזע,
וואָס אליין נאַקאַמיס ד'אַלמע,
האַט געפּאַנגען און געבראַטען ;
דאן געטריקענט פלייש געגעסען,
פּימיקאַן מיט מאַרד פון בופלען,
הירשען־פאַלקעס, ביזאן־הויקערס,
געלע קוקורוזע קוכענס,
און דעם וואַסער־רייז דעם ווילדען.

דאך דער חתן הייאווואטמא.
און די שענע לאכיגוואסער,
און די בריה'שע נאקאמם,
ניט פארוכט די שפייזען האַבען,
בלויז געסאָרווערט פאר די פרעמדע,
שמיל ארום די געסט געפאדעט.

ווען די געסט געענדיגט האַבען,
האַט געשיקט און פלינק, נאקאמם,
פון א גרויסען אַטער-בייטעל,
אנגעפילט די רויטע ליולקעס,
מיט טיטון פון דרום-לענדער,
דורכגעמישט מיט ווערבער-שאלאַכן,
און מיט שמעקעדיגע קרייטעכטם.

און געזאָגט דאָן : פאַפּאַקיוויס,
טאַנץ פאר אונז א פרעהליך טענצעל,
טאַנץ פאר אונז דעם-טאַנץ פון בעטלער,
אום דאָס פעסט זאל זיין מעהר פרעהליך,
און די צייט פארגעהן מעהר לוסטיג,
און די געסט זיין מעהר צופרידען.

אויפגעהויבען פון די געסט זיך,
האַט דער שענער פאַפּאַקיוויס,

ער, דער פוסטער לידיג-געהער,
ער דער אויפגעראמטער קונדס,
ווינדליך פון דעם פאלק גערופען.

ער געווען א גרויסער מאדים
איז אין אלערליי זאכאווקעס,
שפיעל פון באל און שפיעל פון ווארפשטיין,
און דעם לוסט-מאנץ פון די שניי שיק,
גוט געניט אין אלע שפיעלען
פון געשיקמקייט צי פון טראף בלוז,
פיוגעסלינג דעם שפיעל מיט צייכענס,
קונטעסו, מיט פלוימען-קערנער.

כאטש די קריגסלייט איהם גערופען
האבען, פחדן, שאגאדייע,
פוסט-און-פאס'ניק, יענאדיזוי,
ניט געאארט האט זייער שפאט איהם,
ניט געקימערט די זלזולים,
דען די וויבער און די מיידלעך,
פלעגען ליבען דעם קראסאווען.

אנגעהאן געוועזען איז ער,
אין א העמד פון הינדין-לעדער,
ווייך, און ווייס, געזוימט מיט פוטער,
דורכגעשטיקט מיט וואמפאם-פערעל.

זיינע פוס-קליידער פון הירש-פעל
אנגערענוט מיט הערמעלין-פעלץ
און מיט נאדלען פון דעם יאזשיק;
זיינע מאַקעסינס פון באַק-פעל,
דורכגעארבייט מיט קאַרעלען;
אויפ'ן קאַפּ פון שוואַנען פעדערען,
ביי די זוילען פוקסען-עקלעך;
אין איין האַנד א פעדער-פאַכער,
אין דער צווייטער האַנד א ליולקע.

דורכגעשטרייפט מיט פאַסען רויטע,
פורפור, געל און בלאַ, געשיינט האַט
דאָס געזיכט פון פאַפּאַקקיוויס;
פון זיין גלאַטען פרויען-שויטעל,
גלאַנצענדיג פון אויל, פארפלאַכטען
מיט געוויקסען שמעקעדיגע,
צעפיג זיינען ד'האַר געהאַנגען,
ווען צום קלאַנג פון פלייט און זינגען,
צו דעם קלאַנג פון פויק און שטימען,
אויפגעהויבען פון די געסט זיך
האַט דער שענער פאַפּאַקקיוויס,
זיינע כשוף-טעניץ צו טאַנצען.

ערשט מיט ערענסטער באוועגונג,

לאַנגזאַם שפּרייזענדיג געדרעהט זיך
האַט ער דורך די סאַסנע-בוימער,
באַלד אין ליכט, און באַלד אין שאַמען,
מיט די לייכטע טריט פון לעמפּערט,
דאן אַלין שנעלער און אַלין שנעלער,
זיך געדרעהדעלט אין אַ צירקעל,
איבער אלע געסט געשפּרונגען,
רונד ארום געצעלט געקרייזט זיך,
ביז אַ קאַרעראַד גענאַנגען,
זיינען מיט איהם גלייך די בלעטער,
ביז דער ווינד און זאַמד ארום איהם,
האַבען ווירבלענדיג געיאַגט זיך.

דאן פּאַרליינג פון גרויסען וואַסער,
אויפ'ן זאַמד פון ברעג געפּלויגען
איז ער שנעל מיט ווילדע תנועות,
טראמפּלענדיג, דעם זאַמד געוואַרפען
רונד ארום איהם אין דער לופטען,
ביז דער ווינד פּאַרוואַנדעלט האַט זיך,
אין אַ שנעלע זאווערוכע,
און דער זאַמד האַט אויף דער לאַנדשאַפט,
ווי אַ שניי-שטורעם געיאַגט זיך,
און צונויפגעשאַמען זאַמד בערג,
הויפענס זאַמד פון נעגאַוואַדזשאַ.

אַט אזוי האָט פאַפּאַקקיוויס,
זיי געטאַנצט דעם טאַנץ פון בעטלער,
דאן צוריק זיך צווישען עולם,
לאַכענדיג אווענגעזעצט האָט,
און צופרידען זיך געפאַכערט,
מיט זיין אינדיק־פּעדער־פּאכער.

דאָן געזאַגט האָט מען צום חבר
הייאַוואַטהאַ'ס, קיבאַבאַס,
איהם דעם זיססטען פון די זינגער,
איהם דעם פער פון אלע שפיעלער:
זינג פאר אונז, אַ, קיביאַבאַס,
ליבע־ליעדער, ביינק־נגונים,
אום דאס פעסט זאל זיין מעהר פרייהליך,
און די צייט פארגעהן מעהר לוסטיג,
און די געסט זיין מעהר צופרידען.

און געזונגען קיביאַבאַס,
האַט אין צערטליך־זיסע טענער,
ליבע־לידער, שמאַכט־געזאַנגען;
קוקענדיג אויף הייאַוואַטהאַ'ן,
אויף דער שענער לאַכיג־וואַסער,
מיט א ווייכען קול געזונגען:

„אָנעוועי! וואָך אויף געליעבמע!
„וויילדע כלום דו פון די וועלדער,
„וויילדע פויגעל פון דער פריירי,
„מיט די מילדע הירשין־אויגען.

„ווען דו טהוסט אויף מיך בלויז קוקען,
„בין איך גליקליך, גליקליך בין איך,
„ווי די ליליען פון דער סטעפע,
„ווען דער טהוי אויף זיי אַראָפּפאלט.

„זיס דיין הויך איז ווי דער ריח,
„פון די וואַלד־בלומען באַגינען,
„פון די וואַלד־בלומען אין אַבענד,
„אין דער צייט ווען בלעטער פאלען.

„שפּרינגט דען ניט דאָס בלוט וואָס אין מיר
„דיר אַקעגען, ווי די קוואַלען
„קעגען זונן, אין יענעם מאָנאַט,
„ווען די נעכט אַם העלסטען זיינען?

„אָנעוועי! עס זינגט מיין הערץ דיר,
„זינגט פון פרייד ווען דו ביסט נאָהענט,
„ווי די צווייגען אין דעם מאָנאַט,
„ווען די פּאַזעמקע ווערט פאַרטיג.

„דאן ווען דו ביסט אונצופרידען,
„איז מיין הערץ פארצאגט און דונקעל,
„ווי דער העלער טייך ווערט דונקעל,
„פון דעם שאַטען פון די וואַלקענס.

„ווען דו לאַכסט צו מיר, געליעכטע,
„ווערט מיין טרויריג הערץ באלוכטען,
„ווי פון זונענשיין, די קנייטשען
„וואָס אין טייך דער קאלטער ווינד מאַכט.

„ס'לאַכט די ערד און ס'לאַכט דאָס וואַסער,
„ס'לאַכט דער קלאַרער הימעל אויבען,
„דאָך פאַרגעס איך ווי צו שמייכלען,
„ווען דו ביסט צו מיר ניט נאהענט.

„דאָס בין איך אליין, קוק אָן מיך,
„הערץ-בלוט מיינס, קוק אָן מיך איצטער,
„א, ערוואַך, ערוואַך געליעכטע,
„אַנעוועי! וואַך אויף געליעכטע.“

אַפגעזונגען קיביאַכאַס,
האַט פון ביינקענים און לייעבע;
און אי-אַ-גו, דער באַריהמער,
דער דערצעהלער פון געשיכטעס.

און דער אלטער פריינד נאָקאָמיס,
פול מיט קנאה אויף דעם זינגער,
פול מיט קנאה אויף דעם בייפאל,
האַט געזעהן אין יעדענ'ם אויגען,
האַט געזעהן אין יעדענ'ם מיענע,
אז די געסט פאַרלאַנגען הערען,
זיינע אנגענעהמע מעשות,
זיינע שקרים אַהן אַ גרענעץ.

ער געווען איז איין באַריהמער :
האַט ער וואו געהערט א צופאל,
איהם פאַסירט האַט נאָך אַ גרעס'רער ;
פלעגט מען איינעם'ס העלד'טהאַט ריהמען,
זיינע איז געווען נאָך דרייסטער ;
האַט מען איהם דערצייהלמ אַ וואונדער,
ער געוואוסט האַט נאָך אַ ווילדערס.

הערענדיג ווי ער באַריהמט זיך,
פלעגט מען טאַקי קענען גלויבען,
אז ס'האַט קיינער נאָך אַ פּייל ניט
אזוי ווייט ווי ער געשאַסען,
ניט אזוי פיעל פיש געפאַנגען,
ניט געטויט אזוי פיעל הירשען,
ניט געחאַפט אזוי פיעל ביבערס.

קיינער ניט געווען אים שטאנד איז,
אזוי שנעל ווי ער צו לויפען,
אזוי טיעף זיך אונטערטונקען,
אזוי ווייט ווי ער צו שווימען ;
קיינער ניט אזוי בארייזט האט,
ניט געזעהן אזוי פיעל פלאים,
ווי דער זעלמענער אי-א-גו,
דער דערצעהלער פון געשיכטעס.

און א צונאמען און שפאס-ווארט,
איז ער צווישען פאלק געווארען ;
פלעגט א יעגער א באריהמער,
לזיכען צופיעל זיין געשיקטקייט,
פלעגט אהיים קומען א קריגס-מאן,
און פון גבורות צופיעל ריידען,
פלעגען אויסרופען די הערער :
אט געקומען איז אי-א-גו.

ער האט עס געמאכט א וויעגעל,
פאר דעם קליינעם הייאוואטהא,
אויסגעשניצט פון לינדענבוים-האלץ,
פעסט פארקניפט מיט רענטהיער-אדערן ;
און האט שפעטער איהם געלערענט,

ווי צו מאַכען פייל און בויגען,
פון א'ן עשענבוים די בויגענס,
פון א דעמבערבוים די פיילען.
און געזעסען צווישען עולם,
אויף מיין הייאַוואַטהאַ'ס האַכצייט
איז אי-אַ-גו אַלט און מאַום,
דער דערצעהלער פון ספורים.

און געבעטען האַבען זיי איהם :
„אונז דערצייהל א וואונדער-מעשה,
אונז דערצייהל א ווילדען ספור,
אום דאָס פעסט זאל זיין מעהר פרעהליך,
און די צייט פאַרגעהן מעהר לוסטיג,
און די געסט זיין מעהר צופרידען.“

גלייך געענטפערט האַט אי-אַ-גו :
„איהר זאַלט הערען איצט די מעשה,
„די פאַסירונגען די ווילדע,
„פון אַסיאַ, דעם מכשף,
„וועלכער שטאַמט פון אבענר-שמערען.“

XII.

דער זוהן פון אבענד-שמערען.

לאַזט זיך דאַרט די זון אַרונטער,
אויף די גלאַטע וואַסער־פעלדער?
צו דער רויטער שוואַן בלוז פלאַטערט,
פון אַ כּשוף־פּייל פאַרוואַנדעט?
פּורפּור פאַרבּענדיג די וועלען,
מיט זיין פּורפּור־רויטען הערץ־בלוט,
פּילענדיג מיט פּראַכט דעם אויר,
מיט דער פּראַכט פון זיינע פּליגלען?

יא, די זון דאַרט לאַזט אַראָפּ זיך,
זינקט אַרונטער אין דאַם וואַסער,
פּורפּור פאַרבּען זיך די הימלען,
רויט קאַלירען זיך די וועלען.
ניין, דער רויטער שוואַן בלוז פלאַטערט,
טובל'ט זיך אַראָפּ אין וואַסער,
שפּרייט די פּליגלען קעגען הימעל,
רויטיגט מיט זיין בלוט די וועלען.

איבער איהם דער אבענד־שמערען,
היינגענדיג אין דונקלען אויר,
שמעלצט און צימערט דורכ'ן פורפור;
ניין, ס'איז בלויז א וואַמפּאַס־פּערעל,
אויפ'ן קלייד פון גייסט דעם גרויסען,
וועלכער אין דעם בוך־השמשות,
שווייגענדיג שפּאַצירט אין הימעל.

דאָס דערזעהענדיג מיט שמחה,
אויסגערופּען האָט איר־גו:
„ס'איז דער הייל'גער אַבענד־שמערען;
„הערט זיך איין די וואונדער־מעשה,
„הערט דעם ספור פון אַסיאָן,
„וועלכער שטאַמט פון אַבענד־שמערען.

„איין מאָל אין די אלטע דורות,
„אַקאַרשט נאָך דער וועלט־כאַטאַפּונג,
„ווען דער הימעל אונז פלעגט נאַהנט זיין,
„און די געטער מעהר מקורב —
„אין דעם צפון־לאַנד א יענער,
„האַט געהאַט צעהן שענע טעכטער,
„הויך און שלאַנק ווי ווערב־שמעקלעך.
„אבער אַוויני, די אינגסטע,
„אַ פּאַרחלום'ט שטילע מיידעל,

„פול מיט אייגענע קאפריזען,
„איז געווען די סאמע שענסמע.

„יעדע שוועסטער האט גענומען,
„פאר א מאן א שטאלצען קריגס־מאן,
„אבער אױני, די אינגסטע,
„האט זיך אויסגעלאכט פון אלע,
„יונגע בילד־שענע חתנים,
„און געהיראטה האט אסיא'ן,
„וואס געווען איז ארעס, מאוס,
„אלט און קראנק, פלעגט תמיד הוסמען,
„ווי א וועווערקע רק הוסמען.

„אבער פול מיט חן געווען איז,
„די נשמה פון אסיא'ן ;
„ז'האט געשמאמט פון אבענד־שמערען,
„אבענד־שמערען, פרויען־שמערען,
„ליידענשאפט־ און ליבע־שמערען,
„פונ'ם שמערען אבגעירשנ'ם,
„האט זיין הערץ דאס גאנצע פייער,
„האט זיין גייסט די גאנצע שעהנקייט,
„האט זיין שפראך דעם גאנצען כשוף,
„האט זיין לעבען אלע סודות.

„די פארשמויסענע חתנים,
„אויסגעפוצט מיט וואַמפּאַס-גאַרטלען,
„שען געצירט מיט פאַרב און פעדערן,
„פלעגען לאַכענדיג איהר נאַכגעהן,
„און אויף איהר מיט חוזק מייטלען,
„אַבער זי פלעגט זאָגען: כ'וויל ניט
„אייד מיט איי'רע וואַמפּאַס-גאַרטלען,
„אייד מיט איי'רע פאַרב און פעדערן,
„איך בין גליקליך מיט אַסיאַן.

„אין א דונקעל-קיהלען אַבענד,
„זיינען איין מאָל אַלע שוועסטער,
„צו א גרויסען פעסט געגאַנגען —
„אלע שוועסטערס מיט די מאַנען;
„קוים געשלעפט זיך האָט אַסיאַ,
„געבען אוויני דער שענער;
„יעדער האָט געפלוידערט מונטער,
„בלויז דאָס פאאַר'על האָט געשוויגען.

„שטאַרק געקוקט צום מעריבדימעל,
„האַט אַסיאַ ווי אין תפילה,
„זיך פאַררוהט אַפט און געווענדעט
„זיינע בליקען ווי אין תפלה,
„צו דעם ציטערענדען שטערען.

„צו דעם מילדען פרויען־שמערען.
„זיי געהערט איהם האַכען מורמלען :
„אַ, שאַוויין נימישין נאַסע,
„פאטער מיינער האַכ רחמנות.“

„הערט—געלאַכט האַט ד'עלטסמע שוועסטער—
„צו זיין פאטער טהוט ער תפילה.
„גלויכער וואַלט געווען דער אַלטער,
„וואָל אין וועג געשטרויכעלט ווערען.
„און צוברעכען דאָס געניק זיך.—
„און צולאַכט זיך האַכען אלע
„ביז פארהילכט דער וואַלד געוואַרען.
„איז פון זייער ביידגעלעכטער.

„אויפ'ן וואַלד־וועג, פון אַ דעמב־בוים
„אויסגעוואַרצעלט אין אַ שמורעם,
„איז אַ דיקער שטאַם געלעגען,
„האַלב פאַרדעקט מיט מאַך און בלעמער,
„גרויס, דאָך פוסט און אויסגעפּוילט שוין ;
„ווען דערזעהן איהם האַט אַסיאַ,
„האַט ער שמערצליך אויסגעשריען,
„און אין בוים אריינגעשפרונגען.
„דאָ אַריין א'ן אַלטער מאַן איז,
„אַפגעצעהרט צוקניטשט און מאוס,

„דאַרט ארויס א יונגער מאן איז,
„שעהן און שטאַרק און גלייך געוואקסען.

„אַט אזוי געקראַגען וויעדער,
„האַט אַסיאַ חן און יוגענד,
„אַכער אַך און וועה אַסיאַ,
„וועה צו אַוויני דער טרייער!
„זי האַט אויך זיך דאַן פאַרביטען,
„אַין א שוואַכע קראַנקע זקנה;
„קוים געקראַכען אויף א שמעקען,
„דאַר, צוקאַרטשעט, אַלט און מאוס,
„און די שוועסטערס מיט די מאַנען,
„האַכען אויפ'ן קול צולאַכט זיך,
„ביז פאַרהילכט דער וואַלד געוואַרען,
„איז פון זייער בייד-געלעכטער.

„טריי געבליבען איז אַסיאַ;
„לאַנגזאַם געהענדיג געשטיצט האַט
„איהרע הענד פאַרברוינט און טרוקען,
„ווי פון דעמב די בלעטער ווינטער;
„זי געטרייסט און זי גערופען,
„היים געליכטע, נינימושע;
„ביז זיי זיינען אנגעקומען,
„צו דעם פלאַטין פון גרויסען יום-טוב,

„און געזעצט זיך אין דעם וויגוואס,
„הייליג פאר דעם אבענד־שטערען,
„פאר דעם מילדען פרויען־שטערען.

„טיעף פארטראכט, פארטונקט אין טרוימען,
„איז ביים טיש געווען אַסיא,
„אלע מונטער, אלע גליקליך,
„אלע לוסטיג חוץ אַסיא.
„ניט פארזוכט די שפייזען האָט ער,
„ניט גערעדט, ניט צוגעהערט זיך.
„ווי צודולט געזעסען איז ער,
„קוקענדיג כאַטריכט, פארחלום'ט,
„אויף דעם בליסטשענדיגען הימעל.

„דאָן דערגרייכט איהם האָט א שטימע,
„פון דער שטערענדיגער ווייטקייט,
„פון דעם גרויסען רוים דעם פוסטען,
„שטיל און צערמליך און מעלאָדיש :
„אַ, מיין זוהן, מיין הייס־געליבטער,
„ס'בינדט דיך מעהר קיין צויבער־קייט ניט,
„ניט קיין שפרוכען פון מכשפים,
„ניט קיין ביזע כשוף־קרעפטען ;
„שטייג ארויף צו מיר, אַסיא.
„עסס די שפייז וואס נעבען דיר שטעהט,

„ז'איז געבענשט און איז פארצויבערט,
„זי באזיצט דעם וואונדער-רכה,
„וואָס פון דיר א גייסט וועט מאַכען.
„אַלע טעפּ און בעכערס איי'רע,
„זאַלען האַליץ און לעהם ניט זיין מעהר ;
„יעדער טאַפּ זאַל ווערען זילבער,
„יעדער בעכער ווערען וואַמפּאַם,
„און ווי רויטע מייער-קעפלעך,
„ווי דאָס פייער ליכטיג גלאַנצען.

„און די פרויען מעהר ניט דריקען,
„זאַל דער וויסטער ארבייט-גורל,
„און זיי זאַלען פויגלען ווערען,
„שמראַהלענדיג מיט שמערען-שענקייט,
„מיט דעם פאַרבן-גלאַנץ פון וואַלקענס
„אויפען הימעל, בין השמשות.

„דאָס וואָס ער געהערט האָט שושקען,
„און פארשטאנען האָט אַלס ווערטער.
„אויסגעדאַכט זיך האָט די אַנדערע,
„ווי מוזיק פון פויגלען ווייטע,
„ווי דאָס זינגען פון דער נאַכט-שוואַלב,
„פון דער ווייטער וואַוואַנייסע,
„וואָס אַליין אין דונקלען וואַלד זינגט.

„דאן האט אָנגעהויבען פּלוצלינג,
 „ס'גאַנצע ביידעל זיך צו טרייסלען,
 „זיך צו וואַרפען און צו שאַקלען,
 „זיך צו הויבען העכער, העכער,
 „און ארויפגעהן אין דער לופטען,
 „דורך די דונקלע בוימער־שפיצען,
 „אין דעם פייכמען שמערען־שימער,
 „ביז עס האט דעם וואַלד פארלאָזען.
 „פלוצלינג זעה... פון האַליג־געפעסען,
 „איז געוואָרען רויטער וואַמפּאַם,
 „פון די לעהס־מעפּ זיינען פּלוצלינג,
 „כלים זילבערנע געוואָרען ;
 „פון די קראַקועס אויפ'ן וויגוואַם,
 „גלאַנצענדיגע זילבער־שטאַנגען ;
 „און די קאַרע אויפ'ן דעכעל,
 „האַט געשיינט ווי פליגעל־דעקלעך,
 „פון קאַלירטע זומער־זשוקעס.

„אומגעקוקט זיך האט אַסיאַ,
 „און דערזעהן די שענע שוועסטערס
 „מיט די מאַנען, אומגעבימען
 „און פערשיד'נע מינים פויגלעך,
 „אין סאַראַקעס און וואַראַנעס,
 „וואַראַבייטשיקעס און שוואַלבען,

„און זיי זיינען רק געשפרונגען,
„רק געפיטשעט און געטשירקעט,
„זיך געפיקט, געפוצט די פעדערן,
„שפרייטענדיג דעם עק, געגרייסט זיך,
„מיט דער העלער פעדער-צירונג.

„אבער אַוויני די אינגסטע,
„אונפאַרענדערט, אַלט און מאום,
„דאַר, צוקאַרטשעט, שמיל און טרויריג,
„אויף די אַנדערע געקוקט האָט ;
„ביז צום הימעל אויפגעהויבען,
„ווידער האָט זיין בליק אַסיאַ.
„שמערצליך ווידער אויסגעשריען,
„מיט דעמזעלבען קול ווי דאַמאַלס,
„ביי דעם דעמב-בוים, אויפ'ן וואַלדוועג.

„אומגעקעהרט זיך האָט איהר יוגענד ;
„איהרע שמוציג-אַלטע קליידער,
„זיינען פעליץ-מאַנטלען געוואָרען,
„און איהר שמעקען זיך פאַרוואַנדעלט,
„אין א ווייסע זילבער-פעדער.

„ווידער האָט געצימערט ס'ביידעל ;
„שנעל געפלויען דורך דעם לופטיים,

„דורך די נעבעלס, דורך די וואַלקענס,
„פון דעם הימעל'ס פראַכט אומרינגעלט ;
„דאָן זיך לייכט אַראָפּגעלאָזען,
„אויפ'ן העלען אבענד־שטערען,
„ווי אַ בלאַט פאלט אויף די וועלען,
„ווי אַ בליהונג פאלט אין וואַסער,
„ווי אַ ין שניי־קוויט אויף דער צווייטער.

„פריינדליך גריסענדיג, אַנטקעגען
„איז ארויס אַסיא'ס פאטער,
„מיט די ווייסע זילבער־לאַקען,
„מיט די צערטליך־קלאַרע אויגען,
„און געזאָגט : „מיין זוהן אַסיא,
„היינט דעם שטייג פון דיינע פויגלען,
„היינט דעם שטייג מיט זילבער שטענגלעך,
„מיט די העל־קאלירטע פויגלען,
„אויף דעם איינגאַנג פון מיין וויגוואַס.“

„אויפּגעהאַנגען ער דעם שטייג האַט,
„דאָן אין הויז אריינגעגאַנגען
„זיינען זיי און צוגעהערט זיך,
„ווי דער פאטער פון אַסיא'ן,
„מלך פון דעם אבענד־שטערען,
„זאָגט צו איהם : „מיין זוהן אַסיא.

„כ'האָב אויף דיר געהאַט רחמנות,
 „אומגעקעהרט דיין חן און יוגענד,
 „און פארוואנדעלט האָב אין פויגלען,
 „דיינע שוועסטערס מיט די מאַנען,
 „ווייל זיי האָבען אויסגעלאַכט דיך,
 „אין דיין גלגול פון א זקן,
 „מיט אַן אַלט־פארצאנגטען פנים,
 „ניט דיין וואַרעם הערץ פאַרשמאַנען,
 „ניט דיין אויביג־שענע יוגענד;
 „אַוויני אליין די טרייע,
 „האַט דערקענט און האָט געליבט דיך.

„אין דעם הויז וואָס גלימצערט דאַרטען,
 „אויף דעם שטערענדעל וואָס פינקעלט
 „דורכ'ן נעבעל, לינקס פון דאַנען,
 „וואוהינט דער בייזער גייסט פון קנאה,
 „דער וואַבינא דער מכשף,
 „וואָס געמאַכט האָט פאַר א גרייז דיך.
 „לאַז אויף דיך זיין שטרעאַהל ניט פאַלען,
 „דען די פונקען וואָס ער שליידערט,
 „זיינען מיטלען נאַר פון צויבער,
 „זיינען דעם מכשף'ס פיילען.

„יאַהרען־לאַנג געלעכט אין נחת,

„אויף דעם שטילען אבענד-שטערען,
האָט אַסיאָ ביי זיין פאטער ;
„יאהרען-לאַנג, דער זילבערשטייג איז
„אויף דער וויגוואס-טהיר געהאַנגען,
„פול מיט פלאטער און געזאַנגען,
„ביז אַסיאָ'ן האָט די טרייע
„אַוויני א זוהן געכאַרען,
„שעהן, געראַטען אין דער מאַמען,
„שטאַלץ און מוטהיג ווי דער טאַטע.

„אויפגעוואקסען איז דאָס אינגעל ;
„איהם געמאַכט א פיילענבויגען
„האָט אַסיאָ, זיך צו שפיעלען,
„און באפרייט די מוהמעס, פעטערס,
„אַל' די גלאנצענדיגע פויגלען,
„פאר זיין קליינעם זוהן צו שיסען.

„רונד ארום אין קרייזען זיינען
„זיי געפלויען און געפלאטערט,
„אנגעפילט דעם אבענד שטערען,
„מיט געזאַנג פון פרייד און פרייהייט,
„מיט דער פראכט און מיט דעם פלאטער,
„פון דער פעדער-צירונג זיי'רער.
„ביז דער יעגער'ל דער קליינער,

„איינגעצויגען האָט זיין בויגען,
„אויסגעשאַסען שנעל די טויט־פּייל,
„און אַ גלאַנצענדיגער פּויגעל,
„שווער־פּאַרוואַונדעט, איז געפּאַלען.

„ווען אַראָפּגעטריפט דאָס בלוט האָט,
„אויף דעם הייל'גען אַבענד־שמערען,
„האַט דער כּשוף זיך צובראַכען,
„האַט זיין וואַונדער־מאַכט פּאַרלאָרען,
„און דער קליינער בראַווער שיסער,
„האַט געפּיהלט זיך ווי געטראָגען
„פּון אַ האַנד אַ נישט געזעה'נע,
„טייער אַראָפּ אין פּוסטען אויר,
„דורך די נעבעל און די וואַלקענס,
„ביז ער איז אַראָפּגעזונקען,
„אויף אַ גראַזיג־גרינעם אינזעל,
„ערגעץ אויפ'ן ים־אוקיננס.

„הינטער איהם אַראָפּ אויך זיינען
„אַלדי גלאַנצענדיגע פּויגעלען;
„פּלאַטערענדיג אַראָפּגעפּאַלען,
„ווי געפּאַרבטע אַסיען־בלעטער;
„און דאָס צעלט מיט זילבער שטאַנגען,
„מיט זיין דעכעל וואָס געגלאַנצט האָט,

„ווי די פליגעלעך פון זשוקעס,
„שטיל אראפ איז אויפ'ן אינזעל,
„בריינגענדיג מיט זיך אסיא'ן,
„און זיין אױני די טרייע.

„דאן געקריגען אלע פויגלען,
„האבען די געשמאלט פון מענשען,
„די געשמאלט דאך ניט די גרייס מעהר—
„זיינען קליינצינקע פערכליבען,
„ווי די קארליקלעך, פאקוואדזשים,
„און אין שענע נעכט פון זומער,
„פאר דעם שיין פון אבענד־שמערען,
„פלעגען זיי דארט קארעראדען,
„טאנצען אויף דעם אינזעל'ס פעלזען,
„אויף דעם פלאכען גלייכען זאמד־ברעג.“

זיך געענדיגט האט דער ספור,
זיך געעקט די וואונדער־מעשה,
דאך אי־א־גו האט דעם עולם,
אנגעקוקט און צוגעלעגט דאן:
„פיעל אזעלכע מענער קען איך,
וועלכע זייער פאלק פארשמעהט ניט,
מאכט פון זיי בלויז חוכא־טולא,
שפעטט און חזוק'ט מיט פאראכטונג ;

זאלען זיי פון מיין געשיכטע,
זעהן וואָס ווערט פון חוזק־מאכערס."

אלע געסט מיט גרויס הנאה
האַכען איינגעהערט דעם ספור,
שטאַרק געלאַכט און אנגעקוואַלען,
און זיי האַכען זיך געשושקעט:
"מיינט ער זיך דאס און אונז גלייכט ער,
צו די מוהמעס און די פעטערס?"

דאן געזונגען קיביאַכאַס,
ווידער האָט זיין ליעד פון ליעבע,
אזוי זיס און אזוי צערטליך,
אזוי אומעדיג פארהלוס'ט,
פון א מיידעל וואָס באַטרויערט,
איהר געליבטען, איהר עלגאַנקין:

"תמיד דענק איך פון געליבטען,
"תמיד פון געליבטען מיינעם,
"ס'דענקט מיין הערץ פון איהם אליין נאָר,
"מיין געליבטען, מיין עלגאַנקין.

"שיידענדיג צום משכון האָט ער,
"אויפגעהאַנגען מיר דעם וואַמפּאַס,

„אויפ'ן האלו, דעם ווייסען וואַמפּאַס,
„מיין געליבטער, מיין עלגאַנקין.

„איך וועל געהן, געשושקעט האָט ער,
„איך וועל געהן אוואו דיין היים איז,
„איך וועל געהן, געשושקעט האָט ער,
„מיין געליבטער, מיין עלגאַנקין.

„ערגעץ ווייט, געענטפערט האָב איך,
„זעהר ווייט, געענטפערט האָב איך,
„איז דאָס לאַנד אוואו מיין היים איז,
„מיין געליבטער, מיין עלגאַנקין.

„כ'האַב זיך אומגעקוקט צו זעהן איהם,
„נאָך איין איינציג מאָל צו זעהן איהם,
„ער האָט אַלץ מיר נאָכגעקוקט נאָך,
„מיין געליבטער, מיין עלגאַנקין.

„דאָרט ביים בוים געשטאַנען איז ער,
„ביי דעם בוים פון ווינד געבראַכען,
„וואָס געהאַנגען אויפ'ן טייך איז —
„מיין געליבטער, מיין עלגאַנקין.

„תמיד דענק איך פון געליבטען,

„תמיד פון געליבטען מיינעם,
„ס'דענקט מיין הערץ פון איהם אליין נאָר,
„מיין געליבטען, מיין עלגאַנקין.“

אַט אזוי פאַרגאַנגען פרעהליך,
איז די האַכצייט הייאַוואַטהאַט,
מיט דעם טאַנץ פון פאַפּאַק־קיוויס,
מיט אי־אַג'ס וואַונדער־ספור,
מיט געזאַנג פון קיביאַבאַס;
זיך געענדיגט האַט די סעודה,
און די געסט אהיים געגאַגען,
איבערלאַזענדיג אליין דאָן,
הייאַוואַטהאַט דעם באַגליקטען,
מיט דער נאַכט און מינניהאַהאַץ.

XIII.

דאָס בענשען פון די קוקרוזע-
פעלדער.

זינג, אַ ליעד פון הייאַוואַטהאַ,
פון די גומע מעג וואָס זיינען,
אויף דאָס לאַנד פון די אַדושיבוויים,
אויף דאָס שענע לאַנד געקומען,
זינג די הייליגע מנהגים,
פון מאַנדאַמין און דאָס בענשען,
פון די קוקרוזע פעלדער.

מ'האַט די כלומ'גע האַק באַגראַבען,
און דעם מורא'דיגען קריגס־שמאַק,
מ'האַט באַגראַבען אַלע וואַפען,
און דעם שלאַכטס־געשריי פאַרגעסען,
איין פאַלק פריעדליך מיט דעם צווייטען.
רוהיג אומגעהן פלעגט דער יעגער,
בויען זיך זיין בירקען־שיפעל.

פאנגען פישען אין די מייכען,
שיסען הירשען, האפען ביבערס;
רוהיג פלעגט די פרוי דעם צוקער,
זאמלען פון די צוקער-בוימען,
קלייבען ווילדע רייז אין לאַנקע,
גארבען הירש און ביבער-פעלען.

גריין ארום דעם רוה'גען דערפעל,
האָט געלאַנצט דער קוקרווע,
האַבען זיך געוויגט די פעדערן,
און די גאַלד-לאַקען מאַנדאַמינ'ס,
פילענדיג דאָס לאַנד מיט שפע.
פרויען פלעגען אין דעם פריהלינג,
ס'ברייטע, פעמע פעלד פארזייען,
און באַגראַבען דעם מאַנדאַמין;
פרויען פלעגען אין דעם אָסיען,
אַפשיילען די רייפע שאַלאַכטס,
און מאַנדאַמינ'ס קליידער אויסמהאַן,
ווי געטהאַן האָט הייאַוואַטהאַ.

איין מאל נאָך דער צייט פון זריעה,
הייאַוואַטהאַ, פול מיט פאַרויכט,
האָט געזאַגט צו מיניהאהאַן,
צו זיין ווייב, צו לאַכיגוואַסער:

„זאלסט ביי נאכט די פעלדער בענשען,
מיט א כשוף־קרייז אומרינגלען
זיי צו שיצען פון צערשטערונג,
פון דעם מעהל־טהוי, פון אינזעקטען,
ווייגעמין, דעם פעלד־בארויבער,
פיימאסעד, דעם זאנגען־גנב.

„ביי דער נאכט ווען אלץ איז שטילקייט,
ביי דער נאכט ווען אלץ איז חשך,
ווען דער גייסט פון שלאף, ניפאָהוויין
שליסט די טהירען פון זיין וויגוואַם —
אום קיין אויג דיך זאל ניט מערקען,
און קיין אויער דיך ניט הערען,
שטילערהייט, שמעה פון דיין בעט אויף,
וואַרף אַראָפּ דיין גאַנצע קליידונג,
און שפּאַציר אַרום די זוימען,
פון די קוקרוזע־פעלדער,
בלויז באַדעקט מיט דיינע לאַקען,
בלויז געהילט אין נאכט אלס מאַנטעל.

„ס'וועט דערפון דאָס פעלד געראַטען,
דיינע פּוּס־טריט וועלען מאַכען,
רונד אַרום אַ כשוף־צירקעל;
ניט דער מעהל־טהוי, ניט אינזעקטען,

נימ די ווערעם וועלען קענען,
דורכגען דורך דעם כשוף-צירקעל,
נימ די שלאנגען-פליעג, קוואנישי,
נימ די שפין די סוביקאשי,
נימ דער היישריק, פאפאקקינע,
נימ דער שטארקער פליעגען-ווארעם,
וויימאקקווענע מיט דער בער-פעל,
קיניג פון די פליעגען-ווערעם."

נאָהנט פון פעלד אויף בוימען זיינען,
קראהען, הונגעריג געזעסען,
קאגאדזשי דער ראבען-קיניג,
מיט זיין שווארצער רויבער-באנדע,
און געלאכט פון הייאוואטהא'ן,
ביו די בוים-שפיצען געוויגט זיך,
האָבען פון דעם וויסמען לאכען
איבער הייאוואטהא'ם ווערטער:
"הערט נאָר" — האָבען זיי גע'חזק'ט —
"הערט נאָר אונזער חכ'ם פלענער."

ווען די שמילע נאכט אראפ איז,
שווארץ צושפרייט אויף וואלד און פעלד זיך —
און באטריבט די וואוואנייסע,
אין די בוימען האט געטרויערט,

און דער גייסט פון שלאָף ניפאָהוויין,
האַט זיין וויגוואס-טהיר פארשלאָסען,
דאָן איז פון געלעגער איהרען,
אויפגעשטאַנען מינניהאַהאַ,
אויסגעטהאַן די קליידער איהרע,
און פארדעקט, באשיצט מיט חשך,
איז אהן בושט און אָהן מורא,
ארום פעלד ארומגעגאַנגען,
מאַכענדיג א צויבער-צירקעל,
ארום פעלד מיט איהרע פוסטריט.

קיינער חוץ די נאַכט געזעהן האָט
אין דער פינסטערנים איהר שענקייט,
קיינער חוץ די וואַוואַניסע,
האַט געהערט איהר בוזעם עטהמען.
גאַשקיוואַ, דער חשך האָט זי
אין זיין הייל'גען קלייד געטוליעט,
ס'זאל קיין מענש ניט זעהן איהר שענקייט,
זיך ניט ריהמען: „כ'האַב געזעהן זי.“

מאַרגען גלייך אויף טאַג, פערזאַמעלט
קאַנאַדזשי דער ראַבען-קיניג
האַט זיין שוואַרצע רויבער-באַנדע,
ראַבען, קראַהען אלע מינים,

קרעכצענדיג אויף נאהנטע בוימער,
און אהן מורא שנעל געלאזט זיך,
אויף דאס פעלד פון הייאוואטאהא,
אויף דעם קבר פון מאנדאמין ;
און געשריען : „פון זיין קבר,
„וועלען מיר מאנדאמין שלעפען,
„אויף צו להכעיס אלע קרייזען,
„וואס געמאכט האט מינניהאהא,
„און די טריט די איינגעווייהמע,
„וואס געשמעלט האט לאכיגוואסער.“

דאך דער היטרער הייאוואטאהא,
תמיד קלוג און אויסגערעכענט,
האט געהערט ווי פון די בוימען,
האבען זיי פון איהם גע'חזוק'ט,
„קא“, — געזאגט האט ער, — „איהר ראבען,
„קאגאדזשי, מיין ראבען-קיניג,
„כ'וועל אייך אנלערנען א פאם איצט,
„וואס איהר וועט ניט גיך פארגעסען.“

אויפגעשטאנען איז פארטאג ער,
אנגעשמעלט אויף אלע פעלדער,
פאסטקעס פאר די שווארצע חברה,
דאן געלעגען און געלויערט,

נאהנט דערביי אין סאָסנערוועלדעל ;
דאַרטען אָפגעוואַרט דאָס קומען,
פון די קראהען און די ראבען.

מיט א קלאַפּעריי פון פליגלען,
מיט א קרעכצעריי, געקומען
זיינען זיי צו דער פּערוויסטונג,
און דאָס פעלד גענומען גראַבען,
מיט די שנאָבלען און די נעגעל,
זוכענדיג מאַנדאַמינ'ס קערפּער.
דאָך מיט זייער גאַנצער קריגס־קונסט
און פאַרשפּיצמקייט, ניט פאַרשטאַנען
האַבען זיי דאָס נאַהנטע אונגליק,
ביז מיט נעגעל אײנגעפלאַנטערט,
אין די נעצען הייאַוואַטשאַ'ס,
זיינען זיי געווען געפאַנגען.

פון זיין לויטער־פלאַטין דאן איז ער,
צווישען זיי ארויסגעטרעטען,
מיט אַזאַ געזיכט פון צאַרען,
אז דער שטאַרקסטער האַט געציטערט.
לינקס און רעכטס צו צעהן, צו צוואַנציג,
האַט ער אויסגעטייט אַהן מיטלייד,
און די העסליכע פּגרים,

פאר סטראשידלעם אויפגעהאנגען,
ביי די איינגעווייהטע פעלדער,
אלס א סמן פון זיין ראכע,
אלס א וואַרנונג פאר גנבים.

אַבער קאַגאַדזשי, דעם פיהרער,
קאַגאַדזשי, דעם ראבען־קעניג,
האַט פארשוינט ער און געהאַלטען,
אלס א משכון פון זיין שבט ;
מיט זיין שטריק פאר קריגס־געפאַנג'נע,
איהם ארומגעבונדען האַט ער,
איהם אוועגפיהרט צום וויגוואַם,
און מיט קאַרע־שמריק געפענטעט,
צו די קראַקוועס פון דעם וויגוואַם.

דאַן געזאַגט : „מיין ראבען־קיניג,
„דו, דער פיהרער פון די רויבער,
„דו, דער בייזער פלאנען־מאַכער,
„דו, די סכה פון דעם אַנפאַל —
„כ'וועל דיך פאר א משכון האַלטען,
„פאר א'ן ערבות אז דיין שבט
„זאַל זיך אויפפיהרען געהעריג.“

און געלאַזט איהם אויפ'ן וויגוואַם

האָט ער, פינסטער און פארערגערט,
זיצענדיג אין מאַרגענזונליכט,
קרעכצענדיג פון שטאַרקען צאַרען,
קלאַפענדיג די שוואַרצע פליגען,
קעמפּפענדיג אומזיסט פאַר פרייהייט,
רופּענדיג אומזיסט זיין שבט.

זומער איז פאַרבייגעגאַנגען,
און געאַטהעמט שאַוואַנדיים,
דורך דאָס פעלד האָט זיינע זיפּצען,
האָט געהויכט זיין גלוט פון דרום,
האָט געווייהט מיט הייסע קוסען,
ביז דער קוקרוזע, פאַרטיג,
איז אין פולער פראכט געשטאַנען,
אין אַ געלאַן-גרינעס מאַנטעל,
אויסגעפּוצט מיט פּרענז און פּעדערן,
און די גלאַנציג-פּולע זאַנגען,
האַכען דורכגעפּלאַצט די שיידען.

דאָן די אַלטעטשקע נאַקאַמים,
האָט געזאַגט צו מיניהאָהאַן:
„ס'איז די צייט ווען בלעטער פאַלען,
אויפּגעקליבען איז דער ריז שוין,
פאַרטיג איז דער קוקרוזע.

לאַמיר איהם צוזאַמענקלייבען,
און זיך ראַנגלען מיט מאַנדאַמין ;
אויסטהאן איהם זיין פעדער-צירונג,
און זיין געל-און-גרינעם מאַנטעל."

מיט דער אַלטעטשקער נאַקאַמיס,
פרעהליך איז ארויסגעגאַנגען,
לאַכיג-וואַסער פון איהר וויגוואַם ;
מיטגערופען אלע שכנות,
אלע בחורים און מיידלעך,
אום די תבואה איינצוזאַמלען,
אום די זאַנגען אַפצושיילען.

און די קריגס-לייט און די זקנים,
זיינען ביים ברעג וואַלד געזעסען,
און גערויכערט אין דעם שאַטען;
שווייגענדיג זיך צוגעקוקט בלויז,
צו דער שפיעלענדיגער ארבייט,
פון די בחורים און מיידלעך ;
צוגעהערט זיך ווי זיי פלוידערן,
ווי זיי לאַכען און זיי זינגען,
פלוידערנדיג ווי די סאַראַקעס,
לאַכענדיג ווי פאַפּאַגייען,
זינגענדיג ווי דער קאַנאַריק.

ווען א מיידעל ביי דעם שיילען,
אפגעגליקט האט צו געפינען
דארט א זאנג א בלוטיג-רויטע —
„נושקע“ — האבען זיי געזאגט דאן,
„נושקע“ — וועסט א חתן קריגען,
וועסט א מאן א שענעם קריגען.
„יוג!“ — פון זייער סאסנע שאמען
האבען צוגעכאמט די זקנים.

ווען א בחור צי א מיידעל,
האט א קרומע זאנג געפונען,
שיילענדיג א זאנג געפונען
טויט פון מעהלטהוי צי פארקריפעלט,
פלעגט מען לאכען און פלעגט זינגען,
קריכען, הינקען אויף די פעלדער,
נאכמאכען אין גאנג און מיענען,
ווי א גרייז זיך בויגט און דרייען,
און פלעגט איינציגווייז דאן זינגען,
אדער אין א כאר צוזאמען:
„ווייגעמין דער פעלד-בארויבער,
פיימאסעד, דער זאנגען-גנב.“

ביז געהילכט פון דעם געלעכטער
האט דאס פעלד, און קאנאדזשי האט

אויפ'ן וויגוואסדאך געטריימעלט
זיך פון צארען און געשריען ;
און געליארעמט פון די בוימען,
האט די שווארצע רויבער באנדע.
„יוג!“ — פון זייער סאסנעשאטען,
צוגעברומט די זקנים האַכען.

XIV.

פילדער-שריפט.

דאן געזאגט האט הייאוואטהא :
„אלץ פערגעהט און ווערט פארלאָרען ;
פון די אלטע לייט'ס זכרון,
„מעקען זיך די גרויסע זאנען,
„אלע טהאטען פון די קריגסלייט,
„אלע גבורות פון די יעגערס,
„אלע חכמות פון די מידעס,
„אלע קונצען פון וואַבינאַס,
„אלע וואונדערליכע טרוימען,
„פון די דזשאַסעקידס, די זעהער.

„ס'שטאַרבט אַ העלד און ווערט פאַרגעסען
„און דעם חכמ'ס רייך פאַרלאָרען
„ווערען אין דעם הערער'ס אויער,
„ניט דערגרייכענדיג די דורות
„ניט געבאָרען נאָך, וואָס וואַרטען

„אין דעם סודות-פולען השך,
„פון די צוקונפֿטֿמעג די שמומע.

„איבער אונז'רע פאטערס' קברים,
„שמעהט קיין בילד ניט און קיין צייכען;
„מ'ווייס ניט ווער עס ליגט דאָרט, אויסער
„אז דאָס זיינען אונז'רע פאטערס.
„זייער גזע און פארוואנדשאפט,
„זייער אלמען יחוס־טאָמעס,
„בער צי ביבער, צי א'ן אדלער,
„ווייסען מיר ניט, כלויז מיר ווייסען
„אז דאָס זיינען אונז'רע פאטערס.

„מ'רעדט צונויף זיך פה אל פה נאָר,
„אַבער ניט ווען מ'איז געשיידעט;
„צו די פריינד וואָס אין מרחקים,
„קענען מיר דעם קול ניט שיקען;
„קענען קיין סעקרעט ניט שיקען,
„וואו דער שליח ווייס דעם סוד ניט;
„וויל ער, פעלשט ער און פאראטמה איהם,
„וויל ער זאגט ער אויס א פרעמדען.“

דאָס געזאָגט האָט הייַצוואָטשאַ,
וואַנדערנדיג אין וואַלד אין שטילען.

טראכטענדיג און פלאנעווענדיג,
ווי זיין פאלק צו מאכען גליקליך.

דאן ארויסגענומען האט ער,
פון זיין בייטעל זיינע פארבען,
פון פארשיעדענע קאלירען;
אויף דעם גלאטען בירקען-שאלאכטס,
האט ער אויסגעמאלט פיגורען;
איטליכע געהאט דעם מיין האט,
פון א ווארט צי א געדאנקען.

אויסגעמאלט דעם האר פון לעבען,
גיטשי מעניטא, דעם שטארקען,
האט ער אלס א'ן איי, מיט שפיצען
קעגען אלע הימעל-ווינדמען.
„גאט איז אומעדום פארזאנען“ —
איז פון בילד דער מיין געוועזען.

מיטשי-מעניטא דער שטארקער,
מוראדיגער גייסט פון שלעכטעס,
ווי א שלאנג געווען געמאלט איז,
ווי די גרויסע שלאנג קענאביק;
„זעהר קלוג און זעהר היטער.“

„קריכט ארום דער גייסט פון שלעכטעם“ —
איז פון בילד דער מיין געוועזען.

טויט און לעבען, ביידע האָט ער,
אויסגעמאַלט ווי רונדע רינגען,
שוואַרץ דעם טויט און ווייס דאָס לעבען.
האַט געמאַלט אויך זון און שמערען,
מענשען, חיות, שלאַנגען, פישען,
מייכען, שטראַמען, בערג און וועלדער.

ד'ערד געווען א גלייכער שטריך איז,
איבער'ן שטריך א בויגען — הימעל,
ווייס דעם מיטען — מאַג געמיינט האָט,
שטערענדליך אין מיטען — נאַכט־צייט,
רעכטס א פינטעל — זונענאויפגאַנג,
לינקס א פינטעל — אונטערגאַנג־צייט,
און א פינטעל אויבען — מיטאג,
פאַסען קרומליכע אַראַפּצו —
רעגען אָדער וואַלקען־וועטער.

טריט וואָס פיהרען צו א וויגוואָס,
האַכען איינלאַדונג געהייסען,
און באטייט פון געסט דאָס קומען ;
הענד צושפרייטע, כלום־באַשמירטע,

זיינען צייכענס פון פארוויסמונג,
זיינען האס-צייכענס געוועזען.

אט דאס אלץ האט הייאוואמאחא,
דעם ערשטוינמען פאלק געוויזען,
האט ערקלערט זיי די כונות,
האט געזאגט: „די קברים איי'רע,
„האבען ניט קיין בילד און צייכען,
„געהט און פארבט אויף זיי פיגורען,
„יעדער זיין פאמיליען-צייכען,
„אימליכער זיין אכשטאס-סמן,
„אום די דורות נאך אונז זאלען
„קענען אימליכען באזונדער.“

אויסגעמאלט האט אויף די סלופעס,
פון נאך ניט פארגעס'נע קברים,
יעדער זיין פאמיליען-סמן,
יעדער פון זיין שטאם דעם טאמעס.
דער א בער און דער א רענטהיער,
טשערעפאכעס, בושלען, ביבערס —
אימליכען קאפויר, צו ווייזען,
אז דער אייגענטימער טויט איז,
אז דער קריגסמאן וואס געמראגען
האט דעם צייכען, ליגט אין שטויב איצט.

און די דזשאַמעקידס, די זעהער,
 די וואָבינאַס, די מכשפים,
 און די קריימעכץ-לייט די מידעס,
 האַבען אויסגעמאַלט אויף קאַרע,
 און אויף הירשענהויט, געשמאַלטען
 פאר די צויבער-לידער זיי'רע,
 יעדען ליעד א בילד באַזונדער,
 פול מיט סודות און מיט שרעקען,
 און קאַלירט מיט העלע פאַרבען;
 אימליכע געשמאַלט באַטייט האַט,
 א געוויסעס ליעד פון כּשוף.

גימשי מעניטאָ דער שעפּפּער,
 ליכט פארשפרייטענדיג אין הימעל,
 און די גרויסע שלאַנג קענאַביק,
 מיט איהר קאַם דער בלוטיג רויטער
 פּוּזענדיג, איהר בליק צום הימעל;
 די לבנה שוואַרץ און גוסס,
 און די זון וואָס האַרנט אין אויר;
 סאַוועס, פאַלקען, אדלערס, בושלען,
 וואַסער-ראַבען, כּשוף-פּוּנגלען;
 מענשען וואָס אַהן קעפּ שפּאַצירען
 אויפ'ן הימעל, און הרוגים
 דורכגעלעכערטע פון פּיילען;

מתיסהענד אין בלוט געמונקטע ;
פֿאהנעס איבער קברים ; קריגסלייט
וועלכע ערד און הימעל האָפֿען.

אַט אזעלכע בילדער האָבען
זיי אויף קאַרע פון די בוימען,
און אויף הירשען־פעל געפארבען ;
קריגס־געזאַנגען, יאַגד־געזאַנגען,
כשוף און רפואה־ליעדער,
אלע אויסגעמאַלט אין בילדער ;
יעדעס בילד געהאַט זיין מיין האָט,
אימליכעס — א ליעד באזונדער.

ניט פאָרגעסען דאַמאַלס האָט מען,
מאַלען דאָס געזאַנג פון ליבע,
פון די היילמיטלען דעם בעסמען,
פון די כשוף־ען דעם שטאַרקסטען,
מעהר פון יאַגד און קריג געפעהרליך,
און אזוי געווען פון ליבע
איז דאָס בילד און די באַדייטונג :

ערשט א שטעהענדיגער מענש איז
העל־רויט אויסגעמאַלט געוועזען ;
ס'איז דער זינגער דער געליכטער,

און דער מיין איז : „מיינע פארבען,
„מאכען מיך פון אלע שטארקער.“

דאן געזעסען די פיגור איז,
און געזונגען און געקלאפט האט
אויף א צויבער-פויק ; דער מיין איז :
„הער מיין שטימע און מיין זינגען!“

דאן דערזעלבער מאן אין רויטען,
אין א וויגוואם איז געזעסען.
די כונה איז געוועזען :
„מיט די סודות פון מיין ליבע
„קום איך נעבען דיר זיך זעצען.“

דאן געשמאלטען צוויי, א מאנסביל
און א פרוי געשמאנען זיינען,
פעסט די הענד צונויפגעשלאסען,
ווי זיי וואלמען איינס געוועזען.
דאס האט פארגעשמעלט די ווערטער :
„איך קען דיין פארבארגען הערן זעהן,
„און דיין פנים גליהט פון בושה.“

דאן געשמאנען איז א יונגפרוי,
אין דעם מיטען פון א'ן אינזעל,

דאָס האָט פאָרגעשטעלט די ווערטער :
„ווען דו זאָלסט אפילו ווייט זיין,
„ערגעץ אויף א ווייטען אינזעל,
„האָב איך דיך אזוי באַכשוּפ'ט,
„מיט מיין פלאַם אזוי באַצויבערט,
„אז דיך צוציהען גלייך קען איך.“

דאָן געשלוּמערט האָט די יונגפֿרוי ;
ביי דער זייט איהר, דער געליבטער
האָט געשושקעט איהר אין שלומער :
„ווען דו זאָלסט אפילו ווייט זיין,
„אין דעם לאַנד פון שלאָף און שטילקייט,
„וועט דער ליבע'ס קול דיך גרייכען.“

און דאָס לעצטע בילד געוועזען
איז א הערץ א'ן אויסגעמאַלטעם,
מיט א צויבער-רינג ארום איהם.
די כונה איז געוועזען :
„נאַקעט איז דיין הערץ אַנטפלעקט מיר,
„צו דיין נאַק'טען הערצען רעד איך.“

אַט אזוי דעם פאַלק געלערענט,
האָט מיט חכמה, הייאָוואַטשאַ.

די געהיימיניסען פון מאַלען,
און די קונסט פון בילדער־שרייבען,
אויף דער גלאַטער בוימער־קאָרע,
אויף דער ווייסער פעל פון רענטהיער,
אויף דעם דאָרף'ס מצבה־סלופּעם.

XV.

הייאוואטהא'ס קלאג.

דאמאלס האָבען אלע רוחות,
אלע מעניטאָס פון אונגליק,
זיך דערשראָקען פאר די חכמה
הייאוואטהא'ס און זיין ליבע
— צו דעם זינגער קיביאבאָס —
ניט פארגונען זייער פריינדשאפט,
זייערע עדלע רייד און טהאטען,
און געמאכט א בונד צוזאמען,
זיי צו פלאַגען און פארניכטען.

הייאוואטהא האָט מיט פאָרזיכט,
אַפּט געזאָגט צו קיביאבאָס :
„ברודער מיינער, ניט פארלאָז מיך,
„ס'וועלען דיר די שדים בייו טהון.“
קיביאבאָס, יונג און זאָרגלאָז,
האָט געשמייכעלט און געטרייסעלט

זיינע קוילען־שווארצע לאַקען,
און געענטפערט זיס און קינדערש :
„האָב ניט מורא, ברודער מיינער,
„ס'וועט קיין שלעכטס מיר ניט פאַסירען.“

איין מאָל ווען דעם טייך דעם גרויסען,
מיט א דאָך פון אייז באַצויגען,
האָט דער פיבאַען, דער ווינטער,
און קער שניי־ווינד האָט געסוויסטשעט,
דורך די טויטע דעמב־בוים־בלעמער,
מאַכענדיג פון סאַסנעס — וויגוואַמס,
הילענדיג די ערד אין שטילקייט —
דאן, אַהן מורא פאַר די שדים,
גאָר ניט אַכטענדיג די וואַרנונג
פון זיין פריינד, אליין געגאנגען
איז אין שניי־שיך קיביאַבאַס,
מיט זיין פּייל א הירש צו שיסען.

האַסטיג איבער'ן גרויסען טייך איז
איהם א הירש פאַרבייגעשפרונגען ;
נאַכגעלאַפּען מיט'ן שניי־ווינד
אויפ'ן דינעם אייז, איהם איז ער
מיט דעם גאַנצען ווילדען אימפעט,
מיט דער שמחה פונ'ם יעגער.

אבער אונטער איהם די רוחות,
האבען שוין אויף איהם געלויערט,
האבען ס'דינע אייז צובראכען,
אויפ'ן דעק אראפגעשלעפט איהם,
און אין זאמד זיין גוף באגראבען.
אונקטעהי, דער גאט פון וואסער,
ער, דער גאט פון די דעקאמאהם,
האט דערטרונקען איהם אין אפגרונד
פון דעם וואסער, גימשי גיומי.

פון דעם ברעג האט הייאוואטאהא,
אזא קלאג ארויסגעלאזען,
אזא יאמער, אז דער בופעל,
האט זיך אפגעשמעלט צו הארכען;
פרייריוועלף געוואיעט האבען,
און דער דונער אויפגעוואכט האט
און געענטפערט: „בייאיס-וואווא.“

שווארץ געפארבט זיין פנים האט ער,
מיט זיין קלייד זיין קאפ פארוויקעלט,
און אין וויגוואס האט געיאמערט,
זיבען וואכען אפגעיאמערט,
ווידערהאלענדיג זיין קינה:

„טויט איז ער, דער זיסער שפילער,
„ער, דער זיסמער פון די זינגערס,
„האַט אויף אויביג אונז פארלאָזען,
„איז אַוועק צו וואָהנען, נעהנטער
„צו דעם האַר פון אלע שפילערס,
„צו דעם האַר פון אלע זינגערס.“

טרויעריג געוויגט די סאַסנעס,
האַכען זי'רע גרינע פאַכערס,
זי'רע פּורפור־רוימע שישקעס,
מיטגעזיפצט מיט איהם, געטרייסט איהם,
מישענדיג מיט זיינע קלאַנגען,
זייער קרעכץ, און זייער קלאַנגען.

פריהלינג האַט ערשיינט, דאָך ס'וועלדעל
האַט אומזיסט ערוואַרט דעם זינגער;
ס'האַט געזיפצט דאָס קליינע טייכעל,
און געזיפצט די וואַסער־שטעקלעך.

ס'בלאָע פּויגעלע אַווייסע,
פון איהר בויס־שפיץ האַט געזונגען:
„קיביאַבאַס, קיביאַבאַס,
„טויט איז ער, דער זיסער שפילער.“

ס'רויטע העלזעלע אפיטשי,
פון איהר וויגוואס האט געזונגען:
"קיביאבאס, קיביאבאס,
"טויט איז ער, דער זיסער זינגער."

און אין נאכט־צייט דורכ'ן וואלד־רוים,
האט דאס נאכט־שוועלבעל געטרויערט,
האט געקלאגט די וואוואנייסע:
"טויט איז ער דער זיסער שפילער,
"טויט איז ער דער זיסער זינגער."

דאן די קרייטעכטס־לייט, די מידעס,
די וואכינאס, די מכשפים,
און די דזשאסעקידס, דער זעהער,
זיינען אנגעקומען אלע,
צו באזוכען הייאוואטהאפן;
אויפגעבויט א צעלט א הייליגס,
נעבען איהם, אום איהם צו טרייסמען;
שטומערהייד א מארש געגאנגען,
טראגענדיג רפואה־בייטלען,
אטער־לוקס־און ביבער־פעלען
אנגעפילט מיט צויבער־קרייטעכטס,
און מיט שמארקע היילונג־מיטלען.

ווען ער זיי'רע טריט געהערט האָט,
אויפגעהערט צו קלאַנגען האָט ער,
ניט באוויינט מעהר קיביאַבאַס,
ניט געפרעגט מעהר, ניט געענטפערט,
אַפגעדעקט זיין טרויער-קאַפּ בלויז,
שטום און לאַנגזאַם אַפגעוואַשען,
פון געזיכט די אב-פאַרבען,
שטום און לאַנגזאַם נאַכגעאַנגען,
צו דעם איינגעווייהטען וויגוואַס.

דאַרטען האַבען זיי צו טרינקען,
איהם אַ כשוף-טראַנק געגעבען,
פונ'ם נעהמערוואַסק, פון מענטע,
פון וואַכינאַ-וואַסק, דעם הייל-קרויט,
שטאַרקע וואַרצלען, היילונג-גראַזען;
און געקלאַפט מיט קלאַפער-כלים,
און מיט פויקען, און געזונגען
איינציגווייז און אין אַ כאַרום,
אַט אַזעלכע צויבערליעדער:

„דאַס בין איך אליין, קוק אַן מיך,
„ס'רעדט צו דיר דער גראַער אדלער.
„ווייסע קראַהען קומט און הערט מיך,
„דען מיך העלפט דער שטאַרקער דונער,

„און די אונזיכטבארע גייסטער ;
„כ'הער די שטימען זי'רע רופען.
„כ'הער זיי ארום גאנצען הימעל.
„ס'קען מיין בלאז דרך קרעפטיג מאכען,
„און דרך היילען, הייאוואטהא.“

„העי־א־הא“ — געבאמט דער כאר האט,
„וועיהע־וועי“ — דער כאר פון צויבער.

„מיינע פריינד, די שלאנגען זיינען ;
„הער, מיין אדלער־פעל ווי כ'טרייסעל,
„מאתנג, דעם זומפרעוף קען איך טויטען,
„שיסען, טויטען קען איך ס'הערץ דיינס.
„ס'קען מיין בלאז דרך קרעפטיג מאכען
„און דרך היילען הייאוואטהא.“

„העי־א־הא“ — געבאמט דער כאר האט,
„וועיהע־וועי“ — דער כאר פון צויבער.

„דאס בין איך אליין, דער נביא,
„ווען איך רעד, דער וויגוואם ציטערט,
„וויגט פון שרעק דאס הייליג צעלט זיך,
„פון די גייסטער־הענד געטרייסעלט.
„ווען איך געה דאן בייגט דער הימעל

„אונטער מיר זיך מיט געפילדער,
„ס'קען מיין בלאז דיך קרעפטיג מאכען,
„שמעל זיך, רעד, א, הייאוואטהא.“

„העיז-הא“ — געכאמט דער כאר האט,
„וועיה-עוועי“ — דער כאר פון צויבער.

אויסגעשאקעלט אויף זיין קאפ דאן,
האבען זיי די קרייטעכטס-ביימלען,
ארום איהם געטאנצט א הייל-טאנץ,
ביז, ווי פון א חלום, האט ער
אויפגעהאפט זיך, בלאס און מאגער,
אויסגעהיילט פון זיין פארצווייפלונג.
ווי די וואלקענס פונ'ם הימעל,
שנעל פארשוואונדען פון זיין מח,
איז די וויסטע מרה-שחורה;
ווי דער אייזדעק פון די טייכען,
שנעל פארשוואונדען פון זיין הערצען,
איז זיין קומער און זיין וועהטאג.

פון זיין וואסער-קבר האבען
זיי גערופען קיביאכאס,
פונ'ם זאמד פון גיטשי-גיומי,
הייאוואטהא'ס פריינד גערופען.

אזוי שמאָרק פון זייער אויפרוף
איז געווען דער צויבער-כה,
אז דערהערט איהם האָט ער דאַרמען,
ליגענדיג אין וואַסער-אַפגרונד.
שמעלענדיג אין זאָמד זיך, האָט ער
צוגעהאַכט דאָס זינגען זייערם,
דאָן געהאַרבענדיג געקומען
איז ער ביז דער טהיר פון וויגוואָם,
דאָך אריינגעהן ניט געמאַרט האָט.

דורך אַ שפעלטעל איהם געגעבען
האַבען זיי אַ קויל אַ הייסע,
דורך דער טהיר אַ האַלאָוועשקע,
און געמאַכט איהם פאַר דעם הערשער,
פון די גייסטער און די טוימע;
איהם געהיימען פייערס צינדען,
פאַר די יעניגע וואָס שמאַרבען,
לאַגער-פייערס, ווען זיי געהען,
נאַכט צייט, איינזאַם אויף דער רייזע,
צו דעם קיניגרייך פאַנימעה,
צו דעם לאַנד פון „נאַכ'ן-קבר“.

פון דעם דערפעל פון זיין קינדהייט,
פון דער היים פון זיין משפּחה,

שמיל אוועג איז דורכ'ן וואלד ער ;
ווי א רויך־קרייזעל אין אויר,
איז פארשוואונדען קיבאכאָס.
דאָרט וואו ער איז דורכגעגאנגען,
האָט קיין צווייגעל ניט געריהרט זיך,
דאָרט אוואו ער האָט געטרעטען,
האָט דער גראַז זיך ניט געבויגען ;
אונטער זיינע פוס־טריט האַכען,
ניט גערוישט די טויטע בלעטער.

גאנצע פיער מעת־לעת געוואנדערט
האָט ער אויף דעם בר־מנן־וועג ;
מתים־פאזעמקעס געגעסען,
דעם באַטריבטען שטראַם אריבער,
אויף א קלאַץ א וואַקעלדיגען,
און דערגרייכט דעם טייך פון זילבער ;
און א שטיין־שיפעל געבראכט איהם
האָט, צום לאַנד פון די געבענשמע —
לאַנד פון שאַמענס און פון גייסמער.

גייסמער פיעל באַגעגענט האָט ער,
מיד און לאַנגזאַם שלעפענדיג זיך,
סאַפענדיג פון לאַסטען שווערע,
פיללען, קריג־שמעקענס, און בויגענס.

פומער-מאנטלען, מעפּ און קעסלען,
שפייו וואָס פריינד געגעבען האָבען
אויף דער איינזאָמער נסיעה.

און געזאגט זיי האָבען: „וואָס נאָך
„גיט מען אונז אַזעלכע לאַסטען?
„בעסער וואָלט געווען געהן נאַקעט,
„בעסער וואָלט געווען צו פאַסטען,
„איידער אזא לאַסט צו שלעפּען
„אויף דער לאַנגער מיידער רייזע.“

דאן געוואַנדערט הייאַוואַטהאַ
האַט אין מזרח און אין מערב,
האַט געוויזען ווי צו נוצען,
קריימעכטסער און געגען-גיפטען,
הייל-מיטלען פאַר יעדע קראַנקהייט.
אַט אזוי אַנטפלעקט פאַר מענשען,
איז מיטדאמינ'ס סוד געוואָרען,
איז די הייל'גע קונסט פון היילען.

XVI.

פּאָ-פּאָק-קיווים.

איצמער הערט ווי פּאָ-פּאָק-קיווים,
ער דער שענער יענעדיזי,
ווינדליך פונ'ם פּאָלק גערופען,
האַט דאָס גאַנצע דאָרף צורודערט;
איצמער הערט די שמד-שטיק זיינע,
זיין געלאָף פון הייאַוואַטהאַן,
זיינע זעלטענע גלגולים,
און דעם סוף פון זיינע שטוקעס.

ביי דעם ברעג פון גימשי-גיומי,
אויף די זאַמדען נעגאַוואַדזשאַ'ס,
ביי דעם העלען ים, געוועזען
איז דאָס צעלט פון פּאָ-פּאָק-קיווים;
ער האָט עס צונויפגעוויכערט,
הויפענס זאַמד אויף נעגאַוואַדזשאַ,
ווען אויף הייאַוואַטהאַ'ס האַכצייט,

אום די געסט צו אונטערהאלטען,
ער געטאנצט דעם בעטלער-טאנץ האט,
אזוי ווילד און אזוי לוסטיג.

זוכענדיג זיך שמד-שטיק נייע,
פון זיין וויגוואס פאפאקקיוויס,
איז אין דארף אווענגעלאפען ;
האט די יונגע לייט געטראפען,
אין דעם וויגוואס פון אי-צ-גו,
הארבענדיג די גוזמות זיינע,
די פאסירונגען די ווילדע.

זיי דערצייהלט האט ער די מעשה,
פון אדושיג דעם זומער-מאכער,
וועלכער האט א לאך אין הימעל
אויסגעהאקט, און דורכגעקלעמערט,
און ארויסגעלאזט דעם זומער,
אויביג-שענעם גרינעם זומער ;
ווי דער אטער ערשט פרובירט האט ;
ווי דער דאקס, דער לוקס, דער ביבער
יעדער האט געפרופט דאס קונסט-שטיק,
און פון בארג-שפיץ האט געהאמערט
מיט'ן פויסט אקעגען הימעל,
מיט'ן שטערען איהם געהאמערט.

איהם צופלאצט דאך ניט צובראכען;
ווי דאס פרעסטיהיער האט געשטעלט זיך,
און געמאכט צום קאמפף הכנות,
האט די קני אראפגעבויגען
ווי א וועווערק, און די ארעמס
ווי א גריל צוריקגעווארפען.

„איין שפרונג בלויז גענעכען האט ער“ —
האט דערצייהלט פאר זיי אייזנו —
„און דער הימעל איבער איהם האט
זיך געכייגט ווי ס'איז אויף טייכען,
ווען דאס וואסער שטייגט פון אונטען;
פון זיין צווייטען שפרונג דער הימעל
האט געפלאצט ווי ס'איז אויף טייכען,
ווען דער פלוס זיין העכסטען פונקט גרייכט:
פון זיין דריטען שפרונג, דער הימעל
האט פאנאנדער זיך געבראכען,
און אין איהם פארשוואונדען איז ער,
און אדושיג די וויזעל היה,
הינטער איהם איז נאכגעשפרונגען.“

„הערט“ — געזאגט האט פאפאקיוויס —
זיך באווייזענדיג אין איינגאנג —
„נמאס איז מיר ס'גאנצע ריידען.“

„נמאס מיר אייז-גו'ס מעשות,
„און די חכמה הייאווטהא'ס.
„כ'האב א שפיעל, וואָס אונטערהאלטען
„וועט אייך מעהר ווי ס'אויביג ריידען.“

פון זיין וואַלף-פעל-כייטעל האָט ער,
מיט פאַרד ארויסגענומען,
ס'שפיעל פון בעכער און פון צייכענס,
פיוגעסינג מיט דרייצעהן שטיקלעך,
ווייס אויף איין זייט אפגעפארבען,
העל רויט-פאַרביג אויף דער צווייטער;
צוויי קענאַביקס אַדער שלאַנגען,
צוויי איננינוואַג, צוויי מענשלעך,
דאַן פיער קייקלעך, אַזעוואַביקס,
און דריי שעשעכוואַג, דריי ענטלעך,
פון קאַלירמע ביין זיי אלע,
אלע חוץ די אַזעוואַביקס;
זיי פון מעש געוועזען זיינען,
איין זייט בלאַנק און שוואַרץ די צווייטע.

אין א האַלץ-בעכער דאַן האָט ער,
גוט די צייכענס דורכגעשאַקעלט,
דאַן פאַר זיך אויף דר'ערד געשליידערט,
און ערקלערענדיג געזאַגט האָט:

„אויבען רויט איז יעדעס שטיקעל,
„איין קענאביק שמעהן געכליבען
„אויף דער בלאַנק פּאַלירטער זייט איז
„פון א מעשעל, אַזעוואַביק;
„דרייצעהן צעהנס און אַכט באַטרעפט דאָס.“

ווידער האָט ער אַלע שטיקלעך,
גוט צושאַקעלט און צוטרייסעלט,
אויסגעשאַמען אויף דער ערד זיי,
און ערקלערענדיג געזאָגט דאָן:
„ווייס די ביידע שלאַנגען זיינען,
„ווייס די אינניוואַג די מענשלעך,
„רויט — די איבעריגע שטיקלעך;
„פינף מאָל צעהן און אַכט באַטרעפט דאָס.“

אַט אזוי דאָס נייע שפּיעל האָט
ער געלערענט און ערקלערט זיי,
יעדע ענדערונג און צופאַל,
יעדער איינציגע באַדייטונג;
ביו עס האָבען אנגעגלאַצט איהם,
צוואַנציג נייגיריגע אויגען,
צוואַנציג אויגען פול מיט שפּיעל-לוסט.

און געזאָגט דאָן האָט אי-אַ-גו:

„קונין־שפיעלען און צופאל־שפיעלען,
 „האָב איך פיעל געזעהן ביי פעלקער,
 „און געשפיעלט אין פיעל מדינות.
 „ווער ס'וויל שפיעלען מיט אי־גו,
 „מוז גענימע פינגער האַבען;
 „כאַטש דו האלסט זיך פאַר א מאדים,
 „דיך באַזיג איך, פאַפּאַק־קיוויס;
 „דאַרפסט ביי מיר נאָך קומען לערנען,
 „ס'שפיעל פון בעכער און פון צייכענס.“

און געזעצט זיך שפיעלען האַבען
 אַלע יונגע לייט און זקנים,
 שמעלענדיג אין קאַן מלכושים,
 וואַמפּאַם און מלחמה־וואַפּען,
 ביז אין נאַכט געשפיעלט, ביז מאַרגען,
 ביז דער לץ דער יענעדיזוי,
 דער געשיקטער פאַפּאַק־קיוויס,
 אַלץ ביי זיי האָט צוגענומען,
 אלע זי'רע בעסטע קליידער,
 הירש־פעל־העמדער, פוטער־מאַנטלען,
 וואַמפּאַם־גאַרטלען, פעדער־צירונג,
 קריגס־כלי־זיין, ליולקעס, בייטלען;
 און איהם האַבען צוואַנציג אויגען
 ווילד באַקוקט ווי וועלפ'שע אויגען.

דאן געזאגט האָט דער בעל-מזל :
„איינזאָס לעב איך אין מיין וויגוואָס ;
„און די וואַנדערונגען מיינע,
„נעטהיג איז פאר מיר אַ חבֿר,
„כ'גאהר פאר זיך אַ מיישינאַוואָ,
„אַ געהילף, אַ ליולקערטראַגער.

„די געווינסען אַלע מיינע,
„אַלע קליידער דאָ ארום מיר,
„אַלע פעדערען און וואַמפּאַם,
„שטעל איך אויף איין וואַרף אין קאַן דאָ,
„קעגען יענעם בחור דאַרטען.“
„ס'איז געוועזען דער פלימעניק,
„פון איר-אַגו, זעכצעהן יאהר אַלט,
„מ'פלעגט איהם „נעבעל-פנים“ רופען.

גלייך ווי אונטער אַש אין ליולקע,
גליהט דאָס דונקעל-רויטע פייער,
אונטער'ן אַלטענ'ס דיקע ברעמען,
ווילד געגליהט די אויגען האַבען.
„יוג!“ — געענטפערט האָט ער צאַרניג,
„יוג!“ — געענטפערט האַבען אַלע.

דאן דער גרייז מיט דאַרע פינגער,

אנגעחאפט האט דעם אַנאַגאָן,
דעם שלים-מול'דיגען בעכער ;
ווילד און צאַרניג איהם געטרייסעלט,
ביז געקלאַפט די צייכענס האַבען,
ווען ער האַט זיי אויסגעשאַמען.

רויט געווען די שלאַנגען זייגען,
רויט די אינניוואַג די מענשלעך,
רויט די שעשעכוואַג די ענטלעך,
שוואַרץ די מענשלעך אַזעוואַביקס,
ווייס דאָס פישעל בלויו, דער קיגא ;
אלץ צוואַמען פינף געצייהלט האַט.

מיט אַ שמיכעל, פאַפּאַקקיוויס,
האַט דעם האַלצבעכער צושאַקעלט ;
וואַרפענדיג אין לופט די צייכענס,
זיי ארום צושליידערט האַט ער,
בלאַנק און שוואַרץ אַרויסגעפאַלען
זייגען אלע אַזעוואַביקס,
רויט און ווייס די אנד'רע שטיקער ;
צווישען זיי איז ש ט ע נ ד י ג, נאַר
א י י ן אינניוואַג געבליבען —
ווי ס'איז צווישען אלע שפיעלער,

פאפאק-קיוויס בלויז געשטאנען,
זאגענדיג: „פינף צעהנס, געוואונען!“

און איהם האבען צוואנציג אויגען
ווילד באקוקט ווי וואלפען-אויגען,
ווען ער איז ארויס פון וויגוואס;
הינטער איהם זיין מישינאווא,
דער פלימעניק פון איזאגו,
דער געוויקסיג-שענער בחור,
האט געטראגען די געווינסען,
הירשיפעל-העמדער, פומער-מאנמלען,
וואמפאס-גארמלען, ליולקעס, וואפען.

„טראג זיי“ — דאן איהם האט באפוילען
פאפאק-קיוויס, און געוויזען
מיט דעם פעדער-פאכער זיינעם —
„דארט אין מזרח אין מיין וויגוואס,
„אויפ'ן זאמד פון נעגא-וואדזשא.“

רויט געווען פון רויך און שפיעלען,
זיינען פאפאק-קיוויס' אויגען,
ווען ער איז ארויס אין פרישען,
אנגענעהמען זומער-מארגען,
העל געטרעלט די פויגלעך האבען,
שנעל געטראגען זיך די מייבלעך:

פול מיט פרייד, האט, ווי די פויגלעך,
פאפאקיוויס' הערץ געזונגען,
ווי די טייכלעך שטאלץ געשלאגען,
ווען געגאנגען דורכ'ן דערפעל
איז ער אין דעם גרויען מארגען,
מיט זיין אינדיקפערפאכער,
מיט זיין שוואנעןפעדער צירונג,
ביז ער איז צום לעצטען וויגוואס,
הייאוואטהא'ס צעלט, געקומען.

שמיל געווען איז עס, פארלאזען ;
קיינער האט איהם ניט באגעגענט,
ביי דער טהיר אום איהם צו גריסען ;
פויגלעך בלויז געזונגען האבען,
אין דער טהיר און רונד ארום זי,
און געפיקט, געשוועכט, געשפרונגען ;
אויפ'ן דאך־שפיץ איז געזעסען,
קאנאדזשי, דער ראבען־קיניג,
צארניג בליקענדיג געשריען,
און געקלאפט די פליגלען זיינע
האט אקעגען פאפאקיוויס.

„קיינער איז ניטא אין וויגוואס“ —
זיך געזאגט האט פאפאקיוויס

שמד-שטיק האבענדיג אין זינען —
„ניט דער קלוגער הייאוואטהא,
„ניט די שוטה מינניהאהא,
„ניט די אלטעטשקע נאקאמים ;
„אָהן א שומר איז דער וויגוואם.“

האפענדיג דעם ראב ביין האלו, האט
ער געדרייט איהם ווי א גראגער,
ווי א קרייטעכט-טאש געטרייסעלט,
און דערשטיקט דעם ראבען-קיניג,
דאן דעם טויטען גוף געלאָזען,
אויף דעם דאך פון וויגוואם היינגען,
אום צו טהאָן זיין האַר אַ ביוש,
אום צו קריינקען הייאוואטהא'ן.

דאן מיט גנבה-טריט אין וויגוואם
איז אריין ער, און צושליידערט
האט ארום זיך די כלי-בית,
אין א מיש-מאש אנגעוואָרפען,
טעפ פון לעהם, און האַלצגעפעסען,
באַברע-פעלצען, בופעל-מאַנטלען,
אַטער-לוקס-און הערמעלין-פעל,
צו באַליידיגען נאָקאמים,
און צו קריינקען מינניהאהא'ן.

און אױעג אין וואַלד דאָן איז ער,
האַט געזונגען און געסוויסטשעט
צו די וועווערקעס וואָס האַבען,
פון די פוסמע צווייגען אויבען,
ניסלעך־שאַלאַכץ איהם געוואָרפען,
האַט געסוויסטשעט צו די פויגלעך,
וואָס פון זייער בלעטער־חשך,
האַבען פרייהליך אַפגעטשירקעט.

דאָן ארויפגעקלעטערט האַט ער,
אויף אַ פעלז בייַן גיטשי־גיומי,
אויפֿן שפיץ אווענגעזעצט זיך,
וואַרטענדיג מיט פרייד און רשעות,
אויף דעם אומקעהר הייַאָוואַטהאַ'ס.

אויפֿן רוקען אויסגעשטרעקט איז
דאָרט געלעגען פאַפּאַק־קיוויס;
אונטען האַט דער טייך געפּליוסקעט,
חלומ'דיג געשווענקט, געפּליוסקעט;
שווינדעלדיג געשוואומען זיינען,
די פארטרוימטע הימלען אויבען;
פלאַטענדיג גערעש'ט ארום האַט
הייַאָוואַטהאַ'ס באַרג־געפּליגעל,

מחנות־זווייז ארומגעקרייזט איהם,
שיער באַריהרט איהם מיט די פליגלען.

ליגענדיג געטויט זיי האָט ער,
הרג'ענדיג צו צעהן, צו צוואַנציג,
וואַרפענדיג די טויטע קערפערס,
פון דעם פעלז אראָפּ אין וואַסער,
ביו צום סוף, קעיאַשק דער ים־עוף,
פון א פעלז־שפיץ אויסגעשריען
האָט צו זיי: „ס'איז פאַפּאַק־קיוויס,
„וועלכער הונדערט־זווייז אונז הרג'ט;
„לאָזט צו וויסען אונזער ברודער,
„שיקט די נאַכריכט הייַוואַטהאַן.“

XVII.

דאָס געיעג אויף פאָ-פאָק-קיוויס.

כעס געפילט האָט הייַצוואַט האַן,
ווען אין דאָרף געקומען איז ער,
ס'פאָלק געפונען שטאַרק צורודערט,
און פאַרנומען די תּעִתּוּעִים,
און די רשעות און די שמד־שטיק,
פון דעם היטערען פאַפּאַק־קיוויס.

שווער געדיכעט האָט זיין אמהעם;
דורך די צייהן געמורמעלט האָט ער,
ווערטער פון פאַרדרום און צאַרען,
היים, און זומענדיג ווי ביהנען,
„איך וועל טויטען פאַפּאַק־קיוויס
„דעם מחבל“ — האָט געזאָגט ער —
„ברייט און ווייט ווי ס'מעג די וועלט זיין,
האַרט און שווער ווי ס'מעג דער וועג זיין.

„וועט מיין גרימצארען איהם קריגען,
„וועט מיין ראכע איהם דערגרייכען.“

האסטיג נאכגעיאגט זיך האבען
הייאוואטהא און די יעגערס,
אויף די שפור פון פאפאקיוויס,
דארט וואו ער דעם וואלד געקרייצט האט,
צו דעם בארג וואו ער גערוהט האט,
דאך זיי האבען ניט דערוויסט איהם ;
אין דעם גראז נאר דעם צוקוועטשמען,
אין די רויטע יאגדע-צווייגלעך,
זיך געזעהן האט זיין געלעגער,
וואס זיין קערפער איינגעדריקט האט.

פון די ווייטע טהאלען אונטען,
פון דער מאסקאדיי, דער לאנקע,
אומגעקעהרט זיך פאפאקיוויס
האט מיט עזות'דיגע תנועות,
מיט באוועגונגען פון חוזק ;
הויך צו איהם אראפגעשריען,
האט פון בארג-שפיץ, הייאוואטהא :
„ברייט און ווייט ווי ס'מעג די וועלט זיין,
„הארט און שווער ווי ס'מעג דער וועג זיין.

„וועט מיין גרימזארען דיך קריגען,
„וועט מיין ראכע דיך דערגרייכען.“

איבער פעלזען, איבער מייכען,
דורך געוועלד, דורך קוסט און דארען,
איז געלאפען פאָפּאַק־קיוויס,
ווי אַ פלינקער הירש געשפרונגען,
ביז ער איז צום טייך געקומען,
וואָס אין מיטען וואַלד געווען איז,
צו דעם רוהיג שטילען מייכעל,
וועלכעס האָט פארפלייצט די ברעגעס,
צו אַ סאַזעווקע וואו ס'זיינען
בוימען, ביז די קני געשטאַנען,
וואָסער ליליען אומגעשוואומען,
וואָסער־שטעקלעך זיך געשושקעט.

אויף דעם דאָמס, געמאַכט פון צווייגען
און פון בוימער־שטאַמען, דארטען
איז געשטאַנען פאָפּאַק־קיוויס ;
ס'וואָסער האָט געשפּריצט דורך שפעלטלעך,
ס'טייכעל האָט געשטראָמט פון אויבען,
קומענדיג פון דעק אַ ביכער,
מיט פאָרוואַנדערט־גרויסע אויגען.

גלייך ווי פרעגענדיג, געקוקט האָט
אויף דעם פרעמדען פּאַפּאַק־קיוויס.

אויף דעם דאָמס פון בוימער־צווייגען
איז געשטאַנען פּאַפּאַק־קיוויס ;
העל און זילבערדיג געשמראָמט האָט,
ס'וואַסער איבער זיינע קנעכלעך ;
און ער האָט געזאָגט צום ביבער,
שמייכלענדיג אזוי געזאָגט איהם :

„ אַ, מיין פריינד, עמיק דער ביבער,
„ קיהל מחיה איז דאָס וואַסער,
„ לאַז מיך טונקען זיך אין וואַסער,
„ זיך פאַררוהען אין דיין וואַהנונג,
„ לאַז מיך ווערען אויך אַ ביבער.“

פאַרזיכטיג, צוריקגעהאַלטען,
אַפגענטפערט האָט דער ביבער :
„ לאַמיר ערשט אַן עצה האַלטען,
„ לאַמיר ד'אַנד'רע ביבערס פרעגען.“
דאָן אַראָפּ אין וואַסער איז ער,
ווי אַ שטיין אַראָפגעזונקען
אויפ'ן דעק, וואו בריוו געפלאַכטען
האַבען צווייגען זיך און בלעטער.

דאן געשטאנען פאפאקקיווים
אויפ'ן דאמם איז, און דאס טייכעל
האט געשמראמט אויף זיינע קנעכלעך,
האט געקוואלען דורך די שפאלמען,
האט געשפריצט זיך אויף די שטיינדלעך,
האט זיך רוהיג העל צוגאסען ;
און דער זונגענשיין און שאטענס,
דורך די וויגענדיגע צווייגען,
איהם באפלעקט, באשימערט האבען,
איהם באדעקט מיט העלע פלאסטערס.

שווייגענדיג ארויפגעקומען,
זיינען פונ'ם דעק די ביבערס,
קאפ נאך קאפ ביו ס'גאנצע וואסער,
פול געווארען איז מיט ביבערס,
מיט געזיכטער שווארץ און גלאנציג.

צו די ביבערס, פאפאקקיווים,
מיט געבעט, אזוי געזאגט האט :
„אנגענעהם איז אייער וואהנונג,
„און פארזיכערט פון געפאהרען,
„קענט איהר ניט מיט אייער היטראסט,
„אייער חכמה אייער, איינפאל,
„מיך פארוואנדלען אין א ביבער ?“

„יא“, — האָט דער עמיק געענטפערט,
ער, דער קיניג פון ביבערס, —
„גליטש מיט אונז אַראָפּ זיך אונטען,
„אין דאָס שטילע וואַסער, אונטען.“

שטיל מיט זיי אַראָפּגעזונקען,
איז אין וואַסער פאַפּאַקקיוויס,
שוואַרץ געוואַרען איז זיין הירש-העמד,
שוואַרץ די שיד און פוס-מלבושים,
און זיין פוקס-עק מיט קומטאָען
זיך צושפּרייט האָט איהם פון הינטען,
ווי אַ ברייטער עק אַ שוואַרצער;
ער געוואַרען איז אַ ביבער.

דאָן געזאָגט האָט פאַפּאַקקיוויס:
„מאַכט מיך גרויס און מאַכט מיך גרעסער,
„גרעסער פון די ביבערס אלע.“ —
„יא“ — געזאָגט דער ביבער-פירשט האָט, —
„ווען דו קומסט אין אונזער וויגוואַס,
„אונטען וועלען מיך דיך מאַכען
„צעהן מאַל גרעסער נאָך ווי אלע.“

און אַראָפּ איז פאַפּאַקקיוויס,
אין דאָס ברוינע קלאַרע וואַסער.

אויסגעשפרייט דער דעק געוועזען,
איז מיט בוים־שטאמען און צווייגען,
פול מיט אוצרות שפייז אויף ווינטער,
גאנצע הויפענס פאר'ן הונגער.
און א טהיר א רונד־געוועלכטע,
האט געפיהרט אין ברייטע קאמערן.

גרויס געמאכט דארט האַבען זיי איהם,
גרעסער פון די ביבערס אלע,
צעהן מאל גרעסער ווי די אנד'רע,
הויפט און קיניג פון די ביבערס.

ניט געלעבט האַט לאַנג אין גדולה
פאַפּאַק־קיוויס ביי די ביבערס,
דען א וואַרנונג־שנים געהערט זיך
האַט פון וועכטער, אויף זיין משמור
אויבען אין די וואַסער־בלומען:
„הייאָוואַטהאַ איז געקומען,
„הייאָוואַטהאַ און די יענערס.“

דאַן דערגרייכט פון אויבען האַט זיי,
אַ געשריי, א רעש, א טראַמפּעל,
זיי דערגרייכט אַ קראַך, אַ טומעל,
און ארום און איבער זיי איז,

ס'וואסער ווירבלענדיג פארזונקען ;
און פארשטאנען האָבען זיי דאן,
אז צובראָכען זייער דאמם איז.

שפרינגענדיג צום דאָך פון הייזעל,
איהם צוהאַקט די יענערס האָבען ;
דורך די שפּאַלטען ס'ליכט אריין איז,
דורך דער טהיר — ארויס די ביכערס,
זיך באהאלטענדיג אין טייך-שטראַם,
וואו דאָס וואַסער איז אס טיעפסטען.
דאָך דער דיקער פאַפּאַק-קיוויס,
ניט געקענט די טהיר האָט דורכגעהן,
פון אכילה און פון גאווה,
ווי א פענכער אָנגעבלאָזען.

דורכ'ן דאָך האָט הייזוואַטהאַ
דורכגעקוקט, און הויך געשריען :
„ס'איז אומזיסט דיין גאַנצע היטראַסמ,
„ס'איז אומזיסט דיין זיך-פארשטעלען,
„איך דערקען דיך, פאַפּאַק-קיוויס.“

מיט די קריג-שטעקענס דאן האָבען
זיי דערהרג'ט פאַפּאַק-קיוויס,

ווי מ'צושטויסט א וויין — צושטויסען,
און דעם שאַרבען איהם צופיצעלט.

זעקס געיעגלייט הויכע שלאַנקע,
דאן אויף שטאַנגען און אויף צווייגען,
האַכען איהם אהיים געטראַגען,
טויט דעם כיבער'ס גוף געטראַגען.
דאָך דער גייסט אין איהם, דער דושיבי,
האַט געפיהלט ווי פאַפּאַקקיוויס,
נאָך געלעכט אלס פאַפּאַקקיוויס.

האַט געשוועכט געקעמפּט, געצאַפעלט,
היז און הער זיך אומגעוואַרפען,
ווי די פאַרהאַנגען פון וויגוואם,
קעמפּען מיט די הירשפעל-דימענס,
ווען עס בלאַזט דער ווינטער-שטורעם;
ביז צוזאַמענציהענדיג זיך,
ער ארויס איז פון דעם קערפּער,
קריגענדיג געשטאַלט און אויסדרוק
פון דעם היטרען פאַפּאַקקיוויס,
און אין וואַלד געוואַרען געלם.

דאָך דער שאַרפּער הייאַוואַטהאַ,
איידער נאָך ער איז פאַרשוואַונדען.

האַט געזעהן פון פאַפּאַק־קיוויס
די געשטאַלט, אין בלאַען שאַמען
פון דעם סאַסנע־וואַלד זיך גנב'ען,
צו דעם ווייסען רוים אהינצו,
דאַרט וואו ס'עפענט אויף דער וואַלד זיך.
ווי א ווינד געשטורעמט האַט ער,
בייגענדיג פאַר זיך די צווייגען;
ווי א רעגען נאַכגעיאַגט איהם
האַבען הייאַצמטהאַ'ס שפּרייזען.

אהן א'ן אטמעס, פאַפּאַק־קיוויס,
האַט דערגרייכט אַ ים פול אינזלען,
וואו געשיפט דורך וואַסער־ליליעס,
און דורך טייך־שטעקלעך זיך האַבען,
פישניקוה די ווילדע ענטלעך,
צווישען די פאַרוואַקס'נע אינזלען,
הויבענדיג די שוואַרצע שנאַבלען,
דאַן זיי טונקענדיג אין וואַסער,
דא באַשטראַהלט פון זונען־שימער,
דא פאַרדונקעלט פונ'ם שאַמען.

„פישניקוה, אַ, ברידער מיינע“, —
זיי געזאַגט האַט פאַפּאַק־קיוויס, —
„מאַכט פון מיך א ווילדע ענטמל,“

„מיט קאלירטע האלז און פעדערן,
„מאכט מיך גרויס און מאכט מיך גרעסער,
„צעהן מאל גרעסער ווי די אנד'רע.“

תכף אין א ווילדע ענטעל,
האָבען זיי איהם אומגעכיטען —
מיט צוויי גרויסע שווארצע פליגלען,
מיט אַ גלאַטען רונדען בוזעם,
מיט אַ שנאָבעל ווי צוויי רודערס;
גרעסער איהם געמאכט פון אלע
צעהן מאל גרעסער ווי די גרעסטע —
ווען פון וואלד ביים ברעג, געהילכט האָט,
דער געשריי פון הייאַוואַטהאַ.

אויפגעהויבען זיך די ענטלעך,
האָבען פון די וואסער-ליליעס,
פון די אינזלען די פארוואקסנע,
שרייענדיג געקלאַפט די פליגלען,
און געזאָגט צו פאַפּאַק-קיוויס:
„ווען דו פליהסט, ניט קוק אַרונטער,
„היט זיך אָפּ, ניט קוק אַרונטער,
„ס'זאל קיין שלעכטס דיך ניט פאַסירען,
„ס'זאל קיין אומגליק דיך ניט טרעפען.“

ווייט, קיין צפון, שנעל געפלוויגען,
זיינען זיי דורך זונן און נעכעל,
צווישען טייך-שמעקלעך געשלאָפּען,
און גענעהרט זיך פון די זומפּען.

און אויף מאַרגען ווען געפלוויגען
זיינען זיי, געיאָגט פון זידווינד,
אויפגעהויבען פון דעם זידווינד,
וואָס געוועהט האָט פריש און קרעפטיג —
האַכען זיי א קול פון מענשען,
א געשריי געהערט פון אונטען,
פון די צעלמען פון א דערפעל,
פון דעם פאלק פאר מיילען אונטען.

דען דאָס פאַלק פון דאַרף מיט וואונדער,
האַט געזעהן די מחנה ענטלעך,
און די פליגלען פאַפּאַק-קיוויס,
קלאַפענדיג אין הויכען אויר,
ברייטער ווי צוויי צעלט-גאַרדינען.

פאַפּאַק-קיוויס, אין דעם ליארעם,
הייאָוט-האַס קול דערקענט האָט,
האַט דערקענט אי-אַ-גו'ס שרייען,
און פאַרגעסענדיג די וואַרונג,

האַט זיין האַלז צוריקגעכויגען,
און אראַפּגעקוקט אויף אונטען.
תּכּף האַט דער ווּינד פּון הינטען,
אַנגעהאַפּט זיין פּעדער־פּאַכער,
און אראַפּ־צו אין אַ ווירבעל,
האַט געדרייהט זיך פּאַפּאַק־קיוויס.

און אומזיסט, געקעמפּט צו קריגען
ס'גלייכגעוויכט האַט פּאַפּאַק־קיוויס;
פּאַלענדיג און קרייזענדיג זיך,
דאָ געזעהן דאָס דערפּעל האַט ער,
דאָ די מחנה ענטלעך אויבען;
ס'דאַרף געוואַרען איז אַלין נעהנטער,
און די ענטלעך תּמיד ווייטער;
קלאָר געהערט די שטימען האַט ער,
די געשרייען און געלעכטער;
דאָן די ענטלעך ניט געזעהן מעהר,
בלויז געזעהן די ערד פּון אונטען.
טויט איז דאָן פּון פּוסטען הימעל,
צווישען פּאַלק אראַפּגעפּאַלען,
מיט אַדומפּען קלאָפּ, די ענטעל,
איהרע פּליגלען דורכגעבראַכען.

דאָך זיין זעעל, זיין גייסט, זיין שאַמען,

האַט געלעבט אלס פּאַפּאַק־קיוויס,
האַט צוריק פיגור און אויסדרוק,
פון דעם שענעם לץ געקריגען,
און אווענגעשמורעמט ווידער,
נאכגעיאגט האַט הייאוואַטהאַ
שרייענדיג: „מעג גרויס די וועלט זיין,
„ס'וועט מיין צאַרען דיך דערגרייכען,
„ס'וועט מיין ראַכע דיך דערוואַגען.“

אזוי נאָהנט געווען שוין איז ער,
אַז ער האַט די רעכטע האַנד שוין,
אויסגעשמרעקט איהם אַנצוזאַפען,
דאָך דער חיטרער פּאַפּאַק־קיוויס,
אין אַ צירקעל האַט געדרייהט זיך,
מאַכענדיג אין לופט אַ וויכער,
דרעהענדיג דעם שטויב און בלעטער,
ביז זיך ווירבלענדיג, פארשוואונדען
איז ער אין אַ פּוסטען דעמכ־בוים,
דאָן אלס שלאַנג אַרויסגענגב'ט
האַט ער זיך, דורך קויט און וואַרצלען.

מעכטיג מיט זיין האַנד געשלאַגען
האַט דעם דעמכ־בוים, הייאוואַטהאַ,
איהם צושפּאַלמען און צושפּלימערט,
און געלאָזט אין שטיקער ליגען.

דאך אומזיסט : דען פאָפּאַק־קיוויס,
ווידער אין געשמאַלט פון מענשען,
איז פאר ד'אויגען איהם אנמלאַפּען,
האַט געיאָגט אין ווינד און ווירבעל,
אויף דעם ברעג פון גיטשיגיומי,
מעריב־צו, ביים טייך דעם גרויסען,
ביז דערגרייכט האָט ער דאס פעלול־לאַנד,
די קאַלירטע זאמדשטיין־פעלזען,
וואָס אויף וואַלד און וועללען בליקען.

און דער גרייז פון די געבירגע,
ער, דער גייסט פון די געבירגע —
האַט זיין פעלזטהיר ברייט געעפענט,
ברייט זיין טיפען תהום געעפענט,
האַט פאַרבאַרגען פאָפּאַק־קיוויס,
אין די שוואַרצע הייהלען זיינע,
האַט איהם פריינדליך אויפגענומען,
אין זיין דונקלער זאמדשטיין־וואַהנונג.

פאר די צוגעמאַכטע טהירען,
איז געשמאַנען הייאַוואַטהאַ,
האַט געהאַקט מיט זיינע הענדשקעס,
גרויסע הייהלען אין דעם זאמדשטיין,

האַט מיט דונער־שטים געשריען :
„עפען, איך בין הייאַוואַטהאַ!“
דאָך דער זקן פון די בערג האָט
ניט געעפּענט, ניט געענטפּערט,
פון די שטומע זאמדשטיין־פעלזען,
פון די שוואַרצע שטיינער־שפּאלטען.
הויבענדיג די הענד צום הימעל,
האַט ער צו דעם ווינד גערופּען,
צו דעם בליץ דעם ווייוואַסימאַ,
צו דעם דונער עננעמיקי.
פון די דונער־בערג די ווייטע,
זיינען זיי מיט נאַכט און חשך,
איבער'ן גרויסען טייך געקומען ;
ציטטערנדיג האָט פּאַפּאַקקוויס,
צוגעהערט דעם דונער'ס פּוס־טריט ;
האַט געזעהן די רויטע אויגען
פון דעם בליץ, און זיך געטרייסעלט.

דאן דער בליץ דער ווייוואַסימאַ,
איינגעשלאָגען האָט די הייהל־טהיר,
זי צובראַכען מיט זיין קריג־שמאַק,
און צוקלאַפּט די זאמד־שטיין פעלזען ;
און דער דונער עננעמיקי,
האַט אין הייהל אראָפּגעטומעלט :

„וואו געפינט זיך פאָפּאַק־קיוויס?“
און צושמעטערט האָט די פעלזען.
טויט געליבען אין די חורבות
איז דער חיטרער פאָפּאַק־קיוויס,
איז דער שענער יענעדיזוי,
אין זיין מענש־געשמאַלט דערהרג'ט.

און א סוף גענומען האָבען,
זיינע שמד־שטיק און תּעהועים,
זיין פּאַרשפּיצמקייט און זיין חיטראַסמ,
אלע בייזע שטוקעס זיינע
און זיין טאַנצען און זיין שפּיעלען,
און זיין שדכ'ען־זיך ציי מיידלעך.

דאָן גענומען הייאַוואַטהאַ,
האַט זיין זעל, זיין גייסט, זיין שאַטען,
און געזאָגט: „אַ, פּאַפּאַק־קיוויס
מעהר אין מענשליכע געשמאַלט ניט,
וועסטו זוכען נייע שמד־שטיק,
מעהר ניט, לאַכענדיג, אין וויכער
מאַכען שטויב און בלעטער טאַנצען,
דאָך אין הימעל אויבען זאָלסטו,
שוועבען, שיפען זיך אין קרייזען;
כ'וועל פון דיר אן אדלער מאַכען

א קיניו א קריגעס-אדלער,
קיניג איבער אלע עופות,
איבער הייאואאטהא'ס היהנער.

און דער נאָמען פאַפּאַקקיוויס,
לעבט נאָך צווישען פּאַלק ביז עתה,
לעבט נאָך צווישען אלע זינגערס,
און דערצייהלערס פון געשיכטעס.
און אין ווינטער ווען דער שניי, זיך
ווירבעלט ווילד ארום די וויגוואמס,
ווען דער שטורעם-זוינד מיט טומעל,
פייפט און סוויסשעט דורכ'ן קיימען —
זינגט מען: „דאָ קומט פאַפּאַקקיוויס,
„דורכ'ן דאַרף טאַנצט ער ארום איצט,
„קומט זיין שניט אריינצוואמלען.“

XVIII.

קוואסינד'ס מויט.

ווייט און ברייט ביי אלע פעלקער,
האָט געש'מ'ט דער נאַמען קוואסינד'ס ;
קיינער ניט געקענט האָט ראנגלען
אַדער מעסטען זיך מיט קוואסינד.
די פאַקוואַדזשים נאר די שלעכטע,
זיי, די קארליקעס, פאַרבונדען
האַבען זיך אַקעגען קוואסינד.

זיי געזאָגט האַבען : „אויב קוואסינד,
„דער פאַרהאַסטער ריעז דער פּרעכער,
„זאַל אזוי זיך ווייטער פיהרען,
„רייסען אלץ צו וואָס ער ריהרט זיך,
„ברעכען יעדע זאַך אין שטיקער,
„און די וועלט מיט וואונדער פיללען —
„וואָס וועט זיין פון די פאַקוואַדזשים ?
„ווער וועט דאַרפען די פאַקוואַדזשים ?

„ער וועט אונז ווי שוועמליך טרעטען,
„וועט פארטרייבען אונז אין וואסער,
„און מיט אונז'רע לייבער שפייזען
„וועט די בייזע נייבער-אבייגס,
„וועט די גייסער פונ'ם וואסער.“

און דאס קליינע צארניג פאלק'על,
זיך פארשווארען קעגען גבר האט,
זיך פארשווארען טיימען קוואסינד,
פריימאכען די וועלט פון קוואסינד,
פון דעם דרייסטען, פרעכען, שטאלצען,
שעדליכען און שלעכטען קוואסינד.

קוואסינד'ס גאנצע וואונדער-גבורה,
אין שפיץ קאפ איז בלויז געלעגען,
דארט אויך איז ער שוואך געוועזען,
דארט געקענט פארוואונדעט ווערען ;
אנדערסוואו האט קיין שום וואפען,
ניט געקענט זיין קערפער שאדען.

און דער איינציגער כלי-זיין,
וואס געקענט איהם האט פארוואונדען
און איהם צוהרג'ן, געוועזען
זיינען שישקעס פון די סאסנעס.

בלויע שישקעס פון די טעננען ;
דאָס איז קוואַסינד'ס סוד געוועזען,
וואָס קיין מוטער־מענש געוואוסט האָט.
בלויז די חסרע קליינע מענשלעך,
פלעגען וויסען דאָס געהיימנים,
וויסען ווי מע קען איהם טיימען.
און זיי האָבען אנגעקליבען,
שישקעס פון די סאַסנער־בוימען,
בלויע שישקעס פון די טעננען,
אין דעם וואַלד ביי טעקוועמינאַ,
דאן ביים טייך צונויפגעשלעפט זיי,
זיי צונויפגעשלעפט אין הויפענס,
דאָרט וואו פון די ברעגעס היינגען,
רויטע פעלזען איבער'ן וואַסער,
און געלויערט דאָרט אויף קוואסינד,
האָט דאָס קליינע ביוזע פאַלק'על.

ס'איז געווען נאכמיטאג זומער ;
העלל און היים די לופט געווען איז,
גלאט געפלאסען איז דאס וואסער.
דרעמלענדיג די שאטענס האָבען
ניט געריהרט זיך, און אין זונן־ליכט
האָבען פליגעלעך געשימערט,
האָבען אויפ'ן טייך געגליצט זיך,

און דערשפירט האָט אויף זיין שמערען,
קלעפ פון לופטיג-קליינע קריג-העק,
פון דעם שלומער-גייסט ניפאָווינ'ס
דרעמעלדיגע באטאליאָנען,
ווי אויף איהם וואָלט איינער הויכען.

ביי דעם ערשטען קלאפ געפאלען,
איז א שלעפריגקייט אויף קוואסינד,
ביי דעם צווייטען אָפגעשטעלט זיך,
האָט זיין רודער, אָהן באוועגונג,
ביי דעם דריטען איז די לאנדשאפט,
טאנצענדיג, געוואָרען דונקעל;
פעסט געשלאָפען דאן האָט קוואסינד.

זיצענדיג, גלייך ווי א בלינדער,
אראַפ טייך געשוואומען איז ער,
אויף דעם שטראָם פון טעקוועמינאַ,
אונטער טרייסלענדיגע בוימען,
אונטער וואלד-באדעקטע פעלזען,
אונטער דעם מלחמה-לאַנגער,
פון די קארליקעס, פאָקוואָדזשיס.

דאָרט באוואפענטע געשטאנען
זיינען זיי און אָפגעווארט איהם,

איהם געוואָרפֿען מיט די שישקעס,
טרעפענדיג די ש ט א ר ק ע פלייצעס,
טרעפענדיג דעם קאַפּ דעם ש ו א צ כ ע ן.
„הרנ'ט קוואַסינד!“ איז דער שלאַכט־רוף,
פון די קארליקלעך געוועזען.

אויף א זייט געוויגט זיך האָט ער,
אויף א זייט אין טייך געפאלען,
מיט'ן קאַפּ אראָפּגעטונקט זיך,
אין דאַס וואַסער ווי א'ן אַטמער.
לעער, פארלאָזען, אראָפּ־וואַסער,
האַט דאָס שיפעל זיך געטראָגען,
מיט'ן דעק ארויף, געשוואומען;
ניט געזעהן מעהר האָט מען קוואַסינד.

דאָך פון גברן דער זכרון,
לאנג נאָך איז אין פאַלק פארבליבען.
ווען די ווינטער־שטורעמס פלעגען,
דורך דעם וואַלד מיט צאַרען ברומען,
און זיך וואַרפענדיג, די צווייגען
פלעגען קרעכצען, פלעגען קנאקען,
פלעגט מען זאָגען דאָן: „ס'איז קוואַסינד,
„קוואַסינד וואָס אין וואַלד קלייבט שפענער.“

XIX.

די רוחות.

ווי נאָר אויף זיין רויב אין מדבר,
אויף אַ בופעל־אַקס אַ קראַנקען,
פליהט איין רויב־פויגעל אַרונטער —
באַלד שוין איהם באַמערקט אַ צווייטער,
פון זיין לזיער־פלאַטין אין אור,
און קומט תכף נאכגעפלויען;
נאכ'ן צווייטען קומט אַ דריטער,
פון דעם אונזיכטבאַרען לופט־רוים,
ערשט אַ פלעק נאָר, דאן אַ פויגעל —
ביז די לופט איז שוואַרץ מיט פליגעלען.

ס'קומט דאס אומגליק אויך אליין ניט;
גלייך ווי איטליכס אַפגעוואַרט וואַלט,
די באוועגונג פון דעם צווייטען,
ווען דאָס ערשטע קומט, באַלד קומען
אַנדערע נאָך איהם אין מחנות,

אויף דעם קראנקפארוואונדטען קרבן,
ערשט א שאטען דאן א קומער,
ביז די לופט איז שווארץ פון וועהמאג.

דורך דעם וויסמען צפון־לאַנד שוין,
האַט דער פיבאַען, דער ווינסער,
הויכענדיג אויף אלע טייכען,
זייער פלום אין שטיין פארוואַנדעלט.
האַט דעם שניי אראַפגעטרייסעלט
פון די האַאַר, ביז ס'לאַנד געלעגען
איז איין גלאַטע ווייסע שטרעקע,
ווי זיך בויגענדיג דער בורא,
וואַלט מיט זיינע הענד פארגלעט עס.

דורך דעם וואַלד דעם וואיעדיגען,
אומגעטריבען זיך אויף שניי־שיך
האַט דער יעגער, און אין דערפעל
האַט די פרוי פארריכט איהר ארבייט,
האַט געשטויסען קוקרוזע,
האַט גענארבט די הירשען־פעלכלעך ;
אויפ'ן אייז די יונגע מענער
האַבען באַלל געשפיעלט מיט ליאַרעם,
אויפ'ן פעלד — געטאַנצט אין שניי־שיך.

איין מאל אין א דונקלען אבענד,
ווען די זונן פארגאנגען איז שוין,
אין איהר וויגוואם, לאכיג-וואסער
איז געזעסען מיט נאָקאָמיס,
וואַרטענדיג אויף הייזוואַטהאַץ,
וואָס פון יאגד געזאַלט האָט קומען.

ס'ליכט פון פייער, זייער פנים
האָט געפאַרבט מיט רויטע שטרייפען,
אין דער אלטע'ס אויג געגלימצערט,
ווי דער לבנה'ס פייכטער שיממער,
אין די אויגען לאַכיג-וואַסער'ס —
ווי די זונן וואָס שטראַהלט אין וואַסער.
הינטען אין די וויגוואם-זוינקלען,
זיך פאַררוקט האָט זייער שאַטען,
איבער זיי דער רויך אין קרייזען,
האָט געקלעטערט דורכ'ן קוימען.

פלוצלינג האָט פון טהיר דער פאַרהאַנג,
אויפגעהויבען זיך פון דרויסען,
אויפגעפלאַקערט האָט דאָס פייער,
און דער רויך-קרייז האָט צוואויעגט זיך:
שטיל אריין צוויי פרויען זיינען,
אונגעבעטען, דורכ'ן איינגאַנג.

אָהן א וואָרט פון א באַגריסונג,
אָהן א סמן פון ערקענונג,
און געזעצט זיך אין א ווינקעל,
איינגעהויקערט אין די שאַטענס.

לויט דעם אויסזעהן און די קליידער,
קענטיג, פרעמד אין דאָרף געוועזען.
בלאָס און מאַגער, שטום און טרויריג,
טרייסלענדיג זיך, אין די שאַטענס
זיינען זיי פאַררוקט געזעסען.

האַט דער ווינד אראַפּגעמורמעלט,
דורכ'ן קוימען אין דעם וויגוואס? —
האַט דער נאַכט־עוף, קאַקאָ־קאַהאַ,
פון דעם וויסמען וואַלד געשריען?
דורך דער שטילקייט האַט געהערט זיך:
„מתים זיינען דאָס אין קליידער,
„גייסטער וועלכע קומען שפּוקען,
„פון דעם קיניגרייך פאַנימען,
„פון דעם לאַנד פון „נאַכ'ן קבר.“

פון געיעג אין וואַלד, אהיים איז
דאָן געקומען הייאַוואַטהאַ,
זיינע האַר מיט שניי־באַשפּרינקעלט,

און אַ הירש אויף זיינע פלייצעס.
„לאַכיג־וואַסער“ צו די פיס האָט
ער זיין טויטע לאַסט געוואַרפֿען ;
שענער אויסגעזעהן איהר האָט ער,
ווי אין חתן־צייט ווען ער האָט
צו די פיס געלעגט דעם הירש איהר,
אלס אַ צייכען פֿון זיין ביטע,
אלס אַ צוזאָג פֿאַר דער צוקונפֿט.

דאָן דערזעהן האָט ער די פרעמדע
איינגעהויקערט אין די שאַמענס,
און געטראַכט : „ווער זיינען יענע ?
„וועלכע געסט האָט מיגניהאהא ?“
דאָך קיין וואַרט געפרעגט זי האָט ער,
גריסענדיג בלויז איינגעלאַדען,
צו זיין צעלט, זיין שפייז, און פייער.

ווען געווען איז ס'עסען פֿאַרטיג,
און דער הירש געווען צוטֿהיילט איז,
פֿון די שאַמענס צוגעשפֿרונגען,
זיינען ביידע געסט די בלייכע,
צוגעהאַפֿט די בעסטע טהיילען,
צוגעהאַפֿט דאָס ווייסע הירש־פֿעטס,
וואָס געלאָזט האָט הייאַוואַטהאַ.

פאר זיין ווייב, פאר לאכיג-וואַסער ;
ניט געפרעגט און ניט באדאנקט זיך,
הונגעריג פארצעהרט די שטיקער,
דאן צוריק אוועג אין שאַמען,
אין דעם ווינקעל פון דעם וויגוואַם.

ניט גערעדט האָט הייאוואַטהאַ,
ניט באוועגט זיך האָט נאַקאַמיס,
ניט געריהרט זיך מינניהאהא,
ניט געבימען די געזיכטער ;
בלויז געזאָגט האָט מינניהאהא
שטיל : „זיי זיינען אויסגעהונגערט,
„לאָז זיי טהאַן ווי עס געפעלט זיי,
„לאָז זיי עסען, די פארשמאַכטע.“

פיעל מאָל האָט געטאַגט, געטונקעלט,
פיעל מאָל שוין פון זיך די נאַכט האָט,
ס'ליכט פון טאַג אַראָפגעטרייסעלט,
ווי דעם שניי די סאַסנעס טרייסלען,
פון די נאַכטיג-שוואַרצע צווייגען ;
טאַג פאר טאַג די געכט אין וויגוואַם,
זיינען שטיל און שטום געזעסען ;
נאַכט-צייט, שטורעם אדער שמערען,
פלעגען זיי אין וואַלד אווענגעהן.

ברינגען ברענהאלץ אין דעם וויגוואם,
ברינגען שישקעס אויף צו הייצען.

ווען געקומען הייאוואטהא
איז פון יאגד, צי פון א פישפאנג,
ווען געווען איז ס'עסען פארטיג,
און די שפיז געווען צוטהיילט שוין,
פלעגען פון די דונקלע ווינקלען,
צוקומען די בלאסע פרעמדע,
אויסחאפען די בעסמע טהיילען,
אפגעלעגט פאר מינניהאהאן ;
דאן אוועג צוריק אין שאמען,
און א פראגע, און א פארוואורף.

קיין מאל ניט האט הייאוואטהא,
זיי מיט ווארט צי בליק באלידיגט,
קיין מאל ניט אויף זיי נאקאמיס,
האט געמאכט א בייזע מינע,
קיין מאל ניט אויף זייער חוצפה,
מינניהאהא כעס געוויזען ;
אלע האבען שמיל געליטען,
אום דאס הייליג רעכט פון פרעמדע,
און די גוטע טהאט פון געבען.

ניט פארמינדערען א בליק זאל,
ניט א'ן איינציג וואָרט פארשוועקען.

איין מאָל נאַכט-צייט, הייאַוואַטהאַ,
תמיד וואַכענדיג, דערהערט האָט
אין דעם וויגוואַס, האַלב-באַלזוכטען,
מיט די לעצטע האַלאַוועשקעס
פון דעם צאַנקענדיגען פייערל —
ווי אַ ווידערהאַלטעס זיפּען,
ווי אַ טרויעריגעס חליפּען.

אויפגעשטאַנען, הייאַוואַטהאַ
איז פון בעט, אַראַפּגעוואַרפּען
האַט דאָס האַאָריג פעל פון בופּעל,
אויפגעמאַכט דעם הירשפעל-פאַרהאַנג,
און דערזעהן די בלייכע שאַטענס,
זיצענדיג אויף זיי'רע בעטען,
וויינענדיג אין שטילען נאַכט-רוים.

און געפרעגט זיי האָט ער: „פרעמדע,
„וואָס באַטריבט די הערצער איי'רע,
„אז אין מיטען נאַכט איהר חליפּעט?
„האַט חלילה אייך נאַקאַמיס,
„האַט מיין ווייב, מיין מינניהאהאַ,

„איך געקרענקט, איך שלעכט באהאנדעלט,
„ניט ערפילט צום גאסט די פליכטען?“

אויפגעהערט די גייסטער האַבען,
זייער קלאַגען, זייער חליפען,
און געזאָגט מיט ווייכע שטימען:
„מתים־גייסטער זיינען מיר בלויז,
„און פון איי'רע פריינד די זעעלען,
„מיר פון לאַנד פון קיביאַבאָם,
„זיינען איך געקומען פּרופּען,
„איך געקומען זיינען וואַרנען.

„אויף דעם אינזעל פון די ג'בענשטע,
„אַפּט אונז גרייכען וועהגעשרייען,
„קלאַגען פון די לעבעדיגע,
„וועלכע פריינד געשטארב'נע רופּען,
„און באַטריבען בלויז אומזיסט אונז.
„ד'ריבער האַבען מיר פּרוּכירט איך;
„קיינער זעהט און קען אונז מעהר ניט,
„און מיר פאלען איך צו לאַסט נאָר;
„צווישען לעבעדיגע מענשען,
„איז קיין פּלאַטץ ניטאָ פאר מתים.

„האַלט אין זין דאָס, הייאַוואַטהאַ,

„און דערצייהל דעם גאנצען שבט,
„אז פון היינטמאל אן מיט קלאגען,
„זאלען זיי ניט מעהר באטריבען,
„די נשמות פון די טויטע,
„אויף דעם אינוועל פון די ג'בענשטע.

„פילט ניט אן מיט לאסט די קברים
„פון די פריינד וואס איהר בעערדיגט,
„מיט דער לאסט פון פעלץ און וואמפאס,
„מיט דער לאסט פון טעפ און קעסלען;
„זיי פארשלאפען בלויז די מתים.
„גיט זיי נאהרונג מיטצונעהמען,
„גיט זיי פייער זיי צו לייכטען.

„פ י ע ר מעת לעת דעם מת נעהמט קומען,
„אין דאס שאטענלאנד, פ י ע ר זיינען
„זיינע וויסטע נאכט-סטאציאנען,
„פיער מאל מוז ער פייער האבען.
„און ווען איהר באגראבט א טויטען —
„פיער מאל, ווען עס קומט די נאכט אן,
„מאכט א פייער אויף זיין קבר,
„אום ניט זיין זאל זיין נשמה
„אָהן דעם מונט'רען ליכט פון פייער,
„זאל ניט אין דער פינסטער טאפען.

„זיי געזונד, א, הייאַוואַטשאַ!
„דיך געשמעלט אין א נסיון,
„דיין געדולד פֿרוכירט, מיר האָבען —
„מיט'ן עזות'דיגען זיין דאָ,
„מיט'ן חוצפה'דיגען אויפֿפיהר,
„און דיך גרויס און גוט געפונען.“

שמיל געוואָרען זיינען זיי דאָן,
און א השכ'נים האָט פֿלוצלינג
אַנגעפילט דעם שמילען וויגוואַם,
הייאָוואַטשאַ בלויז געהערט האָט,
פֿאַרביי איהם ווי קליידער שאַרכען,
און דעם טהיר־פֿאַרהאַנג זיך עפֿנען,
פֿון א האַנד א'ן אונזיכטבאַרע;
האַט דערשפּירט די קאַלמע נאַכט־לופֿט,
האַט דערזעהן א ווילע שמערען;
דאָך ניט מעהר געזעהן די שאַטענס,
ניט געזעהן די וואַנדער־גייסטער,
פֿון דעם קיניגרייך פֿאַנימעה,
פֿון דעם לאַנד פֿון „נאַכ'ן קבר.“

XX.

דער הונגער.

א, דער לאנגער וויסטער ווינטער!
א, דער גרויזאם קאלטער ווינטער!
דיקער, דיקער איינגעפרארען,
איז דאס אייז אויף אלע טייכען,
טיעפער, טיעפער אויף די לאנדשאפט,
איז דער שניי אראפגעפאלען,
דיכט געפאלען, און געיאגט זיך
אין די וועלדער ארום דערפעל.

קוים האָט פון פארשניימען וויגוואם,
זיך א וועג געמאכט דער יעגער;
האָט אין הענדשקעס און אין שניי-שיך,
דורכ'ן וואַלד אומזיסט געוואַנדערט,
חיות זוכענדיג און פויגלען;
ניט א שפור פון הירש און קראַליק,
ניט א סליאַד אין שניי געפונען,
און געפאלען א פארשלאַפטער.

אין דעם סמראשנעם, העלען וואלד־רוים,
שטארבענדיג פון קעלט און הונגער.

א, דער הונגער און דער פיעכער!
א, די אפצעהרונג פון הונגער!
די פארוויסטונג פון דעם פיעכער,
דאס געוויין פון קליינע קינדער,
און דער שמערץ און אַנגסט פון פרויען!

ד'ערד געווען איז קראַנק, פארהונגערט,
הונגעריג די לופט ארום איהר,
הונגעריג דער הימעל אויבען,
און געגליהט די שמערען האַבען
הונגעריג, ווי וועלפ'שע אויגען.

דאן אין הייאַוואַטהאַ'ס וויגוואַם,
זיינען אורחים צוויי געקומען,
שטום און פינסטער ווי די גייסטער,
ניט געוואַרט ער זאל זיי בעמען,
ניט ביים איינגאַנג אנגעפרעגט ערשט,
אַהן א'ן איינלאַד־וואַרט געזעצט זיך,
ביי דעם פלאַטץ פון מינניהאהא,
און מיט וויסטע הונגער־אויגען,
איהר אריינגעקוקט אין פנים.

ס'האָט געזאָגט דער ערשטער: „זעה מיך
„כ'בין דער הונגער, ביוקעדעווין.“
ס'האָט געזאָגט דער צווייטער: „זעה מיך,
„כ'בין דער פיעכער עהקאָסיווין.“

און די שענע מינניהאָהא,
האָט פון זייער בליק געשוידערט,
האָט פון זיר'ע רייד געשוידערט;
שמיל געלעגט זיך אויף איהר בעטעל,
שטום פארדעקט דעם פנים איהרען,
וואַרפענדיג אין היץ און קעלט זיך;
פון דעם קוק דעם וויסמען זייר'ען,
פון די מורא'דיגע ווערטער.

ווי משוגע, הייאַוואַטהאַ
איז אוועק אין פוסמען וואַלד־רוים,
אין זיין ברוסט א ווילדער טויט־שמערין,
און זיין פנים ווי פארשטיינערט;
איינגעפראָרען אויף זיין שמערען,
איז דער אנגסט־שוויים איהם געשמאַנען.

גוט־כאַפעלצט, מיט יאָגד־כלי־זיין,
מיט זיין שמאַרקען עשען־בויגען,
מיט זיין בייטעל פול מיט פּיילען,

מיט די הענדשקעס, מינדזשיקאָהוואָן,
דאָן צוועק אויף שניי־שיך איז ער,
אין דעם גרויסען פּוסטען וואַלד־רוים.

„גיט־מעניטאָ, דו שטארקער —
בליקענדיג צום הימעל האָט ער,
אויסגעשריען אין פּאַרצוויי־פּלונג —
„גיב די קינדער דינע נאַהרונג,
„גיב אונז שפּייז און לאָז ניט אויסגעהן,
„גיב מיר שפּייז פאַר מינניהאָהא,
„לאַכיג־וואַסער, וועלכע גוסס'ט.“

ווייט האָט אָפּגעהילכט אין וואַלד־רוים,
אין דעם פּוסטען וויסמען וואַלד־רוים,
זיין געשריי פון שמערץ און וועהטאָג;
דאָך קיין ענטפּער איז געקומען,
אויסער פון זיין קול דער עכאָ,
אויסער פון דעם וואַלד דער עכאָ,
„מינניהאָהא! מינניהאָהא!“

אַט אזוי אַ גאַנצען טאָג האָט
ער אין וויסמען וואַלד געוואַנדערט,
דאַרטען וואו דורך בוימער־שאַטענס,
אין די שענע טעג פון זומער,

פון דעם לאנגדערמאנהמען זומער,
ער זיין יונגע ווייב געבראכט האט,
פונ'ם לאנד פון די דעקאמאס.
פויגלען האבען דאן געזונגען,
טייכלעך לאכענדיג געשימערט,
און די לופט געווען איז דופטיג,
און די שענע לאכיג-וואסער,
האט געזאגט מיט פעסטער שטימע:
„וואו דו פיהרסט מיין מאן, דארט געה איך.“

אין דעם וויגוואס מיט נאקאמיס,
מיט די שווארצע געסט אלס שומרים,
מיט דעם הונגער און דעם פיעכער,
איז געלעגען זיין געליבטע,
האט געגוסס'ט מינניהאהא.

„הארך“ — געזאגט האט זי — „כ'הער רוישען,
כ'הער א טומעל און א רוישען,
כ'הער דעם שטראם פון מינניהאהא,
ווי ער רופט מיך פון דער וויימען.“
„ניין, קינד“ — האט געזאגט נאקאמיס —
„ס'איז דער נאכטווינד און די סאנסעס.“
„זעה“ — געזאגט האט זי — „מיין פאטער,
כיי דער טהיר דארט שמעהט ער איינזאם,

„און ער רופט מיך פון זיין וויגוואס,
„אין דאס לאנד פון די דעקאמטאס.“
„גיין קינד“ — האט געזאגט נאקאמס —
„ס'איז דער רויך, וואס ווינקט און וויגט זיך.“

דאן געזאגט האט זי: „מיך גלאצען,
„פאגאק'ס אויגען אין דער פינסטער,
„זיינע אייזפינגער, שוין פיהל איך,
„האלטען מיינע אין דער פינסטער,
„הייאוואטהא! היאוואטהא!“

ווייט אוועג אין וואלד אין טיעפען,
אין די בערג אוועג פאר מיילען,
הייאוואטהא מיט פארצווייפלונג,
האט דעם שמערץ-געשריי פארנומען,
האט געהערט ווי פון דער פינסטער,
מינניהאהא'ס שטימע רופט איהם:
„הייאוואטהא! היאוואטהא.“

דורך דעם שניי-מדבר דעם וויסטען,
אונטער שניי-כאדעקטע צווייגען,
שנעל איז ער אהיים געלאפען,
ס'הערץ איהם שווער, די הענד איהם ליידג,
און געהערט נאקאמס קלאגען:

„וועהאנאוויין! וועהאנאוויין!
„חאי וואַלט איך שמאַט דיך געשמאַרבען,
„חאי וואַלט איך ווי דו איצט טויט זיין,
„וועהאנאוויין! וועהאנאוויין!“

שנעל אריין אין וויגוואַס איז ער,
האַט געזעהן נאַקאַמס ד'אלמע,
לאַנגזאַם וויגען זיך און קלאַגען;
טויט און קאַלט פאַר איהם געלעגען,
איז די שענע מינניהאהא.
ס'הערץ זיינס שיער צופלאַצט פון וועהמאַג,
אזא שמערץ-געשריי דערלאַנגט האַט,
אז דער וואַלד האַט אזש געשוידערט,
אז די שמערען אויפ'ן הימעל,
האַבען אזש פון פיין געצימערט.

שמיל און שטום געזעצט זיך האַט ער,
אויף דעם בעט פון מינניהאהא,
ביי די פיס פון לאַכיג-וואַסער,
ביי די פיס וואַס וועלען מעהר ניט,
פלינק ארויסגעהן איהם אנטקעגען,
פלינק די פיס-טריט זיינע נאַכגעהן.
אין די הענד ס'געזיכט פאַרגראַבען,

זיבען מעג און נעכט דאָרט איז ער,
ווי אין היהנער־פלעט געזעסען,
אָהן באוועגונג און אָהן לשון,
ניט געוואוסט ווען מאַג, ווען נאַכט איז.

דאָן זי האַבען זיי באַגראַבען,
איהר געמאַכט אין שניי אַ קבר,
אין דעם דונקלען וואַלד דעם טיעפען,
אונטער זיפצענדיגע בוימלעך,
זי געקליידט אין רייכע קלוידער,
און אין ווייסע פוטער־מאַנטלען;
צוגעדעקט מיט ווייסען שניי זי,
ווי מיט ווייסע פוטער־מאַנטלען —
אַט אזוי באַגראַבען האָט מען,
מינניהאהאָן, לאַכיג־וואַסער.

פ י ע ר מאַל אויף איהר קבר האָט מען
ביי דער נאַכט געמאַכט אַ פייער,
דער נשמה אויף איהר ריזע,
צו דעם לאַנד פון די געבענשמע;
פון זיין טהיר האָט הייאַוואַטהאַ,
אין דעם וואַלד געזעהן דאָס פייער,
זוי ס'באלייכט די שוואַרצע בוימלעך.
שלאַפלאָז, פון געלעגער זיינעם,

פון געלעגער מינניהאהא'ם
פלעגט ער אויפשטעהן און פלעגט קוקען
פון זיין וויגוואס-טהיר, און הימען,
ס'זאל ניט אויסגעהן דארט דאס פייער,
זי ניט לאזען אין דער פינסטער.

„געה לשלום“ — האט געזאגט ער —
„געה לשלום, לאכיג וואסער!
„ס'הערץ מיינ'ס איז מיט דיר באגראבען,
„מיין געדאנקען איז וואו דו ביסט,
„קום ניט מעהר צוריק זיך פלאגען,
„קום ניט מעהר צוריק דא ליידען,
„וואו דער הונגער, וואו דער פיעבער,
„נאגט דאס הערץ און צעהרט דעם קערפער.
„באלד מיין ארכייט אויך זיך ענדיגט,
„באלד אין דיינע פיס-טריט געה איך,
„צו די אינזלען פון די ג'בענשמע,
„צו דעם קיניגרייך פאנימעה,
„צו דעם לאנד פון „נאכ'ן-קבר.“

XXI.

דעם ווייסען מענשענ'ס פוס.

טרויריג, איינזאם אין זיין ביידעל,
נאהנט ביי'ן טיך, ביי'ן אייז-באדעקטען,
איז א'ן אלטער מאן געזעסען.
ווייס ווי שניי זיין קאפ געווען איז;
דונקעל האט געצאנקט דאס פייער,
און דער גרייז זיך האט געטרייסעלט,
אין זיין ווייסען וואכיוויאן,
אין זיין קאדערדיגען פעלץ-קלייד,
צוגעהערט זיך בלויז צום שטורעם,
וואס געברילט האט דורך די וועלדער,
צוגעקוקט זיך בלויז צום שניי-ווינד,
וואס געדריהט האט און געסוויסטשעט.

ס'פייער לאנגזאם האט גענוסט'ט,
ד'אש האט ווייס פארדעקט די קוילען —
ווען א יונגער מאן מיט פלינקקייט,

איז אריין אין אפ'נעם איינגאנג ;
 זיינע באקען רויט געוועזען,
 זיינען מיט דעם בלוט פון יוגענד,
 ד'אויגען מילד ווי פריהלינג־שמערען,
 און באקראנצט זיין שמערען האַבען,
 דופטיג־שמעקענדיגע גראַזען.
 פון זיין מויל אַ שענער שמייכעל,
 האָט פארשמראַהלט דאָס גאנצע ביידעל,
 אין זיין האַנד אַ בינטעל בליטהען,
 זיס פאַרבשמייס'ט האָט דאָס ביידעל.

„זוהן מיינער“ — געזאגט דער גרייז האָט —
 „גליקליך איז מיין אויג צו זעהן דיר,
 „זעץ מיט מיר זיך אויף דער ראַגזשע,
 „ביי די אויסגעגליהטע קוילען,
 „און פארבריינג מיט מיר די נאַכט דאָ.
 „דו דערצעהל, פון ווילדע מעשות
 „וועלכע דיר באגעגענט האַבען,
 „פון די לענדער די בארייזטע ;
 „איך דערצייהל דיר מיינע גבורות,
 „מיינע פיעלע וואונדער־טהאַטען.“

פון זיין מאַש גענומען האָט ער
 דאָן א'ן אַלטע שלום־ליוולקע.

רויטער שטיין געווען דער קאפ איז,
און פון וואסער-ראהר דער מונד-שטיק,
אנגעשמעקט ארום מיט פעדערן.
דאן געפילט די ליולקע האט ער,
מיט די שאלאכצען פון ווערבעס,
צוגעלעגט א קויהל א הייסע,
און דערלאנגט דעם גאסט, דעם פרעמדען,
און אזוי גענומען ריידען:

„ווען איך אטהעם נאָר ארום מיר,
„ווען איך אטהעם אויף די לאַנדשאַפּט,
„בלייבען טייכען שמעהן פארגליווערט,
„ווערט דאס וואסער הארט פארשטיינערט.“

שמייכלענדיג געזאגט דער גאסט האט:
„ווען איך אטהעם נאָר ארום מיר,
„ווען איך אטהעם אויף די לאַנדשאַפּט,
„שפראַצען בלומען אויף דער לאַנקע,
„זינגענדיג די טייכען פליסען.“

„ווען די גראַע האַר איך טרייסעל —
האַט דער גרייז געזאגט פּערהמאַרעט —
„דעקט אין שניי זיך איין די געגענד,
„אלע בלעטער פון די צווייגען,
„פאלען, וועלקען, שטארבען, וויאַנען ;

„כ'גיב א הויך און זיי פארגעהען.
 „פון די וואסערען און זומפען.
 „האפען אויף די ווילדע גענו זיך,
 „און אין ווייטע לענדער פליהען;
 „כ'רייד א וואָרט און זיי פארשווינדען.
 „און א וואו מיין פוס נאָר וואנדערט,
 „זיך פארבאָרגען אין די הייהלען.
 „אלע וואַלד־חיות די ווילדע,
 „און די ערד ווערט הארט ווי שמיינער.“

„מיינע לאַקען ווען איך טרייסעל, —
 — שמייכלענדיג געזאגט דער גאָסט האָט, —
 „פאלט דער ווארעם־ליכער רעגען,
 „פרייהליך הויבט איהר קאָפּ די פלאַנצונג,
 „און צוריק צו טיך און זומפען,
 „קעהרען אום די ווילדע גענו זיך,
 „ווי א פייל די שוואַלב אהיים פליהט,
 „און די פויגלעך זיך צווינגען.
 „און אוואו מיין פוס נאָר וואנדערט,
 „וויגט די לאַנקע זיך מיט בלומען,
 „פילט דער וואַלד זיך מיט געזאַנגען,
 „ווערט דער בוים מיט בלעטער דונקעל.“

רעדענדיג אוועג די נאכט איז ;

פונ'ם ווייטען לאנד פון וואכאן,
פון דעם העלען זילבער-וויגוואס,
ווי א קריגסמאן אנגעקליידעט
און באפארבט, ארויס די זונן איז,
און געזאגט : „קוקט אן מיך איצטער,
„מיך, די זונן די שטארקע, גיזים.“

דאן דעם זקן'ס צונג פארשטומט האט,
ווארעם איז די לופט געווארען,
רויט-העלזלעך און בלאע-פויגלעך,
זיס געטרעלט פון צעלט-דאך האבען,
ס'טייכעל האט גענומען מורמלען,
און דער דופט פון פרישע גראזען,
ווייך געווייהט האט דורכ'ן וויגוואס ;
און סיגוואן, דער יונגער אורח
קלערער האט געזעהן אין טאגליכט,
ס'איידגעזיכט פאר זיך : געוועזען
איז דאס, פיבאען, דער ווינטער.

איהם געפלייצט די טהערען האבען,
ווי פון טייך, וואס שמעלצט, די שטראמלעך ;
מעהר די מונט'רע זונן ארויף איז,
מעהר פארקלענערט האט זיין גוף זיך,
ביז ער איז אין לופט פארשוואונדען,

ביז ער איז אין דר'ערד פארגאנגען.
אויף דעם איווען-שטיין, וואו פריהער,
זיך גערייכערט האט דאס פייער,
דארט דערזעהן דער יונגער מאן איצט
האט די ערשמע בלום פון פריהלינג,
האט די צירונג פון דעם פריהלינג,
האט די מיסקאדיד אין בליהונג.

אט אזוי איז, אין דעם נאָרד-לאַנד,
נאָך די ניט-געהערמע קעלטען,
נאָך דעם גרויזאם-הארטען ווינטער,
פריהלינג מיט זיין גלאַנץ געקומען,
מיט די פויגלען און די בלומען,
מיט די גראַז און מיט די בלעטער.

נאָרד-צו, זעגלענדיג אין ווינד זיך,
מחנות-ווייז, ווי גרויסע פיילען,
דורכ'ן אויר דורכגעשאַסען,
האַבען שוואַנען, מאַהנאַביזי,
ריידענדיג כמעט ווי מענשען ;
ווייסע גענז, די וואַביוואַ-וואַ,
אין געקרימטע לאַנגע רייהען,
ווי צופלאַצטע בויגען-שטריקליך ;
און באַזונדער און אין פאַרלעך.

מאָהנג, דער עוף מיט קלאַפער-פליגלען;
און דער וואַסער-עוף שושגא,
און די וואַלד-הוהן מאַשקאַדייסע.

ס'בלאַע פויגעלע אַווייסע
האַט געפייפט אין קוסט און לאַנקע,
פון די דעכער האַט געזונגען,
ס'רוימע העלזעלע אַפּיטשי,
אין דעם סאַסנער-בויס געוואַרקעט
האַט דאָס טייבעלע אַמימי.
און דער אכל הייַאוואַטהאַ,
שמוס פון זיינע גרויסע שמערצען,
האַט געהערט ווי זיי איהם רופען,
איז ארויס פון דונקלען וויגוואַם,
האַט געקוקט ארויף צום הימעל,
האַט געקוקט אויף ערד און וואַסער.

פון זיין וואַנדערונג אין מזרח,
פון די ווייסע מאַרגענלענדער,
פון דעם העלען לאַנד פון וואַבאַן,
האַט דער רייזענדער, אי-אַ-גו
דער באַריהמער, אומגעקעהרט זיך,
פול מיט נייע ווילדע מעשות,
פול מיט פלאים פיעל און וואַנדערס.

איינגעהערט פון דארף דאס פאלק האט
די באגעגניסען די ווילדע,
וועלכע ער האט אנדערצייהלט זיי,
און איהם לאכענדיג געענטפערט:
„ס'איז איר-גו מיט די ביינער,
„ווער חוץ איהם אזוינס געזעהן האט?“

ער געזעהן דארט האט א וואסער,
גרעסער ווי דער טייך דער גרויסער,
ברייטער ווי דער גיטשיגיומי,
אבער ביטער, ניט צום טרינקען.
זיך באקוקט די קריגמלייט האַבען,
זיך באקוקט די פרויען האַבען,
שמייכלענדיג געזאָגט: אונמעגליך!
„קאָ“, — געזאָגט, — „עס איז אונמעגליך.“

„אויף דעם וואסער — האט דערצייהלט ער —
„אנגעקומען א קאנו איז,
„גרויס משונה, און מיט פליגלען,
„גרעסער ווי א וואלד פון סאַסנעס,
„העכער ווי די העכסטע בוימען.“
און די אלטע לייט און ווייבער,
האַבען ווינקענדיג געכיכעט,
„קאָ“, — געזאָגט, — „מיר גלויבען עס ניט.“

„פונ'ם מויל“ — דערצייהלם זיי האָט ער —
„מיך געקומען צו באַגריסען,
איז דער בליץ דער ווייוואַסימאָ,
און דער דונער עננעמיקי,
און די קריגסלייט און די ווייבער,
האַבען אויסגעלאַכט אי-אַ-גו'ן,
„קאָ“, — געזאָגט, — „וואָס פאַר'ע שקרים!“

„אין קאַנו מיט גרויסע פליגלען,
„אנגעקומען“ — האָט דערצייהלם ער —
„איז א פאַלק פון הונדערט קריגס-לייט.
„ווייס באַפאַרבט איז זיי דער פנים,
„און מיט האַאַר באַדעקט די מאַרדע.“
און די קריגסלייט און די ווייבער,
האַבען קייכענדיג געחוזק'ט,
ווי פון בוימשפיצען די ראַבען,
ווי די קראַהען פון די קוסטעס,
„קאָ“, — געזאָגט — „וואָס פאַר'ע שקרים!
„מיין ניט אז מיר גלויבען טאַק!“

ניט געלאַכט האָט הייאַוואַסמאַ,
ערנסט האָט ער אַפגעענטפערט,
אויף דעם שפאַט און אויף דעם חוזק:
„אַמת איז וואָס ער דערצייהלם אייך.

„כ'האָב עס אויך געזעהן אין חלום,
„דעם קאַנו מיט גרויסע פליגלען,
„און דאָס פּאַלק פון ווייס־געזיכטער;
„האָב געזעהן דאָס באַרד־באדעקטע
„פּאַלק פון האַלץ־קאַנו, דאָ קומען,
„פון די ווייסע מאַרגען־לענדער,
„פון דעם העלען לאַנד פון וואַכאַן.“

„גיט־שי־מענימא, דער שטארקער,
„ער דער גרויסער גייסט, דער בורא,
„שיקט אהער זיי אין שליחות,
„שיקט צו אונז זיי מיט א בשורה.
„זיי פאראויס, אוואו זיי קומען,
„פליהט די שטעכ'גע פליעג, די עהמאַ,
„פליהען ביהנען, האַניג־זאַמלערס,
„שפּראַצט אַ בלום וואָס מיר ניט קענען,
„שפּראַצט „דער פּוס פון ווייסען מענשען.“

„לאַזען מיר די פרעמדע גריסען,
„זיי ווי פריינד, ווי ברידער גריסען,
„געבען זיי די האַנד פון פריינדשאַפט,
„ווען זיי קומען אונז באזוכען;
„גיט־שי־מענימא דער שטארקער,
„דאָס געזאַגט מיר האָט אין חלום.

„אויך געזעהן האָב איך אין הלום,
 „אלע סודות פון דער צוקונפּט,
 „פון די ווייטע טעג וואָס קומען.
 „האָב געזעהן ווי קעגען מעריב,
 „ציהען אונבאקאנטע פעלקער,
 „און דאָס לאַנד מיט מענשען שוויבעלט,
 „וועלכע שאַפען, שטרעבען, קעמפּפען,
 „רעדען שפּראַכען פּיעל, דאָך פּיהלען
 „אין דער ברוסט דעם זעלבען הערץ-קלאַפּ;
 „זייער האַק פּאַרהילכט דעם וואַלד האַט,
 „וואו א טהאַל גערייכערט האַבען
 „זייערע שמעדת, און וואו א וואַסער —
 „זיך געיאַגט קאַנוס פון דונער.

„מאַט און וואַלקענדיג ערשיינט האַט
 „דאָן א בילד מיר, וויסמער, דונקלער,
 „כ'האָב געזעהן צושפּרייט די שבטים,
 „ניט געדענקענדיג מיין ראטה מעהר,
 „אפגעשוואַכט און שטרייטענדיג זיך;
 „כ'האָב געזעהן א רעשט פון אונז בלויז,
 „טרורייג יאַגענדיג קיין מעריב,
 „ווי א וואַלקען-שיכט אין שטורעם,
 „ווי די טויטע אסיען-בלעטער.“

XXII.

הייאָוואַטהאַ'ס אַפשייד.

ביי דעם ברעג פון גיטשירגיומי,
ביי דעם ים־וואַסער דעם העלען,
אין דעם שענעם זומער־מאַרגען,
ביי זיין וויגוואס־היר געשטאַנען
וואַרטענדיג איז הייאָוואַטהאַ.

פריש געווען די גאַנצע לופט איז,
פרעהליך העל די ערד די גאַנצע;
מעריב־צו, צום וואַלד, אין זונליכט,
פאר זיין בליק אין גאַלד־נע מחנות,
זיך געטראַגען האַבען עהמאַס,
האַבען ביהנען, האַניג־זאַמלערס,
זומענדיג, באַשטראַהלט פון זונגלאַנין.

אויבען האַט געבלאַנקט דער הימעל,
גלאַט געלעגען איז דאָס וואַסער,

שפרינגענדיג פון דעק דער שטער-פיש,
האָט אין זונענשיין געשימערט ;
און פון ברעג דער וואַלד דער גרויסער,
אפגעשפיגעלט האָט אין מייד זיך,
יעדער בוים-שפיץ, אין דעם וואַסער,
האָט געהאַט זיין שטילען שאַטען.

יעדע שפור פון שמערץ פארשוואונדען,
איז פון הייאַוואַטהאַ'ס שטערען,
גלייך ווי דער טומאָן פון וואַסער,
ווי דער נעבעל פון דער לאַנקע.
מיט א שמיכעל פון נצחון,
מיט דעם פריידען-בליק פון איינעם
וועלכער זעהט פאראוים וואָס ו ו ע ט זיין
און איז נאָך נימאָ, געשטאַנען
און געווארט האָט הייאַוואַטהאַ.

צו דער זונן געהויבען האָט ער,
זיינע הענד די אויסגעשפריימע,
דורך די פינגער אויף זיין פנים
איז דער זונענגלאַנץ געפאלען,
און באַפלעקט זיין הוילע שולטער —
ווי ער פאלט און פלעקט דעם דעמב-בוים,
דורך די צווייג און בלעטער-שפאלטען.

אויפ'ן טייך געשוועכט, געשוואומען
עפעס איז אין בלויזען מרחק,
עפעס, אין דעם מאַרגען-נעבעל,
האַט געהויבען זיך פון וואַסער,
באלד געשוועכט און באלד געשוואומען,
קומענדיג אליץ געהנטער, געהנטער.

איז דאָס שינגיבים דער טויכער
אנגעקומען אויפ'ן וואַסער ?
צי דער פעליקאָן, דער שיידע,
צי דער זומפֿעוף, דער שושוגא,
צי די גאַנז, די וואַכיר-וואַזוואַ
פון איהר גלאַטען האַלז און פעדערן,
טרייסלענדיג דאָס גלאַנציג וואַסער ?

ניט קיין פעליקאָן קיין טויכער,
ניט קיין גאַנז און ניט קיין זומפֿעוף,
אויפ'ן טייך געשוועכט, געשוואומען,
האַט אין ווייסען מאַרגען-נעבעל,
בלויז אַ האַלץ-קאַנו מיט רודערס,
זינקענדיג און הויבענדיג זיך,
טריפענדיג, באַגלאַנצט פון זון-ליכט,
און פון ווייסען לאַנד פון וואַכאָן.

פון די מזרח־קיניגווייכען,
איז אין איהם א פאלק געקומען,
איז דער שוואַרץ־ראַק אנגעקומען,
דער פראַפעט און תפלה־פריסטער,
„בלייכגעזיכט“ מיט זיין חברותא.

און דער בראַווער הייאַוואַטהאַ,
צו דער הויך די הענד געשטרעקט האָט,
אין דער הויך צום „ברוך־הבא“,
און געוואַרט האָט מלא־שמחה,
ביז געקראַצט דאָס רודער־שיפעל,
האַט די העלע וואַסער שטיינדלעך,
און זיך אפגעשטעלט ביים זאַמד־ברעג —
ביז דאס „בלייכגעזיכט“ דער „שוואַרץ־ראַק“,
איז אַרונטער אויפ'ן זאַמד־ברעג.

און מיט פרייד האָט הייאַוואַטהאַ,
אויסגערופען און געזאַגט דאָן:
„פרעכטיג איז די זון, אַ, פרעמדע,
„ווען איהר קומט פון ווייטען זעהן אונז.
„אונזער דאַרף ערוואַרט אייך פרידליך,
„יעדענ'ס טהיר פאר אייך איז אָפּען,
„קומט אריין אין אַלע וויגוואַמס,
„דען מיר שענקען אונזער הערץ אייך.“

„קײן מאָל נײַט די ערד געכלײַהט האָט,
„קײן מאָל נײַט די זון געלױכטען,
„אזױ שען און העל װי אײַצטער,
„װען אײַהר קומט פֿון װײַטען זעהן אונז;
„קײן מאָל נאָך אײַז אונזער טײַך נײַט,
„אזױ רוהײַג שמײַל געװעזען,
„אזױ רײַן פֿון זאַמד און שטײַנער:
„אײַער שײַפֿעל מיט זײַן פֿאַהרען,
„אפֿגעראַמט האָט זאַמד און שטײַנער.“

„קײן מאָל נײַט האָט אונזער טאַבאַק,
„אזא זיסען טעם געהאַט נאָך,
„קײַנמאַל נײַט פֿון קוקױרוזפֿעלד —
„אױסגעזעהן די ברייטע בלעטער,
„אזױ ליעב װי הײַנט פֿריהמאַרגען,
„װען אײַהר קומט פֿון װײַטען זעהן אונז.“

שטאַמלענדיג אין שפּראַך אביסעל
האַט געזאַגט דער „שוואַרץ־ראַק“ הױפּטמאַן,
װערטער פרעמדע, אונבעקאַנטע:
„פֿרידען דיר, אָ, הײַאָוואַטהאַ,
„פֿרידען דיר און אױך דײַן שבֿט,
„פֿרידען פֿון גענאַד און תּפֿילה.“
דאַן די פרעמדע, הײַאָוואַטהאַ,

האַט געבראַכט צו זיך אין וויגוואַם,
זיי געזעצט אויף בופעל־פעלען,
זיי געזעצט אויף ווייסע פעלצען,
ד'אלטעטשקע נאַקאַמים האָט זיי
שפייז געבראַכט אין לינדען־שיסלען,
און אין בירקען־כעכערס וואַסער,
זיי געפילט די שלום־ליולקע,
און צום רייכערן אנגעצונדען.

און פון גאַנצען דאָרף די זקנים,
און די קריגס־לייט פון דעם שבט,
און די דזשאַסעקידס די זעהערס,
די וואַבינאַס די מכשפים,
און די קרייטעכט־לייט די מידעס,
אלע זיינען זיי געקומען,
אום די פרעמדע צו באַגריסען,
און געזאָגט דאָן: „גוט איז, ברידער,
וואָס איהר קומט פון ווייט צו זעהן אונז“;

זיך געזעצט מיט זי'רע ליולקעס
האַבען זיי אין קרייז, ביים איינגאַנג,
וואַרטענדיג צו זעהן די פרעמדע,
און צו הערען זייער שליחות.
ביז דאָס „בלייכגעזיכט“ דער „שוואַרץ־דאַק“.

איז ארויס און זיי באגריסט האָט,
שטאַמלענדיג אין שפראַך אַ ביסעל,
רעדענדיג אין פרעמדע ווערטער.
„ברודער“, — האָבען זיי געזאגט איהם —
„גוט, וואָס דו פון ווייט קומסט זעהן אונז.“

דאָן האָט דער פראַפעט דער „שוואַרץ־ראַק“,
פאר'ן פאַלק דערציייהלט זיין שליחות,
די כונה פון זיין קומען.
און געזאָגט האָבען די הויפטלייט:
„מיר געהערט דיין שליחות האָבען,
„איינגעהערט די רייד פון חכמה,
„גוט באַקלערען וועלען מיר זיי.
„גוט פאר אונז איז, ברידער ליבע,
„וואָס איהר קומט פון ווייטען זעהן אונז.“

אויפגעשטעלט זיך דאָן האָט יעדער,
און אוועק צו זיך אין וויגוואָס,
און דערציייהלט פאר ווייב און קינדער,
די געשיכטע מיט די פרעמדע
וואָס דער לעבענס־האַר געשיקט האָט,
פון דעם העלען לאַנד פון וואַכאַן.

פון דער שטילקייט און דער היץ איז,

שווער געווארען דער נאכמיטאג,
שלעפעריג דער וואלד געשושקעט
האט ארום דעם דושנעם וויגוואם,
און פארשלאפען האט דאס וואסער,
אונטען ביי דעם ברעג געפלוסקעט.
פון דעם פעלד גענרילצט אהן אויפהער,
האט דער היישריק, פאפאקקינע,
פון דער זומערהיין פארמאטערט,
האבען אין געשטיקטען וויגוואם,
הייאוואטהא'ס געסט געשלומערט.

לאנגזאם אויף די הייסע לאנדשאפט,
איז אראפ דער קיהלער אבענד,
לאנגע קרומע שטראהלען האבען,
אויפ'ן וואלד געשאסען שפיזען,
ברענענדיג זיין שאטען-פאנצער,
דרינגענדיג אין דונקלע ווינקלען,
שפיאנענדיג דורך אלע קוסטעס,
יעדען טהאל און יעדען פעלז-שפאלט.
דאך אין שמילען וויגוואם האבען
הייאוואטהא'ס געסט געשלומערט.

אויפגעשטאנען פון זיין פלאטין איז
הייאוואטהא דאן, און האט זיך

אָפגעזעגענט מיט נאָקאַמס,
שטיל צו איהר געשושקעט האָט ער,
אום די געסט ניט אויפֿ-צרוועקען:

„כ'געה אוועג איצט, אַ, נאָקאַמס,
„אויף אַ לאַנגע ווייטע רייזע,
„צו די טהויערען פון אַבענד,
„צו די געגענדען פון היים-ווינד,
„צפון-מערב-ווינד, קוויידין,
„דאָך די געסט וואָס איך לאָז איבער,
„לאָז איך אין דיין שמירה איבער.
„זעה זיי זאל קיין בייז ניט טרעפּען,
„זיי קיין מורא זאל ניט פּלאַגען,
„קיין פאַרדאַכט און קיין סכּנה —
„זיי קיין שפּייז און שוץ ניט פּעהלען,
„זאל אין היאַוואַטהאַ'ס ווינוואָס.“

דאן אין דאָרף געגאנגען איז ער,
זיך געזעגענט מיט די קריגס-לייט,
זיך געזעגענט מיט די יונגע,
און מיט מילדער שפּראַך געזאגט זיי:

„כ'געה אוועג איצט, ברידער מיינע,
„אויף אַ לאַנגע ווייטע רייזע,

„פיעל לכנות און פיעל ווינטערס,
„וועלען קומען און פארשווינדען,
„איידער איך וועל אייך צוריק זעהן.
„אבער מיינע געסט אייך לאז איך ;
„הערט פון זיי די חכמה־ווערטער,
„הערט פון זייער מויל די וואהרהייט,
„דען דער האר פון לעבען שיקט זיי,
„פון דעם לאנד פון ליכט און מאַרגען.“

ביי דעם שטראַם געשמאַנען איז ער,
זיי געוויגט די האַנד צום אַפשייד,
דאָן אַראָפּגעלאָזט דאָס שיפעל,
אין דאָס ליכטיג־קלאַרע וואַסער,
און געשושקעט איהם : „צו מעריב !“
און אוועג איז שנעל דאָס שיפעל.

און אַראָפּ די אַבענד־זון איז,
האַט די וואַלקענס רוים צופלאַקערט,
האַט דעם ברייטען ווייטען הימעל,
ווי אַ פריירי אַנגעצונדען.
אויפֿן גלאַטען טייך געפאַלען
איז אַ לאַנגער שטעג פון שימער,
און אויף איהם האַט הייאַוואַטשאַ,
גלייך ווי מיט אַ שטראַם אַרונטער.

מעריב־צו, אריינגעשיפט זיך
אין דעם גליהענדיגען הימעל,
אין די פורפורנע טומאָנען,
אין די דונקעלהייט פון אבענד.

און דאָס פּאַלק פון ברעג געזעהן האָט,
ווי ער שווימט און זינקט און הויבט זיך,
ביז אזוי ווי אויפגעהויבען,
האָט אין ליכטיגן זיך דאָס שיפעל,
און פארזונקען אין די נעבעלס,
ווי עס זינקט די האלכ־לבנה,
לאַנגזאַם, אין דער פורפור־ווייטקייט.

און זיי האָבען אויסגערופען :
„געה לשלום, הייאַוואַטהאַ,
„געהסט אויף אימער, געה לשלום!“
און דער וואַלד דער איינזאַם־שוואַרצער
האָט געזיפצט דאָן : „געה לשלום!“
און די וועללען אויפ'ן טייך־ברעג
שארשקענדיג די שטיינדלעך, האָבען
אויסגעהליפעט : „געה לשלום!“
און דער וואַסער־עוף שושונאַ,
פון זיין זומפ־נעסט האָט געשריען :
„געה לשלום, הייאַוואַטהאַ.“

אט אזוי אוועג איז דאמאלס,
הייאואאטהא, דער באליבטער,
אין דער שטראהלען־פראכט פון אבענד,
אין די פורר־דויטע נעבלען,
צו די געגענדען פון הייס־ווינד,
צפון־מעריב־ווינד, קיווידין;
צו די אינולען פון די ג'בענשמע,
צו דעם קיניגרייך פאנימעה,
צו דעם לאנד פון „נאכ'ן־קבר.“

